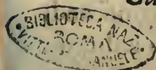
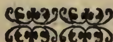

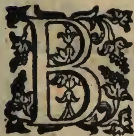
ILLVSTRISS. ET REVERENDISS. D. DOMINICO

Tituli S. Laurentij in Pane, & Perna S. R. E. Cardinali Pinello.

CAESAR OTTINELLVS S.

Eneuolentia, & animi propenſio, qua Franciſcum Adamum, & Adamos omnes ſemper complexus es, multa ſibi quidem vindicare poteſt; ſed

ſingularis obſeruantia, quam erga te Paſtorem optimũ ſuperioribus temporibus, hoc autem tempore maximum, & conſtantiſsimum defenſorem gerunt Adami, ac vniuerſi Firmani, maiora poſtulare videtur. Quod hæc beneficiorum quoque magnitudine contineatur. Sed quemadmodum gratũ quidem Firmanis accidit, quod tibi deuictos ſe eſſe ſentiant;ita cum multum tibi debere cognoſcant, nullum animi ſignificandi tempus prætermittendum iudicent. Ambroſius Adamus, qui in rebus bellicis non mediocrem aſſecutus eſt laudem, ſuperioribus diebus Franciſci Adami Patrui de Firmanorum rebus geſtis fragmentorum libros duos ad me tranſmittendos curauit, in quibus diligentiam Franciſci commendandam exiſtimaui, ac mihi facilè

cilè perſuaſi, in lucem ſi ederentur, non parum cõmodi Hiſtoriarum ſtudioſis hoſce libros allaturos, quod de his rebus paucos admodũ ſcriptores exſtare Piceni fateantur neceſſe ſit. Cupit autem,ac ſummopere exoptat & expetit Ambroſius, vt hæc Patrui ſcripta tuo illuſtrentur ſplendore, tua fulciantur auctoritate:quod facilè aſſequuturũ ſperat, tum quod tui ſemper ſtudioſiſsimus fuerit, tum quòd Franciſcum Patruum ſingulari quadam humanitate complectebaris, & Rugerium Adamũ Canonicum Firmanum in familia tua non ſolum retineas, ſed ob eius ſolertiam & familiæ,& rebus tuis gerendis præfeceris. Neque quod Ambroſius petit, Ampliſsime Cardinalis, denegãdum eſt. Licet enim in Romana Curia per multos annos per munera multa ſum-

mum tuum ingenium, ſummamq́ue doctrinam multis argumentis ſignificaueris: tum in Eccleſia Firmana regenda, ſingularis prudentia tua omnibus partibus ſeſe patefecerit, vt ad Cameræ Apoſtolicæ Clericatum, & Cardinalatus dignitatem prouectus ſummis, difficillimiſq́; ſedis Apoſtolicæ rebus maxima cum laude hoc tẽpore nauaris, vt vix quidem tẽporis ſatis ad res neceſſarias obeundas dari videatur; agnouimus tamẽ ingenij tui aciem egregiam, vt omnia facilè videas, omnia perſpicaciter iudices, omnia longiſsime, latiſsimeq́; proſpicias. Accedit quoque, quod, licet multæ artes neque omnium temporum, neque ætatum omnium, neque locorum ſint; Hiſtoria tamen iuuenes ad res peragendas inſtruit, ſenibus ſolatium præbet, ijs, qui magno dignitatis

gradu

gradu gaudent, ornamentum, ijs, qui obſcura dignitate vtuntur, auxilium maximum afferre ſolet: cuius lumen niſi accederet, plane exempla omnia in tenebris iacerent. Hiſtoria igitur nihil homini aut iucundius, aut fructuoſius eſſe poteſt. Te vero, Cardinalis ampliſsime, minime latet, nihil eſſe tam regium, tam liberale, tamque magnificum, quam petentibus gratum ſe præbere, nihilque tam deforme, tamque inhumanum, quàm ſi ad aliquam partam dignitatem naturæ acerbitas adiungatur. Tua igitur egregia illa benignitate hæc Franciſci Adami ſcripta complectare: ſingulari, qua ſoles, beneuolentia Firmanorum res perlegas; Quod licet multa tibi ſe debere & ſciant, & profiteātur Firmani, multa quoque, mihi crede, Firmanorum obſeruantia, amor, ſtu-

dium, officium erga tuam Amplitudinem à te ſibi vindicat, atque iure optimo & debet, & poteſt exſpectare. Vale. Romæ, Idibus Auguſti 1590.

DOCTO-

DOCTORIBVS,
& Scholaribus in generali Firmano Studio commorantibus

CAESAR OTTINELLVS S.

Pud Homerum Odyss. lib. 1. scitis esse in principio:

Αὐτὰρ Ὀδυσσεὺς
ἱέμενος καὶ καπνὸν ἀποθρῴσκοντα νοῆσαι
ἧς γαίης θανέειν ἱμείρεται.

Et ad Ruffinum latinè quidem reddit Ouidius.

Non dubia est Ithaci prudentia, sed tamen optat
Fumum de patrijs posse videre focis.

Ita plane natura comparatum est: tantus est enim innatus patriæ amor, vt nemo dubitare possit, quin, non fortuna siue secunda, siue aduersâ incitati, sed innatâ illa nobis à natura cupiditate, desiderioq. ad patriæ solum trahamur, ducamurq. mira quadam religione paterni, materniq. sanguinis: vt, licèt ad congregationem, ad societatem, ac ad communitatem humani generis nati simus, optimum tamen duxerit Sophocles, si detur, vt alienam regionem nunquam experiamur. & Ouidius:

Quid melius Roma? Scythico quid frigore peius?
Huc tamen ex illa Barbarus Vrbe fugit.

Cum bene sint clausæ cauea Pandione nata
Nititur in syluas quæque redire suas.
Assuetos Tauri saltus, assueta Leones
(Nec feritas illos impedit) antra petunt.
Nescio, qua natale solum dulcedine cunctos
Ducit, & immemores non sinit esse sui.

Liceat mihi Græci, & Latini Poetæ carminibus vos viros doctos, sapientiæq. amatores afflari, & à patriæ dulcedine exordiri: quòd nemo vestrum adsit, cui exploratum non sit, in generali Firmano Studio ita versari, vt aliquando vnusquisq. ad suos, & doctior, & plenior. Hæc quidem eò pertinent, vt cum patriæ desiderio omnes natura duce teneamur, ortus nostri maiorem partem sibi patriã vindicare intelligamus, idque sapienter ad Archytam scribit Philosophorum sapientissimus Plato, & Oratorum peritissimus Marcus Tullius litterarum monumentis diligenter, sæpiusq. mandauit. Patriam à Parentibus nomen ducere, & fœminina terminatione ideo pronũciari opinatur Hierocles, vt ex vtroq. vnum conflari, scilicet ex patria, & parẽtibus, & patriam vnam æquè atque parentes colendam nobis esse cognoscamus. Athenienses aduersus Eumolpum Thracum Regem dum bellum gererent, Atticæ Rex Erechtheus vbi ab oraculo accepit, victoria se nullo modo potiturũ, nisi natu maiorem filiam Proserpinæ

imo-

imolaret, Athenas reuersus ad aras filiam tradere non dubitauit: ita Themistocles dum ab Artaxerxe in Patriam arma capere cogeretur, veneno sibi vitam potius adimendam, quam bellum in Athenienses gerendum duxit. Lacones quidem ad Persarum Regem pœnas daturi venerant, sed cum humaniter à Rege dimissi rogarētur, vt secum manerēt, qua ratione fieri potest (dixerūt Lacones) vt Patriam eam deserendam nobis persuadeamus, cuius amore tantum itineris morituri confecimus. Mihi quidem licèt nec multa itinera ineunda fuerint, nec debitos labores vnquam satis patriæ causa me suscepisse profitear; tamen mihi patriam gratam cum Timotheo Athenienſium duce existimabo, modo dignas patriæ gratias referre contingat. Qua quidem in re semel animo imbutū memoriæ semper retinuerim Euripidis illud in Telepho. Σπάρτlω ἔλαχες, κείνlω κόσμει, τὰς δὲ Μυκlώας ἡμεῖς ἰδία. Quò factum est, vt generali Studio, in quo versamini, Metropolitana dignitate, quæ in Piceni vniuersa prouincia vna est, & multis alijs priuilegijs me oratore exornari patriam facile contigerit, præcipuè quidem dum de Metropolitanatu constituendo ageretur, Firmanas res pressius quidem, quod ita res postularet potius, quàm quod Firmanorum ornamenta, & meas erga illos partes expostulare

uideretur, scriptis nostris prosequuti fuimus; sed quod libenter fatemur, desiderio nostro minime satisfecimus. Diuturno itaque nobis de Firmanarum rerum monumentis desiderio adhuc flagrãtibus, Ambrosii Adami diligentia, & humanitate Francisci Patrui, fragmenta hæc perlata fuerunt, quæ non mediocri hilaritate accepimus, auideque perlegimus, & facile ad vos transmittenda in animum induximus. licet enim neque obscurum, neque dubiũ vnquã fuerit, quin vos maioribus, grauioribusq. studijs detineamini, & quin vestrum vnusquisque Historiæ cognitione, litterarumq. ornamentis expolitus, ac instructus Firmum accesserit, quod eum, qui in historiarum summa ignoratione versetur parum à bestijs distare planè constet; pro vestra tamen prudentia cogitare debetis, minime decere Firmi versari, & res ignorare Firmanorum: quas licèt nec vndique prosequatur Franciscus Adamus his fragmentis, nec omni prorsus adhibita diligentia scripserit, vt ipse fatetur, & fragmenta vocauerit; multa tamen scripsit, quæ apud alios perlegere minimè liceat, vt Francisci operam à me pluribus commendari non sit necesse, apud vos præstanti erga Firmanos beneuolentia affectos, & historiarum studijs exardentes. Historia ad vitam instituendam, ad vitam perficiendam, ad vitam exornã-

dam,

dam vel sola, vel certè maximè conducit. Quemadmodum enim eos, qui natura imbecilles sunt, per exercitationem multo fortiores ad ea, quæ meditantur, reddi, faciliusque sustinere constat (vt docuit apud Xenophontem sapientissimus Socrates) quam qui corpore fortissimi, inexercitati tamen sint; Ita qui non summa prudentia præditi sunt, si historiarũ cognitione instructi fuerint, in rebus gerendis minus peccabunt, quam qui ingenio cum præstent, in rerum tamen gestarum ignoratione versantur. Quis enim adeo est tam tenui cognitione, vt non videat, quantopere alienis periculis vnusquisque sibi cauere possit? vt Tibullus ait.

Vos ego nunc moneo: fœlix quicumque dolore
Alterius disces posse carere tuo.

Facile enim multis quid euenerit, vnus homo cum cognoscat, actiones suas ad pacatam, tranquillamque vitam componere valeat. Ad virtutes retinendas, vitia detestanda, animos nostros inflammat historia. Fortium virorum gloriæ longam famam, & perpetuum somnũ ignauis hominibus affert historia: erga Deum religionem, pietatem erga patriam, & parentes excitat historia; ad litterarum studia, ad Remp. capessendam concitamur historia: ingenuos alit, Barbaros delectat historia. Cyri pædia Scipio, Alexandri rebus gestis Caius Cæsar, Milciadis Trophæis

Themi-

Themistocles excitatur. ijs, qui rerum cupiditate ducuntur, satisfacit, vt ait Plutarchus, historia: grauia ac vtilissima documenta, vt tradit Liuius, affert historia: prudentia in rebus agendis petenda est, vt docet Polybius, ab historia: Gloriæ famam, & famæ gloriam, authore Herodoto, addit historia: sapientes, sagaces, solertes, præcipuè, vt indicat Diodorus Siculus, reddit historia; sine qua res gestas, antiquitates, memorabilia exempla, ac nostros ipsos maiores, ne agnoscere quidem, nec vllam concedi notitiam planè constat. Historia, vt paucis complectitur Marcus Tullius, testis temporum, lux veritatis, vita memoriæ, magistra vitæ, nuncia est vetustatis. Sed quorsum hæc? Ad vos præsertim, qui historiæ vtilitatem, & iucunditatem & probe noueritis, & sæpius perceperitis, vt minimè mihi dubium sit, quin vos Firmi commorantes Francisci hæc fragmenta gaudenti, libentique sitis animo peruolutaturi; ac humaniter præterea perspecturi meum iuuandæ patriæ diuturnum, incredibileque desiderium, cum omnia mea studia solum patriæ commoda perpetuò spectauerint. Valete. Romæ, Idibus Augusti. 1590.

FRAN-

FRANCISCI
ADAMI
CIVIS. ET. CANONICI FIRMANI.

De rebus geſtis in Ciuitate Firmana fragmentorum liber primus.

De antiquitate Piceni. *Cap. I.*

Icenum Vrbem, ex qua Picenus Ager nomen accepit, vetuſtate etiam Romæ præferendam nemo dubitauerit; cum viderit Numiſma æneum bene latum penes me Franciſcum Adamum, in quo eſt effigies Pici, & Fauni cum inſcriptione huiuſmodi.

Pater Picus Fauni
Rex Piceni, & totius Latij.

Hoc legitur ex aduerſo. Hunc Picum in Italiã regnaſſe poſt Saturnum conſtat, auctore Eutropio, poſt eũ, Faunum filium,

mox

mox Latinũ,quo regnante à Græcis Troia capta eſt. Quicquid annorum ab excidio Troiano ad Vrbis Romæ incunabula inter iectum fuerit,omnibus fere notũ eſt. Hinc itaq. colligimus Picenum Roma vetuſtius exſtitiſſe. Vrbẽ hanc iuxta oſtium fluminis Lethę quaſi in littore maris fuiſſe maiores noſtri per manus vſq. ad hæc tempora tradidere. Conſpiciuntur in agro Firmano ædificia eam rem comprobantia. Nõ procul Firmo vno fere milliario videtur Balneũ, quod aiunt, Reginæ. In valle autem prope Letham extãt adhuc multis in locis maceries duriſſimæ ſtructuræ:lapilli enim fluuiatiles ita ſunt conglutinati, vt vnam materiam verius dicas. Eſt & pons eximiæ magnitudinis in ipſo fluminis oſtio, & in valle eadem Numiſma, de quo paulo ante diximus repertum fuit à villico terram altius fodiente.

Vnde Firmum ſit conditum. *Cap.* II.

EX Piceni ruinis Firmum conditum arbitrantur,neque temere; eſt enim viciniſſimum: velut ex macerie Aulæ Recinæ Recinetum cõditum eſſe,memoriæ prodi-

tum

tum est,& ex vrbe Salui oppidum eiusdem nominis est constructum. Adiuuat hanc etiam opinionē, quòd à vetustissimis quibusque vrbibus, quarum aliqua vestigia supersunt; non procul oppida conspiciuntur ex earum ruinis condita. Nam ex viginti Colonijs, quibus insignita erat Picētina Regio, vt auctor est Frontinus, octo tantummodo restant: scilicet, Firmum, Asculum, Ancona, Auximum, Aesium, Fanum, Senogallia, & Pisaurum; Cætera Vandalorum, Gothorum, aliarumque exterarum gentium immanitate vastata penitus conciderunt, vt Phalaria, propè quam Falleronū, vrbs Saluia, Heluia Recina, siue, vt alij, Aelia Recina, vnde Recinetum, Cupra maritima, nunc Grupta ad mare, & alia, de quibus latius inferius. Firmum igitur Picenū, vt Strabo testatur libro quincto, vbi inquit, quod ex Piceni vastatione conditum sit, siue Firmium, his enim duobus nominibus vocitatum est, auctore Ptolemæo Geographiæ lib. 3. ca. 1. Tabula vigesima, Plutarcho in vita Catonis Cēsorij; & Procopio lib. 2. & 3. de bello Gothorum, & Fornādo lib. 1. rerum Gethicarum, fereq.

omnibus Græcis ſcriptoribus, ſitum eſt ad radices Montis Gerionis. Is ex omnibus in circuitu partibus decliuis, & præceps eſt: ſed a Meridie, & Occidente ſole altiſſimas rupes, deſpectuſq. habet, cuius vertex planus, vbi olim præcelſa, & munita extitit moles, quam veteres, & in his Strabo, Catellum Firmanum, ſiue Caſtellum nominarunt: is enim Geographiæ lib. 5. ita ſcriptũ reliquit. & Firmum Piceni, eius autem emporium Catellum, ſiue Caſtellum eſt: porrò vero Cypræ templum ſitum eſt Tuſcorum ædificiũ: Nam illi Iunonem Cypram nominant: & Pomponius Mela in deſcriptione Italiæ inquit: Caſtella, Firmum, Truentum, Atria. Plinius tamen de Pi-Piceno, ita loquitur. Picentes tenuere ab Aterno amne, vbi nunc Ager Adrianus, & Hadria Colonia à mari ſeptem millia paſſuum Flumẽ Vomanũ, Ager Prætutianus, Palmenſiſque, Caſtrum Nouũ, Flumen Batinum, Truẽtum cum amne, Suinum Heluinum, quo finitur Prætutiana Regio, & Picentum incipit. Cupra oppidum, Caſtellum Firmanorum, & alia, vt ibi Carolus Sigonius Mutinenſis de Agro Piceno, &

fœderibus Picētum lib. 1. de antiquo iure Italiæ. cap. 15. hæc refert. Vltimi tum Italiæ erant Picentes, qui deinceps oram tenebant ab Aterno amne ad Aesim, in quā oppida veterum scriptorum testimonio celebrata sunt. Castrum, Cupra Maritima, Truentum, Numana, Ancona: Intus verò Traiana vrbs Saluia, Septempeda, Cupra Montana, Firmum & Asculum, vtrunque cognomine Picenum. Hadria vnde Matrinus amnis, Auximum, Tignium, Pnuentia, in ea mole templum à Strabone descriptum, nunc non extat, supersunt tamen vestigia quædam fundamentorum, sed ad Septentrionem alterum marmoris albissimi, quod ex Regnis Lyburnorum magna impensa aduectum constat. Hoc autem templum mira arte constructum, & propterea reliquis regionis nostræ non immeritò anteferendum; dicatum est diuæ Mariæ Assumptionis, sub cuius protectione Firmana Ciuitas tuta fœlicissimum agit æuum.

De nonnullis indicijs vetustatis, ac nobilitatis Firmanæ vrbis. Cap. III.

IN monte, de quo superius egimus, videtur ad Orientem Amphitheatrum miræ magnitudinis, & impensæ à GN. Pompeio Magno extructum, & ab Aelio Hadriano Imp. restauratum, vt in titulo literis cubitalibus marmore incisis conspicitur: videlicet. LIVS.HADRIA.RGITVS.ERAT. ET.RE & in hoc multæ columnæ diuersorum lapidum, & Epistilia Corinthia, & Dorica ætate nostra reperta videntur: extant & fornices in cœnobio diui Dominici, & castella aquarum erant ad publicum vsum, & alia tum in ipsa vrbe, tum extra vetustatis signa perspici possunt, tum ex monumentis, cum ex xvij. Vrnis plenis Numismatum æreorum, & argenteorum in eodem monte repertis sub anno 1548. cũ lamina, quæ has inscriptiones habebat:

T. TERENTIO. L. F.
A. RVFENIO. C. F.
L. TVRPINO. C. F.
M. ALBANI. L. F.
T. MVNATIO. T. F.

QVAISTORES. AIRE. MOLTATI CONDEDERONT.

Reperta fuit,& alia parua lamina cum his literis.

L. FESCENIVS. T. F.

MERCVRIO. DONO DEDIT MERETO.

Et cum his paruum idolum, in quo hic titulus legitur. videlicet.

SACRA. IOVI. STIGIO.

De plurimis inſcriptionibus inciſis in lapidibus pluribus, in locis in Firmana vrbe.

Cap. IIII.

IN palatio Dominorum Priorum iuxta Ianuam hæc leguntur.

ALLIENAE. T. F.

BERENICE.

C. VETTIVS. POLVS VXORI SANCTISSIM. ET. C. VETTIVS. POLVS MATRI PIISSIME. PATR. COL. FAB. ET. CENT. L. D. D. D.

In ſuggeſtu marmoreo in Cathedrali Eccleſia.

FILIVS. DIVI. VETVSTATE. CORRVPTVM

In lapide marmoreo in Atrio Dominorum Priorum
DEVM. DEARV.
SVEDIA. DORI.
D. S.
In lapide marmoreo in porticu palatij Dominorum Priorum inter transennas domus, vbi exiguntur vectigalia.
L. VOLCATIO. Q. F. VEL.
PRIMO.
II. VIR. II. QVIN. Q.
FLAM. DIVOR. OMNI.
P. C. EX TESTAMENTO
EIVS
POSITA
q. LICINIO CRISPINO
C. HENNIO. MAXIMO
II. VIR.
In Basi quadam marmorea, quæ in diui Rocchi templo lustralis aquæ fons est, constituta hæc leguntur.
M. GAVIO. M. F.
PALA. MAX.
CONSVLARIBVS ORNAMENTIS ORNATO.
TI. CLAVDIVS.
FIR-

FIRMVS. P. P. CORNICVLARI.
IPSIVS.
L. D. D. D.

De Gauio ſupradicto meminit Cicero libro quarto Epiſtolarum ad Atticum, epiſtola octaua, quæ incipit. Multa &c.

In fragmento inſtar columnæ poſito in cathedrali Eccleſia ad vſum aquæ luſtralis cum figuris duabus alatis habentibus accenſas faces in pedibus, & quadrupedem beſtiam conducentibus, hæc ſunt inciſa.

SVEDIE. DORIDIS
ET SVEDI. D. L.
COMMVNIS. L. MEORVM
SYRVS. HIC. SITVS. EST. V.
A. XIIX.

In Aedibus, vbi habitant Apparitores, è proſpectu palatij Dominorum Priorum hoc habetur.

T. APPALIO. T. E. VEL.
ALFINO. SECVNDO.
PROC. AVGVST. XX. HERED.
PROC. ALPI. ATRECTEANARVM.
PREF. VEHICVL. SVB. PREF.

CLASS. PREF. RAVEN. PR.
ALAE. I. AVG. THRAC. TRIBV.
COH. I. AELIE. BRITTON. PREF.
COH. IIII. GALLORVM. PATRON.
COLON. FLAMINI DIVORVM. OMNIVM. AVGVR. II. VIR QVINQVE.
BIS OB. MERITA. EIVS
D. D.

In lapide marmoreo in ædibus D.Pompeij Azzolini

L. HERENNIVS
C. F. VEL.
RVFVS
CORINTHIS
LIB. N. VI.
IN. H. M. INF.
FECIT. IN. C. FVRIVM. CR. NII.
L. HERENNIAM. II.
CORINTHI L.
IN. A. P. XIIII.
IN. F. P. XII

In lapide marmoreo reperto iuxta portam diuæ Catherinæ in ædibus D.Francisci Mancini

PVBLICIO OPTATO. VIII. VR
QVINTILIA. PROCIVA BENE
ME-

MERENTI VIRO VXOR

L. M. P. OSS.

In Aedibus D.Iacobi Palmerij

[illegible]ODLAE

FILIAE. DVLCISS.

QVE. VIX. ANN. XIIII.

MENS. VI. D. XXIIII

ZOSIM. E. T.

LAVDIB. E

PARENTES

B. M.

In quodam lapide marmoreo in templo Corporis Christi

555

L. HERENIVS. ONIRVS

L. NAEVIO. L. ANTEROTI. L. SEX.

ALAETENNIAE. L.L. VIR. CRISTINI

VXORI

ANTEROS. L.

In pariete ædium D.Ioannis Antonij Victorij incisa hæc sunt in marmore

L. CIRPINIO. T. F. VE. PRI. PILI. TER.

PREF. LEG. XXII. II. VIR. ITERVM.

QVINQVE

MVNICIPES

In templo S.Spiritus hæc notauimus

D.M.

D.M.TIGIDIAE SEX.FIL.ACCILIAE.
In hortis diuæ Catherinæ.
S. S. C. S.
PRO SALVTE. L. L. HERMONI.
FORENSIANI. FILI. SVI.
L. HERMONI.
PIERVS FECIT
Hæc etiam leguntur in templo S.Spiritus.
D.
N.
SERALA
SIME: ETINO.
CONIVGI. ANNFIRMAE. FIL.
DVL. M. GAVIVS
D. M.
PHILOMENO ACTORI FILI. EIVS
In Aedibus D.Aurelij Paccaroni.
D. M.
SP. SAVFEIVS. SP. FILIVS VIXIT
ANN. VI. MENSEM I. DIES. QVINQ.
QVOD PAR PARENTI FVERAT
FACERE FILIVM MORS IMMATV-
RA FECIT VT FACERET PATER.
In foribus palatij Dominorum Priorum.
L.VOLCIO.Q.F.VEL.PRIMO PRAEF.
COH. I. NORICORVM IN PANN.
PRAEF.

PRAEF. RIPAE DANNVI. ET. CIVITATVM DVAR. P. OIOR. ET AZALIOR. TRIB. MILIT. LEG. V. MACEDONICAE IN MOESIA PRAEF. ALAE. I. PANNONIOR. IN AFRICA. II. VIRO QVINQ. FLAMINI DIVORVM OMNIVM P. G. EX TESTAMENTO EIVS POSITA ACCIO SENECA MANLIO PLANTA.

II. VIR. QVINQ.

De Firmi antiquitate quædam annotata, ex antiquissima historia. Cap. V.

FIrmana Ciuitas dicebatur Picẽtia olim nunc Firmũ, positaq. erat in Ostio Letæ, vbi vero nunc Firmũ est, nihil erat, nisi Girofalcus, qui ab antiquis scriptorib. Castellum.i. Castellum bene munitum est nũcupatus. Cum itaq. à Romanis obsiderentur Asculani, quod erant Firmanis amicissimi, suppetias tulere Firmani, sicque eo anno repulsi Romani ab obsidione discesserunt, eaque de re valde indignati postero anno, quam occultissime potuerunt eò se contulerunt: Exercituque bipartito, ij, qui erant in planicie vrbem inuaserunt;

Asculani repente in eos irruerunt, & acre prælium commiserunt. hi vero, qui ex montibus descendebant ex altera parte vrbem aggressi, & præsidijs spoliatam offendẽtes primo impetu ceperunt, omnibusque fere interfectis ad eam comburendam se se accinxerunt. Paucissimi itaque ex certamine Picentiam aufugere, & Romani Pinsonia euersa Picentiam versus castra mouerunt; Quo audito Picentes veriti ne in Romanorum manus venirent, partim fugiendi, partim seipsos interficiendi consilium iniuerunt: sed plerique desperatis rebus omnibus Ciuitatem reliquerũt, & cum pueris, & vxoribus per media Romanorũ castra transierunt, quorum fortunã miserati Romani impunè abire permiserunt: veneruntque ad Girofalcum, vel Castellum, ibique constiterunt, ob eamque rem Firmum nominauerunt, quod ibi tamquam in loco munito Firmi, & tuti esse possent. Firmumq. Picenũ nominare placuit Straboni, alijsque pluribus Auctoribus approbantibus. Hæc, quæ retulimus, etsi certo carent auctore, tamen maximè ad Strabonem accedunt, qui 5. lib. refert Picentum

 Metro-

Metropolim vocatam Picentiam, eiusque incolas expulsos à Romanis propter initam cum Hannibale societatem per vicos vitam agere.

Quo tempore Firmum fuerit Colonia. Cap. VI.

INitio primi belli Punici, quod ab vrbe condita ann. 449. susceptum est Appio Claudio M. Q. Fuluio Coss. Firmum & Castrum Colonis sunt occupata, vt locupletissimus testis est Vellæius Paterculus historiarum Romanarum libro primo.

De Firmanorum fide in Romanos. Cap. VII.

LAborantibus de salute Patriæ Romanis ex defectione duodecim Coloniarum Pœno Hannibale Italiam premente, auxiliumque petentibus, M. Sextilius Fregillanus pro xviij. Colonijs respondit, pecuniã, & milites paratos ex formula esse, et, si pluribus opus esset, plures daturos, & quicquid imperaret velletque Pop. Romanus enixe facturos, ad id sibi nec opes deesse, animum etiam superesse. Vnde Consules sibi parũ videri præfati pro merito eorum

ſua voce collaudari eos legatos, niſi vniuerſi patres in Curia gratias egiſſent ſequi eos in Senatu iuſſerunt. Senatuſque quàm poterat honoratiſſime decreto alloquutus eos mandat Cõſulibus, vt ad populum eos producerent, & inter multa alia præclara, quæ ipſis, maioribuſq. ſuis præſtitiſſent recens etiam meritum eorum in Remp. cõni memorarent. Cuius rei teſtis eſt Liuius 7. lib. 3. Dec. his verbis. Ne nunc quidẽ poſt tot ſæcula ſileãtur, fraudẽturve laude ſua, Signini fuere, & Nolani, & Norbani, Latriculaniq. & Brunduſini, & Fregellani, & Nucerini, & Hadriani, & Firmani, & Ariminenſes etiam ab altero mare Pontiani & Peſtani, & Coſſani, & Mediterranei Beneuentani, & Eſſernini, & Spoletani, & Placẽtini, & Cremonenſes: Harum Coloniarum ſubſidio tum Imperium Pop. Roman. ſtetit hiſq. gratiæ à Senatu ad Pop. actæ, duodecim aliarum Coloniarum, quæ detrectauerunt Imperium, patres vetuerũt, neque illos dimitti, neque retineri, neque appellari à Conſulibus, ea tacita caſtigatio maxime ex dignitate Pop. Roman. viſa eſt Coſſ. Q. Fabio Maximo Verrucoſo, & Q. Ful. Fl.

An.

An.ab vrbe condita Dxlv. quorum Consu latu Tarentum ab Hannibale iam decennium Italiam vastante expugnatum, receptum est;hæc Firmanorum fides vna cũ reliquis probata est; sed Augusto contra M. Antonium dimicante,primi fuerũt,qui pecuniã,& milites obtulerunt, de qua re meminit Cicero in 7.Philip. his verbis. Vnde laudandi sunt Firmani, qui Principes pollicendæ pecuniæ fuerunt.

De Firmanorum fortitudine. Cap. VIII.

CVm bellũ aduersus Antiochũ Regẽ Romani in Thermopylis gererent,mereretq. Firmana cohors sub Catone Censorio, qui euertẽdæ Carthaginis auctor fuit, accidit,ut desideraret Cato edoceri,quib. ea prima Thermopylarũ custodia data esset,propterea Firmanis ad se uocatis,quorum perpetua fide,ac prompta opera usus erat,hisq. extẽplo dicto parẽtibus hũc maxime in modũ,ut auctor est in eius uita Plutarchus Chæroneus,locutus est: Vnum ex hostibus, ut uiuum adducatis in manum meam,opus est,qui me doceat,quibus hæc prima custodia data sit, quanta hostium multitudo,quæ oĩum dispositio,quis ordo,

quis

quis apparatus,quo nos excepturi ſunt ad eum corripiendum tota in celeritate , ac audacia ſpes eſto: eodem modo Leones inermes fiducia, & ſpe pleni horrenda immanium ferarum luſtra ingredi ſolēt. Quæ cū dixiſſet Cato,Firmani,vt erāt per montes ad ſpeculatorias cuſtodias diſcurrunt, quibus irruentibus omnes nihil tale expectantes tantus undique pauor inuaſit, ut, quid in re eſſet ignari, paſsim fuga diſperſi ſint.Ex his unus ipſis cum armis prehenſus in manus Catonis defertur, à quo explorat cum reliquæ copiæ in anguſtiis cum Rege ſedeant,ſexcentos Actalos ibi deſectos eſſe, qui extremas collium partes pro ſtatione tenerent. Quare horum ſimul negligentia Cato,& paucitate contempta extemplo iuſsis canere tubis ingenti clamore, ac ſtrepitu primo ſtricto pugione ſuos admouit, quos cum ex præſcriptis montibus repente inuectos cernerent in Regia caſtra fugientes omnia tumultu,ac terrore complent. Manlius interim munimenta illa,quæ fauces tutabantur uniuerſo admoto exercitu ex inferioribus oppugnabat. Tunc Antiochus os lapide citus excuſsis denti-

dentibus doloris acerbitate equum auertit, exercitus nulla ex parte uim Romanorum ac impetum ſubſtinere, ſed effuſa fuga terga dare; & per ancipites ſaltus paluſtri limo, & voraginibus inuios, ac præruptos, & lubrices colles iter habere. Ad hæc intra anguſtias illas inuicem occurrentes, ita circumfuſo vndiq. terrore, ac hoſtium ferro obtorpeſcere; vt Romanus paſsim eos cæderet, quamobrem Cato auſus eſt ea die de ſe dicere: Nullo pacto ſe tantum debere Pop. Roman. quantum ſibi Pop. Roman. deberet: geſta hæc ſunt ann. ab vrbe cond. 559. Lucio Valerio Flac. & M. Por. Cat. Coſſ.

Quod Firmani opem tulerunt in victoria Pauli Aemilij contra Macedones.

Cap. IX.

CОntra Perſeum Macedoniæ Regem Paulus Aemilius, qui apud Cannas Apuliæ diem obijt aduerſus Hannibalem pugnãs, cũ pro Rep. bellum adminiſtraret, Firmanã etiã cohortẽ in Caſtris fidiſsimã habuit: teſtis eſt huiuſce rei Liuius V. Dec. lib. 4. cũ inquit. Flumen erat haud magnũ

prope ostium Castri, ex quo & Macedones, & Romani aquabantur, præsidijs ex vtraque ripa positis, vt id facere tutò possent; duę cohortes à parte Romanorum erant Marrucina, & Peligna, duæ turmæ Samnitium Equitũ, quibus præerat M. Syllius legatus, & aliud pro Castris statiuum erat præsidium sub C. Cliuio legato, tres cohortes Firmana, Vestina, Cremonensis, duæ turmæ Equitum Placentina, & Essernina; cum ocium ad flumen esset neutris lacessentibus hora circiter quarta iumentum è manibus curantium elapsum in vlteriorem ripam effugit. Quòd cum per aquam fermè genutenus altam tres milites sequerentur, Thraces duo iumentum ex medio alueo in suam ripam trahentes, altero occiso, receptoq. eo iumento ad stationem suorũ se recipiebãt. Octingẽtorũm Thracum præsidium in hostium ripa erat, ex his pauci ægre passi popularem in suo conspectu cæsum ad persequendum interfectores fluuium transgressi sunt, deinde plures, & postremo omnes, & cum præsidio. hic Liuij textus deficit.

Sed tamen victoria Romanorum fuit, &

Mace-

Macedonum cæsa fuere ad viginti millia, An. ab vrb. cond. Dlxxxvj. L. A. Paulo, & C. Licinio Crasso Coss.

Quantum Firmani Pompeio straboni, & magno fauerunt. Cap. X.

GErente Pompeio strabone bellum aduersus Duces carũ Coloniarum, quæ defecerant, accidit, vt committeretur certamen ad Falernum Montem, vbi P. Ventidius Iudacilius, & T. Aphranius cum eo congressi (vt scribit Appianus Alexandrinus lib. 1. de bellis Ciuilibus) in fugam vertere, & ad Firmum vsque vrbem persecuti sunt, deinde ad alias duxere copias: Aphranius Pomp. intra Firmum incluso castra apposuit, ille vero cæteros in armis præparans ad bellum non prodibat aduentante alio exercitu. Sulpitium à tergo Aphranio immittit, ipse in fronte progreditur, itaque dum prælium gerit laborantibus vtrinque Sulpitius hostium castris iniecit ignem. Quod intuentes illi Asculum perfugiunt nullo militari ordine carpẽtes iter: Aphranius pugnans interimitur. Pompeius Asculum profectus vrbẽ obsidebat. An. ab vrb.

cond 655. hoc maximum quidem fuit indicium amoris Firmanorũ in Pompeium, contra autem ipsi à patre, & filio vehementer amati fuere, quippe qui filius cognomine Magnus apud eos diuertebatur, beneuolentiamq. ac amicitiam à patre sibi relictam adaugebat consuetudine præsentiæ suæ, vt testis est Plutarchus in vita ipsius; posſidebatq. Firmi agros, vt ex Cic.in 13. Philip.colligi potest,vbi de re illius loquẽs ait. Sed hanc disceptationem pro paterna necesſitudine,& coniunctione deposco,redimet hortos,ædes,vrbana quædam posſidet Antonius, nam argentum, vestem supellectilem vniuersa ammittet æquo animo, quæ ille Heluo disſipauit Albanum, Firmanũ à Dolobella, recuperabit etiam ab Antonio Tusculanum : ipsosque Firmanos fratres appellabat, quod docet Cicero lib.4.Epistolarum ad Atticum. Epistola. Multa me delectarunt. cuminquit. Audiui exGauio hoc Firmano,Romę esse hominem,& fuisse asſiduum, percusſit animum:dices,tantulane causa? per multa ad me retulerat non dubia de Firmanis fratribus,quid sit,quod se a me remouit,si mo
do

do remouit, ignoro. De eo, & quæ sequuntur.

De Firmanis viris, qui Romæ claruerunt, & præsertim de L. Equitio. Cap. XI.

LVtius Equitius Firmanus cum seditiosis Gracchorum temporibus Romæ uitam ageret, eosque mirum in modum coleret, & propterea ab eorum latere nunquam discederet, post illorum cædem se clarissimæ illorum familiæ uoluit inserere, in quo fuit à vulgo vehementer adiutus; siquidem cum se Gracchi filium simularet, tribunatumque cum L. Saturnino peteret; Mario quinctum consulatum gerente, idq. faceret aduersus leges, fuit in custodiam ductus, vnde eum populus claustris conuulsis raptum humeris suis per summam animorum alacritatem portauit, ex quo patet quam clarus, quamque populo gratus esset: meminit huius viri Valerius Maximus libro nono, de vi, & seditione cap. septimo, & in cap. de constan. & eodem libro nono, capit. 16. de his qui infimo loco clarissimis familijs se mendacio inserere conati sunt. Vbi L. Equitium monstrum

appellat. Quod tamen neminem mouere debet: mos enim est huius auctoris omnes preter Romanos deprimere, quod efficit & Quinctilianus 4. lib. de narratione loquēs, vbi hoc vtitur exemplo. M. Acilius Palicanus humilis loco Picēs loquax magis, quā facundus: floruit is Romæ Anno ab vrb. cōdit. Dcliij. C. Mario & M. Aquilio Coss.

De Lutio Taruntio Philosopho, & Mathematico. Cap. XII.

LVcius Taruntius Ciuis Firmanus floruit Romæ temporibus Varronis Philosophi viri Romani, & historiarum monumentis peritissimi, fuit is Varroni, & Ciceroni imprimis amicus, & tum Philosophiæ tum Mathematicæ studiosus. Qui cum ad disciplinam Astrologiæ se contulisset contemplationis gratia, & in ea excellere putaretur, imposuit ei Varro, vt Romuli conceptionem in diem, & horam deduceret inspectis eius vitæ institutis, & rebus gestis, ac ex illis consequentiam colligeret, veluti Geometricarum præpositionum resolutiones præcipiunt: eiusdem enim contemplationis est cōceptionis tempore vitam prædicere,

dicere, & præcepta vitæ procreationis tempus perdiscere: suscepit igitur L. Taruntius munus sibi à Varrone impositū, ac perspecto viri ingenio, & moribus rebusq; gestis tum vitæ tempore, ac mortis genere, hisq. omnibus in vnum collatis, demonstrauit Romulum primo anno secundæ Olympiadis fuisse cōceptum in mense Choe, quem nos Decembrem appellamus die 23. hora tertia, qua solis fuit Eclipsis, in lucem æditum in mense Thoth, qui apud nos Septēber est die 20. circa ortum solis. Vrbis vero Romæ fundamenta ab illo iacta esse quincto Idus Pharmati. 1. Aprilis inter secundam, & tertiam eius diei horam: meminit huius viri Cicero in secundo de diuinatione his verbis: L. Taruntius Firmanus familiaris noster imprimis Caldaicis rationibus eruditus, vrbe etiam nostra natalem diem repetebat ab ijs partibus, quibus tum à Romulo cōditam accepimus, Romamq; cum in iugo esset luna, natam esse dicebat, nec eius facta canere dubitabat.

De Sabino Firmano. Cap. XIII.

SAbinus Firmanus, vir summæ dignitatis, & auctoritatis, fuit Plinio Iuniori ve-

hementer gratus, quod apparet ex hac epistola, quam ab ipso ad Sabinum scriptam apposuimus exceptam ex libro sexto epistolarum.

C. Plinius Sabino S.

ROgas, vt agam Firmanorum publicam causam, quod ego, quãquam pluribus occupationibus distractus, adnitar. Cupio enim, & ornatissimam Coloniam aduocationis officio, & te gratissimo tibi munere obstringere. Nam cum familiaritatem nostram, vt soles prædicare, ad præsidium, ornamentumque tibi sumpseris, nihil est, quod negare debeam præsertim pro patria petenti. Quid autem precibus aut honestius pijs, aut efficacius amantis? proinde Firmanis tuis, ac iam potius nostris, obliga fidem meam, quos labore, & studio meo dignos cum splendor ipsorum, tũ hoc maxime pollicetur, quod credibile est optimos esse, inter quos tu talis extiteris. Vale.

De B. Sereno Firmano Martyre. Cap. XIII.

FLoruit in Firmana vrbe Serenus Monachus, & Martyr temporibus Maximiani Imperatoris, cuius Imperio captus, cum se

Chri-

Christianum esse fateretur, capite mulctatus est, quod habetur in Martyrologio nuper emendato à Francisco Maurolico Abbate Messanensi, & in Typographia Primi Cabillunensis, Episcopi sub Anno Domini Cccvj. hoc modo. Serenus Monachus, & Martyr sub Maximiano Imperatore apud Firmium passus est. Nam cum ipse sibi hortum excoleret, & vnus ex domesticis Imperatoris amicus intimus esset, quadã die vxorem illius in horto suo hora incõgrua deambulantem reperit, eamque acriter de inhonestate increpauit, quod sola hora inepta Monachi Pomerium introisset, eam quoque cum indignatione eiecit, quæ viro suo de Sereno conqueritur, & quod eam turpiter eiecerit lamentatur. Qui verbis coniugis ad iracundiam motus, quem dudum, vt amicus celauerat Maximiano, vti Christianum accusauit; sicque Serenus iubente Imperatore tentus, & se Christianũ confessus capite cæsus est. 7. Kal. Martij.

Vespasiani Imperatoris temporibus Gaius Plinius Firmi vna cum exercitu, cuius Dux erat, per multos dies cõmoratus est.

De L. Cælio Lactantio Firmiano. Cap. XIV.

LActantius Firmianus, quòd Firmianus fuit cognominatus, videtur pro certo tenendum, quod Firmanus fuerit. Nam Firmium à Ptolemæo, cæterisq. auctoribus, ut Firmum dictum est. Docuit is rethoricam Nicomediæ, & deinde Romam, ut ibi doceret, à Diocletiano Imperatore fuit accitus. Fieri autē potuit, ut à pueris Firmo discesserit, & apud Aphros floruerit, cum id alijs quamplurimis accidisse sciamus.

De Fauio Episcopo Firmano. Cap. XV.

FVit Fauius Episcopus Firmanus uir sanctus, & misericors, qui pro Redemptione Demetrij, & Valeriani Firmanorū clericorum undecim libras argenti ex Firmana Ecclesia acceptas hostibus impendit: cuius rei meminit his uerbis diuus Gregorius in secunda parte Decretorum, causa 12. quæstione 11. cap. sacrorum. scribens Demetrio, & Valeriano, uidelicet. Sacrorum Canonum statuta, & legalis permittit auctoritas licitè res Ecclesiasticas in redēptionem captiuorum impendi, & ideo cum

edocti à uobis simus ante annos.f.a 8. Fauium Ecclesiæ Firmanæ Episcopum undecim libras argenti de eadem Ecclesia pro redemptione uestra, ac fratris uestri Passiui fratris, & Coepiscopi nostri; tunc uero clerici, necnon matris uestræ hostibus impendisse; atque ex hoc quandam formidinem uos habere, ne hoc quod datum est, à uobis quolibet tẽpore repetatur, huius rei præcepti auctoritate suspicionem uestram præuidemus auferendam. Constituentes nulla uos exinde, heredesq; uestros quolibet tempore repetitionis molestiam sustinere; nec à quoquam aliquam nobis obijci quæstionem.

De Passiuo Episcopo Firmano. Cap. XVI.

PAssiuus Episcopus Firmanus floruit in Ecclesia Firmana temporibus diui Gregorij Papæ circa annos Domini DC. huic Gregorius mandauit, vt de reliquijs S. Sabini, quas præceperat Chrysanto Episcopo Spoletano, vt Valeriano Firmano Notario traderet, oratorium in Firmana vrbe consecraret, & in eius epistolis videri potest: ex quo coniectura quadam ducimus,

sanctum Sabinum fuisse Firmanum, licet certo non audeamus affirmare, huic etiam diuus Gregorius mandauit, vt Aprutinæ Ciuitati de Episcopo prouideret, quod habetur in prima parte Decretorum, dist. 61. cap. bene nouit; & ne quis vlterius desideret, vel subdubitet, ad litterã apponemus.

D. Gregorius Passiuo Episcopo Firmano. S.

BEne nouit Fraternitas tua, quam longo tempore Aprutium Ciuitas pastorali sit sollicitudine destituta, vbi diu quæsiuimus quis ordinari debuisset, & nequaquã potuimus inuenire: sed quia mihi optimus in moribus suis, in psalmodiæ studio, in amore orationis, valde laudatus religiosam vitã omnino dicitur agere, hunc volumus, vt fraternitas vestra ad se faciat venire, & de anima sua admoneatur, quatenus in bonis studijs crescat, et, si nulla ei crimina quę per legis sacræ regulam morte mulctanda sunt, obuenient; tunc hortandus est, vt vel Monachus, vel à vobis Subdiaconus fiat, & post aliquantum temporis, si Deo placuerit, ipse ad Pastoralem curam debeat pro-

promoueri: Cui autem visitatio iniungitur nihil de rebus eiusdem Ecclesiæ à quoquam præsumi patiatur.

De Vberto Episcopo Firmano. *Cap. XVIII.*

VBertus Episcopus Firmanus floruit in Ecclesia Firmana, anno à Partu Virginis Dccccxcvj. vsq. annum Mxxxiiij. huic Monasterium sancti Martini apud Cuprã maritimam donatum fuit cum omnibus suis iuribus, dono etiam datũ est Castrum Fanum,& medietas Montis sancti Pauli de Monterano, huius etiam tempore assentientibus Canonicis Firmanis commutatio facta fuit de Monte Cretatio, & eius agro, vt ex Archiuijs Episcopalibus.

De Vlderico Episcopo. *Cap. XIX.*

PRæfuit Vldericus Episcopus Ecclesiæ Firmanæ ab anno Domini Mlxij. vsque ad annum Mlxiij. & hoc temporis curriculo ipsi Episcopo,& successoribus fuit dono datum Castrum Lorici, & Cerioli, & Caruonariæ in Agro Elpidensi, & etiam Castrum Bonuenzonis in territorio Montis Vlmi cum solo,mœnibus, & habitationibus,

nibus, & Castellum in territorio Golforani, vt ex Arch. Episc.

De Longobardis, qui Picenum Marchiam Firmanam nuncupauerunt, Cap. XX.

CVm Longobardi essent in Italia rerum potiti, immutauerunt tum Regionum, tum etiam Prouinciarum nomina: vnde Picenum Firmanam Marchiã nominandum duxerunt. Quamobrem legimus in Concilio Lateranensi Ruberto Guiscardo ex illustri Normandorum gente oriundo aqua, & igni interdictũ, quod Marchiam Firmanã occupasset, & ita illis tẽporibus Prouincia à Firmo appellationẽ capiebat, cuius sñiæ est Blõdus Foroliuiensis decadis secũdæ lib. 3. & Ioannes Villanus historiographus, & Platina in vita Gregorij VII. Pontificis, cum inquit: Præterea verò gratiam S. Petri, & ingressum Ecclesiæ his interdicimus quousq. pœnituerint, satisfecerintque; siue Normandi sint, siue Itali cuiusuis nationis, qui aliqua ex parte læserint aliquove incommodo affecerint Marchiam Firmanam in Picentibus, Ducatum Spoletinum, Campaniã in Hernicis, Agrum Sabinum, Tiburtinum, Prænestinum, Tusculanum

lanum, Albanum, & quicquid in Caſſinati agro poſitum eſt, nec Beneuentum in Samnitibus excipio.

Alaricus cum Gothorum magna multitudine per forū Liuij inuectus ſub Theodoſio Imperatore, ſedente Innocentio primo anno, 413. Firmum, & vniuerſum Agrū Picenum deprædatus eſt, & paulopoſt Ataulphus Gothorum pariter Rex.

Attila Aquileia occupata Italiam inuaſit, & Ciuitates maritimas Agri Piceni fere omnes diripuit, anno 450.

Anno 451. Theodoricus Gothorum ingentem multitudinem in Italiam duxit, & Firmum deuaſtauit, ſed paulopoſt Arnalaſunta eius filia inſtaurauit, ac ampliſſimis ſtructuris, & ædificijs exornauit, & Balnea ædificauit, quæ his temporibus vulgo nuncupantur *il Bagno della Regina*.

Anno 552. Gothi Regem Thecam crearunt, qui decem annorum curriculo, Firmum, & vniuerſum Agrum Picenum in ſuam ditionem redegit.

Anno 760. Anicenus Firmum inſtaurauit, multoſque fontes in eadem Ciuitate ædificauit.

Anno

Anno 568. Albinus Longobardorum Rex ingentem exercitum in Italiam duxit, & agrum Picenũ occupauit, Firmana Ciuitate excepta, ac triginta Duces, seu Gubernatores in vniuersa Italia instituit.

Anno 593. Longobardorum Rex inuasit Eutherus, qui Firmum, Falleram, & Saluiã Ciuitates occupauit, quæ obsidionem duodecim annorum passæ fuerunt, ac ingentem famem, vt carne humana vescerentur Incolæ, à dicto vero Euthero Rege militum deprædationi concessa fuit Ciuitas Firmana, ita ut Thermæ, Theatra, Fontes, Palatia, ac omnia ædificia, quibus singulariter structa erat dicta Ciuitas, deiecta, ac deuastata fuerint.

Anno 598. Agiulphus Longobardorũ pariter Rex Theodolindæ vxoris suæ nobilissimæ, ad quam extant Gregorij Magni Epistolæ, persuasionibus religionem Christianam amplexus, Firmum, ac vniuersum Picenum Ecclesiæ ditioni restituit atque concessit.

Anno 666. Longobardorum Rex Grimoldus euasit, & Constantius Imperator Picenum inuasit, ac inde antiquitates om-

nes eripuit, quæ Siracusiæ defuncto Imperatore à Saracenis captæ, & Alexãdriã exportatæ fuerũt, inter quas aderant hæc: videlicet. Statua ænea Pici Regis, necnon & statua Iani Bifrontis, quæ in Platea Firmi extabat, ac etiam insignis lapis, in quo cernebatur huiusmodi inscriptio Chaldaicè enarrata. Nembroth adeo turpiter confusus à filijs castratus cum Camese filio in Picenum traiecit, atque vbi nunc emporium Piceni habetur, vrbem paruam condidit.

Anno 776. Carolus Magnus à Pontifice Hadriano Primo in Italiam accersitus, Agrum Picenum, & multas Italiæ vrbes Ecclesiæ Romanæ donauit, & ad reijciẽdos Græcos Firmũ missus est Gubernator, qui vna cum Ildrobãdo Spoleti Duce, ac Grimoldo Duce Beneuenti bellum iniecit aduersus Constantinum Sextum Græcorum Imperatorem: dictus vero Gubernator Firmi Marchio vocabatur, & ob res præclarè gestas Firmanorum ope Marchia Firmana nuncupata fuit.

Hirene posteaquàm Constantino filio oculos effodiendos mandauit, Græci vna

cum Longobardis, arma concitarunt in oppida, quæ Romanæ Ecclesiæ obediebãt sub Leone III. quo factum fuit, vt Carolus Magnus iterum in Italiam veniret, & Pipini filium, Marchionem Firmanum, & Spoleti Ducem magnis instructos copijs obuiam misit ad reprimendos impetus Græcorum, & Longobardorum, qui Regnum Neapolitanum detinebant, ac vbi Nuceriam ventum fuit anno 801. Firmani gloriæ cupidi præclara multa præstiterunt, ac Castella quam plurima occuparunt, quorũ inuestituram à Carolo Imperatore reportarunt, ac multis annis Duces, & Marchiones in Regno Neapolitano extiterũt.

De his, quæ gesta sunt à Saracenis in Italia, & Agro Piceno. Cap. XXI.

CApto Desiderio Longobardorum Rege, & expulsis ex Italia Longobardis per Carolum Imperatorem, Saraceni Cretam Insulam occuparunt anno 854. ac paulo post in Italiam ingressi omnes maritimas Ciuitates Agri Piceni diripuerunt.

Anno 914. Romanus Constantini Leonis filius, qui Græcorum Imperium vsurpa-

uit exercitũ duxit, cum ea pars Italiæ, quæ Imperio Orientali suberat, motus faceret aduersus Imperatorem Constantinũ, Saracenos ex Aphrica in Italiam aduexit, & Hydrũto Pisaurum vsq. loca omnia maritima deprædati sũt, sed paulo post victi, & expulsi fuerunt ab Alberico fratre Ioannis Decimi Pontificis, qui Roma ob inuidiam eiectus Vngaros in Italiam duxit, qui Flaminiam Prouinciam, Vmbriam, & Agrum Picenum rapinis deuastarunt.

Sed Sacropolus Epiri Rex in Italiã traiecit anno 963. & Saracenos à Monte Gargano deiecit, quibus temporibus Otho primus Imperator Italiam petijt, & Firmanos summis honoribus affecit. Otho vero secũdus anno 976. in Græcos arma dum concitaret, per Picenum iter habuit.

De Normannis, & eorum Rebus gestis in Agro Piceno. Cap. XXII.

IN Apulia diu Normanni Imperium detinuerunt, sed vbi Ecclesiæ Ciuitates perturbare ceperunt, Firmum occuparunt, anno 1008. Sed ann. 1169. Alexander secundus Pontifex Firmum, ac vniuersum

Agrum Picenum à Normannorũ Imperio vindicauit, & in Ecclesiæ ditionem restituit. Gregorius vero septimus Robertum Apuliæ, & Calabriæ Ducem, quod Firmum occupasset Anathematis sententia in generali concilio affecit. Anno deinde 1580. Michael Diacusius Imperator dictus vnà cum Michaeli Andronico, & Constantino filijs eiectus à Nicephoro Imperatore, Firmum latenter venit, & longum cum Roberto sermonem habuit, vt sibi opem ferret, sed Robertus à Pontifice absolutus Firmum Ecclesiæ restituit.

De Grisforano Episcopo.

Cap. XXIII.

GRisforanus Episcopus ab ann. Mlxxix. vsque ad annum Mlxxxviij. præfuit Ecclesiæ Firmanæ, cuius tempore nihil imminutum, nihilque fuit ipsi Ecclesiæ additum, vt ex Arch. Episc.

Quo tempore Vgo Candidus Firmanæ Ecclesiæ præfuit. Cap. XXIV.

VGo Candidus floruit in Ecclesia Firmana ab anno Domini Mlxxxviij. vsque ad annum Mxcvij. successoribus dono datum fuit Castrum Lati, Vmbrimani, & Cerioli, cum & Pontibus in Agro sancti Elpidij, huic etiam facta est renunciatio, promissio, obligatio, & cessio Castri sancti Agelli in Ripa Transoni ab Actone filio Actonis, & donatum est etiam Castrum Torliani in territorio Ciuitatis Nouæ, vt ex Arch. Episc.

De Azzone Episcopo, & priuilegijs ab eo concessis Incolis Castri sancti Iuliani. Cap. XXV.

AZzo Episcopus præfuit Ecclesiæ Firmanæ ab anno Mcviij. vsque ad annum Mcxvj. huic donatum fuit pariter Castrum Vmbrimani, & Paradisi in Agro Elpidiensi à Comitissa filia Bamboni vxore Comitis Vgonis, ipse autem fruendum dedit Castrum Agelli in Ripæ Transonis territorio Varnerio Marchioni, &

Altrudæ Comitiſſæ illius vxori vſq. in tertiam generationem, ut conſtat in lib. Annalium Epiſcopalium. Conceſſit etiam hominibus Caſtri S. Iuliani, nouiter Maceratæ multa priuilegia, immo omnia prætterquam de impetu, furto, & homicidio, & inceſtu, illi autem uiri promiſerunt Epiſcopo, & Eccleſiæ Firmanæ fidelitatem, & uſque ad tres uices dictum Caſtrum reſtituere, ſi aliquo euentu eſſet dirutum; hoc patet ex eod. libro: hoc autem Caſtrum ipſe Azzo ceſſit fruendum filijs Aſtonis, & filijs Carboni, ut eod. libro &c.

De Liberto Epiſcopo. Cap. XXVI.

LIbertus Epiſcopus Firmanus conceſſit, & confirmauit omnia iura, quæ conceſſerat Vldericus Epiſcopus hominibus Ciuitatis Nouæ, incolis S. Iuliani, & hominibus Caſtri S. Ioannis, quod Caſtrum nunc dicitur Mons Sanctus, tradidit facultatem ædificandi dictum Caſtrum cum cōditionibus, quæ habentur in Arch. Epiſ. Ipſi autem promiſſum fuit à ruſtico Grimaldo Podium S. Iuliani. i. Macerata, & renunciatio litis facta de Caſtro Cerquetia Rugerio,

rio,& Raynaldo. hic uixit in Ecclesia Firmana ab anno Domini Mcxxviij. vsque ad annum. Mcxliiij.

De Buligano Episcopo. Cap. XXVII.

LIberto successit Buliganus, inter quem, & Varnerium Marchionem Castri Muriuallis orta est controuersia pro dicto Castro: quamobrem anno Domini Mclxiiij. composita fuit à Ruso,& Alberto Imperialis Aulæ Friderici Imperatoris Iudicibus, sedēte Domino Alberto Tridentino Episcopo Imperatoris Vicario pro Tribunali in Ecclesia S.Paterniani de Fano, dictumque Castrum adiudicatum fuit ipsi Episcopo,prout in sententia scripta manu Moran di sacri Palatii Notarii præsente ipso Friderico Imperatore:testes autem fuere Ioānes Vgolini de Vgone Fanensis, Ptolemæus de Castro, Hermandus de Monte S.Ioannis, Albertus de Guido Morellus Fanēsis,Honestus de Alberto, Ofredutius de Bono Comite, Vguiccio de Guidone, Andreas de Pezzo,& Bailiuus de Ciuitate Noua:hæc ex Arch.Epis.

Ciuitas Firmana ab exercitu Imperatoris Friderici Duce Christiano Archiepiscopo fere destructa fuit. Cap. XXVIII.

IMperāte Friderico Barbarossa Dux exercitus illius, & Cancellarius Christianus Archiepiscopus Maguntinus venit in Italiam, vbi multas variis calamitatibus affecit Ciuitates, ipsamq. Firmanam vrbē de mense Septembris ann. Domini Mclxxvi. occupauit, & victori exercitui suo destruendam, ac penitus comburendam tradidit; quod colligitur ex priuilegio ipsius Friderici concesso huic Vrbi, an. Domini 1178. & ex priuilegio ipsius Christiani Archiepiscopi, quod duximus adscribendum.

Christianus Dei gratia Maguntinæ sedis Archiepisc. Germaniæ Archicancellar. & sacri Imperii in Italia legatus. Decet Imperatoriæ Maiestatis Clementiam ex suæ benignitatis gratia quibuslibet miseria detētis misericordiæ, manum aperire, eosque suæ beneuolētiæ magnitudine ad Imperii fidem, & deuotionem prouocare, sed præsertim sub Imperii tutela degentes, si forte aliquo casu ad miseriarum infortu-

nium deuenerint,releuare,& de ſuæ gratię plenitudine in proprium, & antiquum ſtatũ reformare. Inde eſt,quod nos,qui eiuſdem Imperii lęgationę fungimur in Italia, caſibus, & infortuniis Firmanæ Ciuitatis ab exercitu noſtro illatis compatientes,ipſam in oẽm libertatem,quã habebat,antequam ab exercitu noſtro impeteretur, auctoritate Imperiali, & noſtra reſtituimus, omneſque poſſeſsiones, & iura, quæ antea habuit, & tenuit, ei concedimus, & reddimus de præſenti ſcripto priuilegio corroboramus:ſtatuimus inſuper, & inuiolabiliter tenendum diſponimus, vt nec nos,nec quiſque Imperialis Excellentię Legatus vllam de Caſtro munitionem, vel ędificia cõtra volũtatem Ciuium in Ciuitate, & eiuſdem Caſtello conſtruere, vel ędificare audeat.Si quis vero contra huius noſtrę conſtitutionis priuilegium auſu temerario aliquatenus pręſumpſerit,centum libras auri pro pœna componet,medietatem Imperiali Camerę . . . . . perſoluendum.

Teſtes huius priuilegii Conradus Sueuus Dux Spoletinus, Leo de manũ . . . . Albericus ſanctus Vuibertus

tus Rugerius, & alij plures Theutonici Seroli; anno, vt supra, Indictione nona, Mense &c.

De Presbytero Episcopo Firmano.
Cap. XXIX.

PResbyter Episcopus floruit in Ecclesia Firmana anno Domini, Mclxxxvij. vt habetur ex cessione, & refutatione hominum Montis Sancti, de quæstu, & contradictione, quā fecerat Senatus Montis Sancti de non reddendo debita Ecclesiæ Firmanæ, & Episcopo, & successoribus: huic fuit concessum priuilegium à Friderico Romanorum Imperatore in fauorem Ecclesiæ Firmanæ, anno Domini. Mclxxxviij. cuius initium est. Ratio suadet, & iustitia exigit, vt iustis precibus aures nostræ benignitatis accōmodemus &c. si quis autem cupit hoc videre, adeat Arch. Episc. Fuit etiam cōcessum Priuilegium ab Henrico Sexto Rom. Imperatore, cuius principium est. Henricus Sextus Dei gratia Romanorum Imperator: ex Archi. Epis.

Firmana Ciuitas fuit ab Henrico Imperatore vi occupata. Cap. XXX.

FIrmana Ciuitas anno Domini Mcxcij. fuit occupata ab Henrico VI. Imperatore, post cuius mortem à Marucaldo Siniscalco Imperij, & Duce Rauennæ, ac Marchione Romandiolæ tyrannicè fuit subiugata. Innocentius tamen Pontifex iij. anno Domini Mcccvij. redegit Firmum vnà cum alijs Piceni Ciuitatibus in Ditionem Ecclesiæ Romanæ, vt auctor est diuus Antoninus in par. 3. historiarum tit. 19. cap. 1. Anno vero Mcxix. Vrbanum II. Romanorum, & Henrici Imperatoris impetum fugientem, dum per Picenum Placẽtiam iter haberet, honorificentissime receperũt Firmani, Gilbertũ Pseudopõtificem reijcientes. sed annno Mcxj. Archiepiscopi Maguntini consilio ab Henrici IV. militibus Firmum, ac aliæ Agri Piceni Ciuitates multa mala ceperunt, vt per multos annos senserint, quousque ab Honorio II. Pontifice mandatum fuerit, vt Piceni Ciuitates muris cingerentur, & Firmum apud Arcem Montis Gerionis exædificatum fuit. Sed

iterum anno 1173. à militibus Friderici per vim Imper. Firmum incendium, & excidium fere accepit, & omnia Ciuitatis huius priuilegia, iurisditiones, libri omnes combusti fuerunt.

Quod S. Dominicus Firmum venerit. *Cap.* XXXI.

AB Othone IV. Imperatore, Azzo Estensis Piceni cum Marchio efficeretur, S. Dominicus cũ socio, qui Iacobus vocabatur Firmum venit, ann. 1214. & conciones multas habuit in Ecclesia S. Thomæ, quæ nunc Ecclesia sancti Dominici vocatur.

De Adenulpho Episcopo Firmano. Cap. XXXII.

ADenulphus Episcopus floruit in Ecclesia Firmana, anno Domini 1205. hic fecit pactum cum hominibus Agelli capitis Ruffiani, & Montis Antiqui, vt hi deferrent quotannis pallium in Ecclesiam Firmanam in festo Assumptionis, ipse autem concessit liberam potestatem Consules eligendi, quot, & quos vellent, cuius tempore Pontifice Innocentio III. an. Domi. 1205. fuit concessum priuilegium Ecclesiæ Firmanæ

manæ, tam in ſpiritualibus, quàm in tempo ralibus, vt patet ex eod. Arch. Epiſ.

De Vgone Epiſcopo. *Cap. XXXIII.*

VGo Epiſcopus incæpit præeſſe Eccleſiæ Firmanæ, anno Domini 1214. Indictio ne ſecunda Menſe Nouemb. Conſules Ciuitatis Nouæ, Poteſtas, & homines pro cõmunitate Podii S. Iuliani, & Conſules Murri promiſerunt pro ſe, & ſucceſſoribus obſeruare omnia pacta, & conditiones tam in rebus, quam in perſonis in hãc formam; vt ad verbum traduximus ex Arch. Epiſ.

Vobis domino noſtro Epiſcopo, veſtriſque ſucceſſoribus, & Vicariis promittimus in perſonis, et in rebus pleniter obedire; tam de militibus vobis facientibus, quam de alijs etiam ſoldinarijs inueniendis, & tenendis, de pace quoque ſtudenda cum neceſſe fuerit, & conſeruanda pro communi vtilitate ipſius Eccleſiæ Firmanæ, & cunctorum prædictorum expenſas mittere ad arbitrium noſtri Patris, & Domini Epiſcopi Firmani, & omnia alia addenda, vel minuenda de veſtro Conciliariorum Concilio duxeritis ſtatuenda, & ordinãda, &c.

Eidem Episcopo Incolæ Pagi S. Claudii fidelitatem iurauerunt, vt ex Arch. Episc. Eodem tempore confirmauit Papa Innocentius III. Ecclesiæ Firmanæ Episcopis priuilegium tam de temporalibus, quam de spiritualibus.

De Petro Episcopo Firmano. Cap. XXXIV.

PEtrus Episcopus Firmanus præfuit Ecclesiæ Firmanæ, ann. Domini Mccxviii. hic concessit hominibus Montis Actonis priuilegium, quod libere habitare possent, fecitque pactum cũ Abbate Claræuallis, & successoribus cum declaratione canonicæ portionis, vt ex Arch. Episc. Huic Honorius Papa III. pro se, & successoribus concessit priuilegium in perpetuum, ne quis præter Ecclesiæ Romanæ Legatum in Ciuitate Firmana, vel Castellis inibi expressis, aut aliis bonis spectantibus ad Ecclesiam Firmanam exactiones facere, & causas tractare, absque sedis Apostolicæ mandato posset: sed omnia, quæ de placito bando, Mercato, Platea, vel Portubus extra Ciuitatem, vel cæteris legalibus per Episcopatum proueniant, sibi persoluerent sub Dat.

Lateran. 3. Idus Martij. Mccxxviij. Pontificatus eiusdem anno iij. hinc Episcopo fuit lata sententia à Patriarcha Aquilegiē si de controuersia, quæ fuerat inter ipsum Episcopum, & Marchionem Azzonē Anconitanum de locis, & Castris, quæ ipse Episcopus posidebat. s. de Ripa Trãsone, Marano, Campofellone, Cerqueto, Monte Octone, Monte Sancto, & Castrum Canonicorum. s. Gryptæ, Monterano, & Monte S. Petro, vt ex Arch. Epis.

De Raynaldo Episcopo Firmano. Cap. XXXV.

POst Petrum sequutus est Raynaldus, qui incæpit Ecclesiæ Firmanæ præesse anno Domini Mccxxiiij. quo anno fuit eclipsis Solis die tertia Mensis Iunii, huic ab Honorio Papa III. idem priuilegium, quod ab Innocentio III. Petro fuerat concessum, fuit confirmatũ die 2. Februarii. Mccxxiiij. Pontificatus eiusdem anno octauo, vt ex Arch. Episc.

De Firmanorum fidelitate in Ecclesiam Romanam. Cap. XXXVI.

RAymundus Friderici II. Imperatoris Præfectus, anno Domini Mccxxviii. ex

ex Samnio, & Cāpania castra mouēs in Picenum duxit exercitum, vbi partim vi, partim minis, & etiam pollicitationibus multa Piceni Agri oppida in suam potestatem redegit, is diu egit cum Firmanis, vt à Pontificis Imperio discederent, qui memores maiorum suorum constantiæ, nullo modo in Raymundi sententiam ire voluerunt, quod fuit toti Piceno saluberrimum: siquidem Raymundus visa horum pertinacia post se relictis, quæ cæperat, oppidis in Siciliam se recepit. Idem Fridericus Impera. anno. Mccxxxix. Firmo, & Asculo depopulationem ingentem intulit.

De Philippo Episcopo, eiusque rebus gestis.
Cap. XXXVII.

FLoruit in Ecclesia Firmana Philippus Episcopus, anno Domini Mccxxxiiii. hic filiis Actoni Grimaldi Castrum Torelianum cum omnibus suis iuribus, cum omnibus Castellanis, & Maris littore, & piscatione in emphyteosim dedit, cessit, ac restituit, quousq. ad prædecessores illorum pertinere debuisset. vt ex Arch. Epis. Huius tempore fuit composita controuersia inter Episco-

Episcopos Firmanos,& Præpositũ S. Ioannis de Petritolo in hanc formam, videlicet quod Præpositus quotiescunque opus esset reciperet Episcopum Firmanum cum duodecim Equis,& aleret decenter ipsum cum decem, & octo Comitibus per diem, & noctem, & quod ipse Præpositus daret etiam tertiam partem mortuorum Episcopo, vt ex Arch. Episc.

Firmanis fuit concessum, ne quis in littore Maris possit ædificare sine eorum licentia.

Cap. XXXVIII.

IMperatoris Friderici secundi Legatus siue Generalis Vicarius fuit in Marchia Robertus de Castillone, an. Domini 1242. hic apud Timnium nõnulla iura Firmanæ Ciuitati concessit, inter quæ etiam nequis in littore Maris à Potentia in Druentũ auderet ædificare sine licentia Firmanorum, vt ex Priuilegio constat manu Nicolai de Monterano, quod seruatur in Archiuio Firmano.

Vbi, & quando Asculani fuerint à Firmanis fusi.

Cap. XXXIX.

ANno Domini 1246. die Martis in mense Septemb. cum magnus Asculanorũ

numerus aduersus Firmanos mouisset, nō expectaucre Firmani, sed captis armis obuiā processerunt, quamobrē in capite mon tis collatis signis, magna strages edita fuit Asculanorum, aliqui cæsi sunt, cæteri ex cæde effusi Asculum se receperunt, vt cernitur in fragmentis annaliū Firmanorum.

De priuilegio concesso Firmanæ Ciuitati à Raynerio Cardinali. *Cap. XL.*

CVm Firmana Ciuitas à Romana Ecclesia à Tyrannis deficere coacta fuisset, omnem continuò impendit operam, vt se in pristinam libertatem vendicaret: ac ad Ecclesiæ Romanæ obsequium rediret, quamobrem cum post aliquātum temporis spatium id ex animo successisset, excusso seruitutis iugo; Raynerius Cardinalis in Piceno vices Pontificis gerens ei cōcessit, quod prius à Ruberto obtinuerat: scilicet ne quis in littore maris à Potētia in Truentum sine Firmanorum licētia auderet ædificare: promisitq. omnia iura, totū ipsius Ciuitatis, quam Ecclesiæ defendere, & seruare in communantijs (vt aiunt) Comitatus, videlicet Montis Rubiani, Montis S. Mariæ

riæ in Georgio, & Ripæ Transonis: concessit insuper turrem palmarum cum toto ædificio ibi à ministris Friderici facto, adiūxit ei & Cupram maritimam Morescum, & alias villas, dedit insuper facultatem restituendi Castrum, quod appellatur, destructum per ministros eiusdem Friderici Imperatoris, & statuit ne cui Ciui Firmano dies dici posset in primis ciuilibus causis nisi coram Prætore Ciuitatis Firmanæ, vt constat in Archiuio Firmano manu Thadæi Firmani sub Dat. Esij 3. Kal. Octobris, anno Domini 1244. Pontificatus Innocentij Papæ quarti anno sexto.

De Firmanorum fide in Pontificem, & Ecclesiam Romanam. Cap. XLI.

AViditate Imperandi ductus Fridericus II. Imperator bellum aduersus Romanum Pontificem Innocentium Quartū gerere cæpit, rupto fædere: quàmobrem ipse etiam Pontifex eum anathemate, & bello persequi instituit: hoc tempore ipsi Pontifici bellum vniuersa Ethruria indixerat, præter Florentinos: Vmbri quoq. in eum exarserunt exceptis Perusinis, & Assisiati-

bus, Romandiola Pontificis Præfectos expulerat: In Piceno omnia oppida defecerant, præter Firmanos, qui Imperatori acerrime aduersabantur. ad quos sæpenumero Legatos Imperator misit, vt Pontificem desererent. Verum ij continue repugnarunt. Quod vbi intellexit Imperator, eos summis laudibus extulit, nam virtus etiam ab hostibus commodatur, hac de causa Innocentius Pontifex mandauit Petro sancti Georgij ad velum aureum Cardinali Legato, vt ipsis Firmanis omnia iura Villarum, & oppidorum; quibus ab aduersarijs Romanæ Ecclesiæ, & ipsius Firmanæ Ciuitatis fuerunt spoliati, tueretur, quod constat ex litteris sub Plumbo Mediolani 15. Kalen. Augusti 1253. Pontificatus eiusdem anno nono.

Multa interciderunt

De Priuilegio concesso à Monfredo Siciliæ Rege Firmanæ Ciuitati. *Cap. XLII.*

EX plurimis beneficijs, quæ Firmana Ciuitas non solum in summos Pontifices, verum etiam in Imperatores contulit, fuit

non-

nõnullis priuilegijs insignita; hinc est quod Manfredus Siciliæ Rex ei infrascriptũ priuilegium, quod ad verbum traduximus, concessit videlicet. Manfredus Dei gratia Rex Siciliæ &c. Per præsens priuilegiũ notificamus vniuersis, tã præsentibus, quam futuris, quod nos ad supplicationem Ioan. de Alexãdro Sinditi, & Ambasciatoris Cõmunis Ciuitatis Firmanæ nostrorum deuotorum Fideliũ pro parte ipsius Communis specialiter nobis factam, habentes nihilo minus respectum ad grata satis, & alta seruitia, quę Cõmune ipsum Maiestati nostrę hactenus prestitit, ac prestare poterit innata gratiosa de speciali nostra gratia, & certa scientia ipsi Communi concedimus, & confirmamus perpetua iura, & iurisdictionem, quam, & quę Curia nostra habet in Castro Marani, Buccablãca Turri Palmę, Monterani Murisci, Massignani, Layreni, Turri S. Patritij, Gruttęmaris, Castro Montis S. Ioannis, Castro Mõtis S. Petri, Castro Montis S. Martini, Castro Petrituli, Castro Montis Falconis Castro Montis Robiani, & eorum omnibus tenutis, quę prędictum Commune tenet ad præsens præsenti priui-

legio gratiose confirmantes, easdem conuentiones, & pacta omnia ipsis facta per Commune Ripæ Transonis, atq. ipsi Communi Firmano inuiolabiliter obseruanda, prout ipsa pacta, & conuentiones continēt per Vicarium nostrum, qui pro tempore fuerit in Marchia sine strepitu iudicij, & qualibet alia solemnitate dictum Commune Ripæ Transonis cogi volumus, & mandamus, priuilegium nihilominus indultum prædicto Communi Firmano per quondam Dominum Imperatorem Fridericum memoriæ celebris patrem nostrum ipsis iuxta eius cōtinentiam tenore præsentium occupantes, ac ipsum pollicentes eidem, & mandantes inuiolabiliter obseruari, prout ipsis seruabatur præfato tempore patris nostri. Ad huius igitur nostræ gratiæ memoriam, & stabile firmamentum præsens priuilegium per Donatum de Siloe Notarium, & fidelem nostrum scribi, & maiestatis nostræ sigillo mandauimus communiri. Data in Campis apud S. Geruasium manu Gualteri de Mera regnorum Hierusalem, & Siciliæ Cancellarium, anno Dominicæ Incarnationis 1258. Mense Octobris.

De transitu Balduini Imper. & pugna per Ecclesiasticos Firmi edita. Cap. XLIII.

BAlduinus Constantinopolitanus Imperator, dum ad Lugdunense Concilium proficisceretur, Firmi commoratus fuit anno 1245. ann. vero 1248. inter Ecclesiasticos, & Imperatoris Vicarium, acriter certatum fuit Firmi primum, deinde Auximi, vbi multi ex vtraque parte perierunt vltra quattuor millia.

Quando Arx ædificata fuerit, & Firmum in Ecclesiæ ditionem redierit. Cap. XLIV.

REdeunti in Italiam Innocentio III. anno 1251. Firmani sponte se dederunt, ac ad tumultos tollendos regiones in Ciuitate, & cõtradas vocatas constituerunt, & in eisdem capita: in hæc vsq. tempora obseruatur, vt ex his contradis Magistratus, & Priores in Ciuitate crearentur.

S. Thomas de Aquino, quomodo Firmum venerit. Cap. XLV.

AQuini Comites anno 1252. dum iram, & odium Corradij Friderici Imper. fi-

lij fregerēt, fuit Comes vnus, qui Firmum venit, duxitque secum filium Thomam, & monacho Casſinenſis Congregationis cōmendauit: hic fuit D. Thomas de Aquino nuncupatus.

Quando Firmani à Manfredi Dominatu liberati ad Eccleſiæ ditionem redierunt.
Cap. XLV.

MAnfredus magnam cladem intulit iis, qui pro Pontifice pugnabant, anno 1254. & Firmum, ac alias Ciuitates, quæ ſub Eccleſiæ ditione degebant, occuparunt, ſed anno 1265. interfecto Manfredo ſub Clemente IIII. Pontifice ſtatim Firmani ad Eccleſiæ græmium redierunt.

Hic 12. annorum geſta deſiderantur.

De Victoria Ciuitatis aduerſus Roggerium Luppi. Cap. XLVI.

ANno Domini 1270. cum bellum gereret Firmana Ciuitas aduerſus Rogerium Luppi Tiramnum, in planicie Tinnij fuerunt ſigna collata, & cum diu æquo marte dimicaſſent tandem Victoria Firmano-

manorum fuit. Anno autem ab hoc sexto de Mense Octobris, in quo Victoriam retulerunt Firmani in Campolecio fuit magnum incendium, quod omnia consumpsit vsque ad portam S. Zenonis.

De Firmanorum Victoria de Asculanis.
Cap. XLVII.

ANno Domini 1280. de Mense Nouembris, in Festo sancti Martini apud S. Benedictum Firmani concurrerunt, & Asculani, fugati sunt.

Bellum fuit prohibitum inter Asculanos, & Firmanos. Cap. XLVIII.

TEmpore Pontificatus D. Honorij Papę Quarti, qui fuit circa annos Domini 1286. cœperunt Asculani nouum castrum ædificare in Firmana diœcesi; quod ægre ferentes Firmanis armis inhibere statuerunt; qua de re bellum apparare cœperunt. Ipse autem Pontifex hoc cognito electo Hipponensi Piceni, seu Marchiæ Rectori mandauit, vt inhiberet Asculanæ Ciuitati, vt desisteret à constructione

noui castri; Firmanæ vero ab apparatu armorũ, quod ille exequutus fuit per D. Papinianum de Taurino Præpositum Vinaroli, vt cõnstat ex litteris sub plumbo ostensis in Senatu Firmano, & Asculano, prout in Arch. Firmano.

De Adria combusta à Saracenis. Cap. XLIX.

SVccessit Honorio Nicolaus IV. quo Põtifice circa annos Domini 1292. die 14. Maij; Adria Ciuitas fuit inuasa, capta, occupta, & pænitus combusta, ac destructa à Saracenis.

De Alberico, & Francisco Episcopis Firmanis. Cap. L.

FLoruit Albericus Vicecomes Placentinus Episcopus in Ecclesia Firmana, anno Domini 1300. vt ex Arch. Episc. anno autem 1319. præfuit Ecclesiæ Firmanæ Franciscus de Molliano, vt colligitur ex quodam lapide marmoreo in Cathedrali Ecclesia, in Altari dicato diuo Iosepho.

De gestis rebus cum Asculanis. Cap. LI.

CVm Firmani, anno 1327. de Mẽse Iulij aduersus Asculanos duxerint exer-

citum, prope portas Asculi concurrerunt, quod accidit in festo S. Mariæ Magdalenę, vt colligitur ex Annalibus Firmanis.

De Exsidio, quod passi sunt Firmani ab amicis. *Cap.* LII.

SVperiori anno 1326. Firmanis cum Ecclesiasticis de fœdere actum fuit eaque de causa viri, & mulieres lætitiæ pleni per vrbem choreas ducerent, Auximates fœdus nõ probantes quibusdam cum Ducibus Gibellinis in vrbem ingressi ex Ducibus fœderis conditionibus, assentientibus nonnullos peremerunt, et Curiæ iniecerũt ignem, vbi frequentissimus erat Senatus, ut fœdus de more feriretur; quamobrem in eo incendio optimates multi consumpti sunt, multi semiusti euaserunt, ut auctor est Ioannes Villanus suarum Canonicarum, lib. 9. cap. 340.

De S. Elpidij expugnatione. *Cap.* LIII.

ANno Domini 1328. de Mense Augusti Firmani, qui Gibellinorum partes tuebantur Sanctum Elpidium cæperunt, & Guelphos, magna edita strage, eiecerunt oppi-

oppidum autem depopulati sunt. Idem Ioannes Villanus lib. 10. cap. 111.

Quo pacto liberata fuerit Firmana Ciuitas à Tiramnide Mercendarij de Monte Viridi.
Cap. LIIII.

MErcendarius de Monte Viridi Firmanam vrbem tiramnicè administrauerat nouem annos, cũ Benedictus Papa 12. qui anno Domini 1390. ad Pontificatum fuit assumptus, eamq. adulterijs, occisionibus, & omni scelerum genere inquinauerat, nemoq. erat, qui auderet aduersus eũ pro patriæ libertate cõiurare: sed quoniam Deus non patitur diutius affligi populum suum; propterea cum ipse Tirannus cum septem Equitibus animi gratia extra portã S. Petri veteris exijsset à Girardino F. Ioã. de S. Elpidio; & Fino Germano Prioris S. Petri, Matthæo Fanẽsi quattuor equitibus stipato, tribusque famulis, qui in eo Cænobio delituerant inuasus multis vulneribus confossus occubuit, & à fratribus D. Francisci nudus sine vlla funebri pompa sepultus fuit: Maximus tamen fuit in vrbe motus. sequenti autem die lunæ in platea san-

cti Martini maxima turba fuit in populo vociferanti: viuat populus, & pereant vectigalia, omniaque decreta facta ab ipso Tyramno fuerunt rescissa. Die autem Martis, iterum populus armatus concessit in forum vltra decem millia virorum, altaque voce cæpit clamare. pax, pax, pax. pellanturque de vrbe omnes ex Comitatu, pereant omnes aspirantes ad Tyramnidem: itaque factum est coram ipso; Tuncque electus fuit ab ipso populo Prætor Ciuitatis Maxius Thomæ de Monte Vlmi, & electi fuerunt Priores, omnesque ibi inter plurimos simultates fuerunt depositæ.

Firmani Gentile Molliano Duce iuerunt ad diruendum portum ab Asculanis factum prope sanctum Benedictum.

Cap. LV.

QVo tempore Clemens Papa VI. qui circa annos Domini. Mcccxlviij. regebat Ecclesiam Romanam, Gentiles Molianus erat Firmanæ Ciuitatis, & Status Gubernator. hoc Duce Firmani iuerunt magna cum Equitum peditumque

multitudine ad obsidionē portus, qui prope sanctum Benedictum extructus fuerat. Erant in eo due maximæ turres, septemq. minores septuaginta pinnarum corona cinctæ, triumq. annorum, & quinque mēsium spatio ædificatæ: reliqua desiderantur.

A quo Episcopo consecratum fuerit Altare Maius in Cathedrali Ecclesia Firmana.

Cap. LVI.

BOnioannes Placentinus Episcopus, & Princeps Firmanus floruit in Ecclesia Firmana, anno Domini 1351. eodemque; anno consecrauit Altare maius in ipsa Cathedrali Ecclesia, quod tamen dirutum fuit 1358.

Quomodo Gentiles Mollianus Imperio, & vita spoliatus fuerit. Cap. LVII.

GEntiles Mollianus Firmi Tyrannidem exercuit circa annos Domini 1352, Pontifice Innocentio VI. vt refert Ioannes Genesius libri secundi. cap. 1. vbi de rebus Aegidij Albornotij Hispani sermonem habet: ad hūc Aegidium Legatos misit, vt de pace egerent, fuitque pax facta his condi-

tioni-

tionibus, vt paruis castellis sibi seruatis cæ
tera omnia Pontifici redderet, quod cum
ad aures Malatestæ Ariminensis Tyranni
peruenisset, statim ad Gentilem ipsum Le-
gatos misit cum triginta millibus ducatis,
vt eum sibi conciliaret, & ab Aegidij ami-
citia auerteret, iussit etiam legatis, vt Gen-
tili promitterent, se illi omnia Agri Firma-
ni oppida redditurum, & etiam coniugem
Gentilis filio natam daturum, si aduersus
Aegidium secum sentire vellet. Quod pro-
fecto fecisset, nisi quidam Firmani Ciues
obstitissent, qui ex populi sententia Aegi-
dium de ancipiti Gētilis animo certiorem
fecerunt: hoc cognito Aegidius iterum ad
Gentilem Legatos misit, quamobrem par-
tim pollicitationibus, partim terrore in fi-
dei testimonium filium, & nepotem obsi-
des dedit, & duo Castella Morescū, & san-
ctum Benedictum. Vnde Malatestæ despe-
ratio, & Aegidio spes magna incessit. Post
hæc Blasius Fernādus Aegidij Legatus in-
tra Firmanam vrbē vna cum copijs à Gen
tile receptus est, reseruata tamen sibi arce
in aduentum Aegidii: scripsit deinde Aegi
dius ad Blasium, vt Agri Firmani oppida à
Mala-

Malatestis occupata recipere tentaret; quamobrem tertia Vigilia noctis Firmo cum exercitu Falleronum contendit, primoq. impetu adortus expugnauit, eodem modo,& sanctum Angelũ recipit, interim Malatesta ceteriq. Tyranni ingẽtem adeo exercitum compararunt, vt longe inferiores essent Aegidij copiæ;quadere Gentiles ab Aegidio defecit, & iterum Tyrannis se aggregauit.Quo intellecto Innocentius ad Aegidium scripsit,vt cum Malatestis cæterisq. Tyrannis pacem tractaret, at Gentili Molliano nullas pacis condiciones offerret ob violatam fidam, cogeretq. cum Ecclesiasticis finibus discedere,ad quod agẽdum iterum Blascum cum tertia copiarum parte misit, qui decem diebus depopulatus est continuè agrum Firmanum,deinde dispositis machinis magno impetu cæpit vrbem oppugnare, cuius murum cum lato desiuisset, & propugnatoribus denudasset cæperunt Milites Aegidiani,qua murus patebat, ingredi, quo visoFirmani clamarũt omnes. Viuat Ecclesia: At milites Gentilis redintegrato prælio fortissimi dimicabant, victi tamen in arcem confugerunt, quam

quam duodecim diebus obſeſſam Gentiles Blaſco tradidit, ſeque, & omnia eius fidei permiſit, ab eo itaque incolumis ſeruatus fuit. Victoriæ autem ſtatim nuncio accepto Aegidius Firmum contendit, iuſſitque ex mandato Pontificis, vt Gentiles Eccleſiaſticis finibus excederet, & commeatu, & munuſculis proſecutus fuit. Curauit inſuper reſtituenda Vrbis mœnia, arcemq. tormentorum ictibus concuſſam reparandam, & Ciuitatis ſtatui optime conſulto Blaſcum ibi cum præſidio reliquit. Gentiles interea adiuncto ſibi Rugerio filio cum latronum cohorte Guaralino tum Latronum famoſiſſimo Duce cœpit Picenum infeſtare; quamobrem exercitus partem aduerſus eum Aegidius miſit, & comprehenſi pater, & filius ad Aegidium ducti ſunt, cuius Imperio ſecuri percuſſi fuerunt.

De Ioanne Aulegiano. *Cap. LVIII.*

IOannes Aulegianus, ſiue Olegius, de Vicecomitibus Aegidio S. Romanæ Eccleſiæ in Italia Legato Bononiam tradidit,

cuius rei Platina meminit in vita Innocen. papa VI. Cui vt Aegidius parem gratiam referret, Firmum gubernandum concessit, quò cum se recepisset, cum etiam honoris gradum accepit, vt Rector esset totius Piceni, Firmum autem tum publicis cum priuatis ædificijs ornauit, nouis etiam mœnibus cinxit: itaque rebus omnibus illustrauit, vt vere de eo dici potuerit, quod de se Cæsar Octauianus Augustus prædicauit. Tandem in ipsa vrbe naturæ concessit, vbi adhuc videtur marmoreum sepulchrum in Cathedrali Ecclesia erectum cum inscriptione, quæ eum Marchiæ totius Rectorem fuisse testatur sub anno Domini 1366. huius tempore vsque ad annum 1367. floruit in Ecclesia Firmana Alphontius Episcopus, vt legitur in Annalibus Episcopalibus.

De pœnuria quæ fuit tempore Gregorij Pontificis XI. Cap. LIX.

SOlent aliquando vel singulæ Prouinciæ, vel Vrbes rerum, & præsertim frumenti pænuria laborare: accidit tamen rarò, vt orbis totus famem experiatur. Quod tamen

men euenit anno Domini 1374. Pontifice Gregorio XI. tanta enim fames fuit per vniuersum, vt salma grani valuerit auri florenis octo, ordei sex, Zeæ, siuæ vt vulgo dicitur, speltæ quinque.

De Firmanorum beneuolentia in Asculanos. Cap. LX.

ASculana Ciuitas sub potestate erat Gomitij viri potētissimi, anno 1376. quare libertatis auida ab ipso Gomitio defecit, magnusque ob defectionem in populo rumor extitit; Cumq. tunc temporis maximæ essent in ipsa vrbe seditiones; Firmani postridie post defectionem, quod accidere posset prospicientes, summo mane accerserunt, & quidem tota in Firmanorũ celeritate Asculanorum salus fuit: extititque mirandum tam breui tempore exercitum Firmanos decem millium Virorum comparasse, reliqua desiderantur.

Quoties Firmani eodem anno obsederint Ripam Transonem. Cap. LXI.

ANno Domini 1376. de mense Maij Firmani in Ripanos copias duxerunt, cũ-

que ij non auderent ex oppido egredi, obsidione cincti fuerunt, verum quod oppidi situs est natura fortissimus, potiri eo Firmani non potuerunt; sed agros vastauerunt, maximamque inde prædam abegerunt, at post paucos dies fœdus cum ipsis Ripanis percussum fuit presertim cum Carusino, qui tunc illis imperabat, qui ab ipsis Firmanis fœderis conditiones oblatas accepit, misitque illis viginti, vt ita dicam pallia. De mense autem Septembris eiusdem anni violatis fortasse à Ripanis fœderis conditionibus, iterum Firmani maximo scripto exercitu Duce Thoma Iacobutio Politi Firmano Ciue ad Ripam Transonem obsidendam concesserunt, fuerunt in eo exercitu optimates omnes Comitatus. Inter quos Bossus de Massa, Ludouicus Mollianus, Raynaldus de Monte Viridi, & Adammus Raynaldi . . . . . pauca desiderantur. Thomas autem Dux copiarum ob sua scelera à suis militibus interfectus fuit. Interim acceptum fuit, Firmi ingentem esse tumultum, propterea cum essent etiam ab ipso exercitu mactati, & quidem im-

merito Matthæus Magistri Philippi, & Angelus Coluttij, & in Castris relicti. Quartodecimo Kalen. Octobris Firmum redierunt copiæ. Tertio autem decimo Kal. Raynaldus de Mōte Viridi Eques Serpatus nōnullis Satellitibus in foro iussit securi percuti Andreutium, Nicolaum Andreæ, Paulum Puctium, & Vannem Matthæi, qui omnes amplissimi erant Ciues.

De Tyrannide Raynaldi, & de eius gestis, & obitu. Cap. LXII.

RAynaldus de Monte Viridi tyrannicè in Vrbe gerere cæpit, anno Domini 1373. vndecimo Kalen. Ianuarij, vna cum nouem Populi Ducibus, & Iustitiæ, vt aiunt, Confalonerio, creauitque in frequenti Senatu Syndicum Reipubli. Vannem Vannuctium ad tradēdum sceptrum Raynaldo, & Iustitiæ Vexillifero, quod idem egit, & ea de re in Senatu sententiam dixit: eodemque die Antonius Mara Notarius à quodam Fratellaccio, & socijs interfectus fuit. Franciscus autem de Monte Fortino vix euasit. Ipse

Itaque Raynaldus rerum potitus 1377. Tertio Nonas Iunij multis cum equitibus in Agrum S. Elpidij incursionem fecit. Sexto deinde Idus eiusdē mensis scripto exercitu ex hominibus Ciuitatis, & Comitatus ad S. Elpidium obsidēdum profectus fuit, redijt tamen postridie eius diei, quod homines Comitatus inuiti eam militiam gerebant, Raynaldus, qui quieuit menses duos, videlicet vsque ad 6. Idus Septembris, quo die vna cum toto Firmano populo, & Comite Liuio, qui in Picenum venerat cū 600. Equitibus, & Bartholomæo de S. Seuerino, & Francisco Matelicate obsedit S. Elpidium, mansitque oppidum sub dominatione Raynaldi, ab anno 1377. vsque ad annum 1379. quo tempore obijt Gregorius Papa XI. & cū esset creatus Vrbanus fuit schisma in Ecclesia, & Clemens VII. studio Reginæ Apuliæ creatus fuit, vt meminit Platina, in vita Vrbani; defecit deinde à Raynaldo, illiusq. præsidium eiecit, qui cum exercitu suo, iterum ad illud obsidendum profectus fuit, statuitq. è prospectu oppidi duo propugnacula, vt inde oppidanos offenderet: Cumq. res in eo statu

tu essent, Nono Kal. Aprilis Ioannes Azzi de Vbaldinis cum Equitibus quingentis S. Elpidio auxilio venit: cæperunt Equites Ioannis Azzi primo aduentu alterum ex propugnaculis oppugnare, quod cum strenuè defenderent Raynaldi milites, obtinere non potuerunt, hinc creuit animus Raynaldi copijs, quare 40. Equites repugnantibus ex propugnaculis auxilium tulerunt, fuderuntq. Azzi milites, multosque captiuos duxerunt . . deest finis obsidionis. Eodem anno de mense Augusti in festo D. Bartholomęi Firmani exosi seruitutem ab ipso Raynaldo defecerũt; manebat hoc tempore Tyrannus in Monte S. Mariæ in Georgio, eratq. cum eo Conradus Comitis Liuij frater, qui mille equites habebat, vt in Apuliam incurreret, excusso iugo Firmani, vt melius Raynaldo obsistere possent, cum Anconitanis Recanatensibus, & Rodulpho Camerte fœdus percusserunt, hæque fuerunt fœderis conditiones, scilicet, vt Anconitani, Firmani, & Rodulphus singuli quinquaginta Equites haberent; Recanatenses autem viginti: vt cõstat manu Andreæ Massuccij Firmani Tabellio-
 nis;

nis; remanserat Tyranni in Firmana arce præsidium, cui Kal.Nouemb. eiusdem anni ad opem ferẽdam venit cum equitibus. 1500.totidemque peditibus,aggressusque fuit expugnare portam ad Orientem positam,verum cum ibi Firmani castra posuissent,coactus fuit magno cum dedecore ab oppugnatione desistere, &, si Ioannes de Cumbii Florentinus passus fuisset, equites ac pedites,cũ Dux Ciuitatis esset, in Raynaldi copias irruere, fuisset ea fortasse die bellum confectum.Firmani interim castellum obsidebant, quod à Luchina Raynaldi vxore,& Mercendario,& Luchino filiis validissimo pręsidio defendebatur.Coacti tamen fuere se Firmanis dedere his conditionibus. multa desiderantur.

Qui autem ex Gerione discesserunt Mccclxxx. octauo Idus Februarii Raynaldum, qui morabatur in Monte sanctæ Mariæ in Georgio adierunt; at copiæ Azzi, quem Raynaldus sibi conciliauerat,furtim ceperunt sanctum Elpidiũ Moricum, vbi cum per aliquot dies, ac menses fuissent, denique in discessu diripuerunt. Eodem anno octauo Idus Martii

Copiæ

Copiæ Comitis Conradi, & Lucii, quæ cum Raynaldo in Monte sanctæ Mariæ in Georgio morabantur, incurrerunt in agrum Firmanum, ex quibus sexaginta equites, vt Firmanos allicerent, locatis reliquis in insidiis, prope vrbis portas procurrerunt, quorum paucitate spreta Firmani exierunt, & fugientes insequuti in insidias inciderunt; discesserunt deinde omnes copiæ ab eo oppido quinto Idus Aprilis cum tota Tyranni familia, qui se in Arcem Montis Falconi recepit. Quo viso Firmani Arcem expugnarunt Montis sanctæ Mariæ in Georgio, eamque oppidanis restituerunt. Insuper Montem Viridem ceperunt, ibique præsidium optimum posuerunt. egerunt interim Firmani cum Bonaccursio, & Aegidio de Monterano, qui erant ex Intimis Raynaldi, vt eum sibi dederent, pollicitique sunt ei nummos aureos mille, & insuper receperunt se quolibet mense daturos nummos aureos quinque cuilibet ipsorum, vt possent tuto in vrbe, vel vbi liberet consistere; quibus conditionibus ducti arcem Montis

Falconi vna cum Raynaldo vxore, & filijs duobus legitimis, totidemq. nothis, Paulino de Massa, Nicolao Magistri Federici filio, Iacobo de Pisis, Nicolao Menecuti de Mōte Granario, multisq. aliis prodiderunt. Hique omnes captiui Firmum deducti, vecti asinis coronati per Vrbem incesserunt; quæ res ingenti vniuersum populum lætitia affecit, & extemplo coram ipso populo Kal. Iunii Raynaldus, & filii securi percussi fuerunt; cæteri autem laqueo vitam finiuerunt. Capita autem Raynaldi, & filiorum in lapide sculpta, & Columnæ cacumini affixa hac fuerunt inscriptione decorata.

Tiranno fo pessimo, e crudele
Sol per mal far di me, e di Luchina
Cari miei figli pateſti diſciplina.

Hunc habuit exitum Raynaldus, qui Tyrannorum omnium fuit Firmanæ Ciuitati perniciosissimus.

Quomodo Firmani retardauerint impetum Copiarum Ioannis Azzi. Cap. LXIII.

CVm primum Ioannes Azzi intellexit mouisse Firmanos in Raynaldum, quę scie-

ſciebat eſſe in Arce Montis Falconi cum omnibus ſuis copiis, & Comitis Liuij, & Nicolai fratris Raynaldi, multiſq. Theutonibus Montem Falconum verſus iter hãbere cæpit, vt ei opem ferret: verũ vbi intellexit captum, & ſecuri percuſſum, direxit in Firmanorum agrum exercitum, multaque illis damna intulit. Videntes autem ſe impares Firmani, non armis, ſed auro rẽ peragere decreuerunt, ſoluerunt itaque Ioanni aureos nummos mille, & quingentos, Rodulphuſq. Camers ei commeatum donauit, & propterea copias reduxit.

Firmani Priores Populi creauerunt recepta libertate. *Cap. LXIV.*

POſt receptam libertatem Firmani creauerũt, anno 1381. Kal. Maii Priores populi, omneſq. in vrnam coniecerunt. Sorte itaq. fuerunt extracti Andreutius Acerbotti, Vannes Andreæ, Maſſuccius Simonis, Marinus Nicolutii: Franciſcus Flacci fuit Iuſtitiæ vexillifer. horum tempore nil boni factum fuit, ac multæ ſeditiones in vrbe eſſe cæperunt, & S. Iuſtus amiſſus eſt à Firmanis, quòd milites inde ex præſidio

educere voluerunt, vt Sancti Claudij nundinas tuerentur.

Quod exules ex sancto Iusto redierunt in gratiam Firmanæ Ciuitatis. Cap. LXV.

EXules ex sancto Iusto anno Domini 1381. septimo Kalen. Iunij introierunt in S. Iustum, & per oppidum excurrentes vulnerauerunt fratrem Henrigum Dominum Oppidi, post hæc tamen facinora redierunt in gratiam Firmanorum.

De Villanuccio de Brunforte. Cap. LXVI.

VIllanuccius de Brūforte, qui locus est in Agro Castri Gualdi Comitatus Firmi oriundus tamen Firmo militari disciplina insignis anno 1381. accersitus fuit a Carolo III. Rege Neapolitanorum Neapolim. Gerebat tūc temporis Carolus bellum aduersus Octonem Brasiæ maritum Reginæ Ioannæ, ad eum itaque accessit cum equitibus 200. inter quos fuit quidam Andriolus de Sancto Angelo Comitatus Firmi, qui in prœlio fortissime dimicans Octonem cepit, captiuumq. ad Regem Carolum deduxit, qua de causa magnum ab ipso Ca-

ſo Carolo auri pondus accepit. Ipſe autem Villanuccius multis militaribus ornamentis, & regijs diplomatibus, vel, vt aiunt, priuilegijs ornatus, vt Pandulphus Colenduccius in cõpendijs meminit, redijt Neapoli ſuis cum equitibus de mẽſe Iunij eiuſdem anni, & prope ianuas Ciuitatis cum tranſiſſet ab ipſis Firmanis publice honorifice ſane fuit acceptus: inſuper militibus illius commeatus dono datus fuit.

De Sancte Ioannis Aruti, & Comite Lucio. Cap. LXVII.

SAnctes Ioannis Aruti ſiue Azzi de Vbaldinis & Comes Lucius cum exercitu Britannorum venerunt in Picenum, & caſtra primum poſuerũt ad Claram Vallem, deinde in Agrum Montis Octonis ſe cõtulerunt, inde autem proficiſcentes Rotellã & Montem Altũ cũ Boſſo petierũt, cumq; nihil damni his oppidis inferre potuiſſent, iterũ in Agrum Octonenſem reuerſi ſunt. Quo cognito ad arma cucurrerũt milites, vt oppidum expugnarent, verum nullo detrimento oppidanos cum afficere potuiſſent, abierunt.

De Gulielmo Britanno, & Ioanne Azzi.
Cap. LXVIII.

ANno Domini 1382. Pridie Nonas Iunii venerũt in agrum Firmanum cum exercitu Gulielmus Britannus, & Ioannes Azzi de Vbaldinis, posueruntque castra in silua Grifonis Firmanos oppugnandi causa, verum accepta ab ipsis ingenti pecunia abierũt, eodemq. annno Nonis Augusti detecta fuit coniuratio, siue potius proditio in Vrbe, quare coniecti fuerunt in Vincula Sanctis de Massucciis, Massuccius Thomæ Cuprensis, Nolfuctius F. Sanctis, Vannes de Penna, Antonius de Morphis, Vannuctius Nuntii, Iacobus fil. Marchitti, & Coloctius de Longiano, qui omnes fuerunt securi percussi.

Quo pacto Firmani vitauerint damna, quæ inferri potuerant ab exercitu Ludouici.
Cap. LXIX.

LVdouicus de Angiò tãquã hæreditario iure recepturus Apuliæ regnum, quod ad se, non ad Carolum Duraziũ spectare persuadebat, cũ triginta millibus equitũ, multisq.

multisq. Galliæ Regulis venit in Picenum anno Domini 1382. octauodecimo Kal. Septẽb. posuitq. castra in Agro Anconitano, quamobrẽ Ferrãtes Hispanus, cui Anconitanæ arcis custodia commissa erat, eã Ludouico tradidit, ipse autem nepoti. Ab hoc Firmani prospiciẽtes damnum, quod à tam magno exercitu in trãsitu afferri poterat, per Legatos scilicet Antonium Mãdi, & Antonium Iacobutii impetrauerunt commeatum tam pro viris, quam brutis animalibus; ipsi autem exercitui, quicquid opus esset, ad victum in transitu dare promiserunt.

De Auxilio, quod Firmani tulerunt Anconitanis.
Cap. LXX.

POst paucos dies Anconitani, qui arcem à Ludouici Nepote custodiri, & in potestate haberi sciebant, ab eo defecerunt, quare Ciuitas Firmana in eorũ auxilium misit 400. milites, quibus quolibet mense soluebat 240. florenos auri: sequẽti autem anno 1383. Cum iterum Arx Ferranti Hispano commissa esset, ille se, milites, & arcẽ Anconitanis tradidit 7. Idus Ianuarij,

hac

hac tamen conditione, vt Firmani ducerent milites in tutum; quod & factum est; eodemque tempore Anconitani vna cum Firmanis ad Pontificem Legatos miserũt, cum esset Perusij, vt pacem impetrarent, bellum enim a Marchione in Piceno gerebatur.

De supplicio, quo affectus fuit quidam exul ex Sancto Angelo, cum voluißet patriam hostibus prodere. Cap. LXXI.

PRidie Nonas Februarij eiusdem anni Equites Ducis Ludouici, qui commorabantur cum Aemilio de Corbano, ex improuiso oppugnauerunt sanctum Angelum oppidum Firmanorum, & proiectis duabus portis ingressi fuerunt, verum statim reiecti sunt ab Oppidanis, qui ex ijs nouem occiderunt, & captiuos duxerunt duodecim, reliquos in fugam egerunt: fuit inter captiuos exul quidam ex eo oppido, qui equites illo perduxerat: is post aliquot dies suspensus per terram etiam raptatus fuit.

Pinna oppidum captum fuit arce excepta à Marchione. Cap. LXXII.

EOdem anno pridie Idus Septembris Marchio Pontificis Germanus, vna cũ exulibus Pinnæ Oppidi, Pinnam ingressus est, habens secum Comitem de Carrario, vna cum copijs fœderis, non potuit tamen Arcem expugnare, quæ à militibus Gentilis seruabatur. Quamobrem Gentiles, & Rodulphus eius filius tumultuarium exercitum coegerunt, & postridie, cum Bultrinensibus, & Biordo Perusino ad opem oppido ferendam accesserunt, quibus Marchio, & Comes cum exercitu obuiam processerunt, & collatis signis Gentilem penitus fuderunt. Ipse autem sequenti die post cladem in Sanctum Genesium volentibus oppidanis se recepit.

Quod pacta nonnulli Incolæ S. Elpidij, & Montis Granarij fecerunt cum Firmanis, & de lue in Firmana Ciuitate. Cap. LXXIII.

NOnnullæ fuerunt simultates inter Firmanos, & S. Elpidij, & Mõtis Granarij

Incolas, quare vt finem cladibus imponerent, pacta quædam cum ipsa Firmana Vrbe fecerunt, vt in Archiuio Firmano. Eodemq. anno ipsi Firmani tanta laborarunt peste, vt a Kal. Iunij ad Kal. Septembris ex ijs duo millia & 400. perierint.

De fœdere percusso inter Firmanos & nonnullos alios populos in Piceno.
Cap. LXXIV.

NOno Kal. Ianuarij anno eiusdem fuit fœdus sancitum inter Firmanos, Anconitanos, & Asculanos, aliosque Ecclesiæ subditos, videlicet, Incolas Recineti, Auximi, Ripæ Transonis, Montis Elparis, & sanctæ Victoriæ, & multos alios, cum quibus eandem formam subire voluit Rodulphus de Camerino, & fratres. Fœdus autem istud vnius anni in his omnibus oppidis voce præconis fuit denunciatum, & in quolibet horum fuit elatum rubeum vexillum cum huiusmodi inscriptione, videlicet: Pax.

De Firmanorum beneuolentia in subditos. Cap. LXXV.

SAnctes Ioannis Acuti Britannus, & Ioãnes Azzi anno Domini 1324. de mense Aprilis per Comitatum Firmi transierunt in Agrum Asculanum a Mõte sanctæ Mariæ in Georgio, quod scientes Firmani ne Comitatus aliquo incommodo afficeretur, obtinuerunt commeatum, ac ijs ducibus mille aureos nummos, & tres mulos donauerunt. Eodem autem mense redeuntes iter habuerunt per planiciem Tinnij, & in Agro sancti Elpidij castra posuerunt, vnde tertio Nonas Maii discesserunt.

Quo tempore Firmani ceperint Montem Sanctæ Mariæ in Georgio. Cap. LXXVI.

POst transitum supradictorum quintodecimo Kal. Quinctilis Firmani expugnarunt Montem S. Mariæ in Georgio, & cum ibi præsidium posuissent, destinauerunt eò Prætorem Ludouicum Antonii Ciuem Firmanum.

Quo pacto Firmani habuerint Francauillam.
Cap. LXXVII.

NOnis Octobris eiusdem anni Copiæ Auerardi Theutonici, quæ bis mille equites, sagittarios autē ter mille excedebant, ceperūt Mollianum, & vespere eiusdem diei ceperunt Francauillam, & ibi vsque ad 17. Kal. Nouembris permanserūt, & habuerunt à Firmanis ducatos ter mille, ea tamen conditione, vt Francauilla sub ipsorum ditione remaneret.

Quod Firmanis Mons Octo se dedit.
Cap. LXXVIII.

TErtio decimo Kal. Aprilis, anno autem 1386. Summus Pontifex ad Firmanos litteras dedit, vt caperent Antonium Episcopum Firmanum si possent, quòd aufugeret ex Curia, quare Firmani decreuerunt ire ad Montem Octonem, & præmisserunt copias, quæ eodem die oppido potitæ sunt. Vnde Ludouicus Antonij Monuectius cum quadraginta viris excurrens per oppidum vulneratus fuit, & cum eo plures

alij, quare reiectæ, & expulſæ Firmanorũ copiæ obſederunt oppidũ, & demum cum conditionibus ad nutum ſuũ obtinuerunt.

De incurſione Bultrini in Agrum Aſculanum, & tumultu populi Firmani.
Cap. LXXIX.

BVltrinus Dux Militum Eccleſiaſticorum, & fœderis, quod tũc erat inter Eccleſiam, Firmanos, Anconitanos, & Recanatenſes, quarto Nonas Decembris eiuſdem anni cum ſuis copijs excurrere voluit in Agrum Aſculanum, & ex improuiſo quingenti Equites iter maritimum habitu ri tranſierunt prope Ianuas Ciuitatis Firmanæ; quamobrem admirati ſunt Firmani, quid enim vellent neſciebant. Quidam autem homines optimates damnare cœperunt, dicentes, eas copias veniſſe, vt Firmum caperent. Quod intelligens populus concurrit in ferrum clamans, viuat populus. Prętoremq. volebat, Circitorem, ſiue (vt aiunt) Barõcellum, ſatellites, & optimates, quos proditores putabat, occidere: ea de re claues portarũ iuſſu Priorum

populo datæ fuerunt. Interim eluxit veritas, quod magna cum præda Bultrini milites Asculo redierunt, sicq. tumultus fuit sedatus.

De incursione Bultrini in Agrum Firmanum. Cap. LXXX.

CVm per Picenum hac illac Bultrinus duceret exercitum, cui nihil mali non permittebat; Tertiodecimo Kal. Ianuarii eiusdem anni excurrit in Agrum Firmanum, vt inde ingentem aliquam prædam abigeret, verum nil damni inferre potuit. Quo viso Firmani vocauerunt Grassum de foro Cornelii, & Nellum Camertem cum quadringentis equitibus pro duobus mensibus, solueruntque eis florenos mille, qui Duces & in Vrbe, & extra Vrbem aliquot dies manserunt, multumq. detrimenti intulerunt.

Quo pacto Ciuitas noua ab Andrea Marci Zeni capta fuerit. Cap. LXXXI.

ANdreas Marci Zeni de Monte Granario anno Domini 1387. de mense Februarii clam ex castris Comitatus Firmi, videli-

videlicet,Molliano,Mōte Sancto Petro,& aliis,plurimos eduxit milites, & dolo ingressus fuit in Ciuitatem Nouam. Vnde milites excurrentes cæperūt clamare, partim,viuat libertas,& partim,Firmana Respublica. In quo statu existentibus rebus Lutius Sparuerius cum militibus Gentilis, & Rodulphi de Camerino cepit oppidum pro suis Dominis, quare post duos dies Nellus & Grassus a Firmanis cōducti absque licentia Priorum Ciuitatis eò profecti fuerunt cum Equitibus,& Grasso a Populo Ciuitatis Nouæ claues portarum traditæ sunt.

Cosignanum, & Porchia se Firmanorum protectioni commiserunt. Cap. LXXXII.

KAl. Augusti eiusdē anni Cosignanum, & Porchia se Firmanorū fidei, ac protectioni commiserunt, quod videbant eos sociorū, & confœderatorū amantissimos.

A quibus Grassus de Foro Cornelio fuerit occisus. Cap. LXXXIII.

CApta Ciuitate Noua,Nellus Camers, qui a Firmanis vocatus fuerat cum

turmis Equitum vna cum Grasso, statuit Grassum interficere, vt ipse oppidum sub sua ditione teneret, quod vt perageret, habuit colloquium cum Bultrino, sicque cõmuni consilio Grassum interficiendũ curarunt, & Ciuitatẽ Nouam pro se tenuerunt.

De Bultrini Incursione in Agrum Firmanum. Cap. LXXXIV.

OCtauodecimo Kal. Nouemb. eiusdem anni Bultrinus de Panicali excurrit in agrum Firmanum cum Equitibus 150. & inde abegit boues 200. pecudesque 600.

Quo die & tempore Mons Granarius se in libertatem vindicarit. Cap. LXXXV.

TErtio Nonas Nouembris die Dominico eiusdem anni incolæ Montis Granarij, quibus Marcus Zenus Venetus dominabatur, adiuti ab Andrea illius fratre Zenum eiecerunt; rumorque fuit, quòd Andreas petente id Cardinale Legato omnium sibi delictorum præteritorum impunitate concessa peregerat.

Quod Asculani ex Arce Montis Rubiani expulsi fuerint, & de defectione Montis Vlmi a Gentile Camerte. Cap. LXXXV.

MAtthæus Muritti de Monte Flori Quarto Idus Decemb. eiusdem anni cum Exulibus Montis Flori; & Montis Rubiani, & alijs ex Firmano Comitatu cepit Mõtem Rubianum, & post duas horas, Arce, quæ ab Asculanis detinebatur, fuit potitus; anno autem sequenti Kal. Aprilis Incolæ Montis Vlmi à Gentile oppidi Domino defecerunt, ipsumque eiecerunt.

De alia incursione Bultrini in Agrum Firmanum. Cap. LXXXVI.

QVincto Idus Aprilis, anno 1388. Bultrinus cum sociis, & militibus incurrit in agrum Firmanum, in quo multos homines, boues, & pecudes accepit; deinde in Mõtem Granarium, & Sanctum Iustum se recepit. Vnde bellum cepit gerere aduersus Firmanos, eamq. belli causam prædicabat; quòd Marcus Zenus vna cum Comitatus nonnullis Militibus Montẽ Granarium capere voluerat, sed nequiuerat.

De defectione Cosignani. *Cap. LXXXVII.*

COsignanum, quod superius diximus, se Firmanorum fidei commisisse, defecit à Ciuitate Firmana Nonis Maij eiusdē anni, omnesque Firmanos milites eiecit; recepit etiam arcem, cui Antonius de Castro Guardiæ præsidebat, nec trium horarum spatium intercessit, quod maxima Firmanorum manus accessit, vt opem ferret arci, verum inanem assumpsit operam, nihil enim assequi potuit.

De defectione Tolentinatum à Gentile Camerte. *Cap. LXXXVIII.*

TOlentinates à Gentile Camerini Duce pridie Nonas Febr. ann. 1389. defecerūt, Firmumq. Legatos miserunt ad petendum auxilium; quare Firmani, vt eos reconciliarent, Gentili Legatos miserūt, sed cum obsiderentur itinera omnia, retrocedere coacti sunt.

De Bultrini incursione in Agrum Asculanum, & Arquatæ obsidione. *Cap. LXXXIX.*

BVltrinus de Panicale eodem an. quarto Nonas Martij cum exercitu ciuitatum

cōfœderatarum incurrit in Agrum Asculanum per Vallem Truenti, sed nihil Asculanis detrimenti potuit inferre, propterea in Firmanos absque causa indignati summopere fuerunt. Eodemq. Mense sequentis anni ceperũt dolo Arquatam, vnde statim ab oppidanis amissis in prælio sexaginta viris fuerunt expulsi, qui clade accepta ferociores oppidum obsidione cinxerunt.

De obsidione Ripæ Transonis. Cap. XC.

FIrmani scripto exercitu militum non solum euocatorum tam Ciuitatis, quàm Comitatus, verum etiam stipēdiis merentium, anno 1389. septimo Idus Maij obsederunt Ripam Transonem, & steterunt vsque ad tertium Idus.

De Aduentu Comitis Conradi in Picenum, & Firmanorum fœdere cum Gentile Camerini Regulo. Cap. XCI.

EOdem an. de mense Iulii Comes Conradus Theutonicus venit in Picenum cum Equitibus mille, & pacem cum Bultrino, & Cardinali Legato sanciuit, qui ipsi Comiti recepit se daturum commeatum, & opem laturum aduersus eos, qui non essent sub Ecclesiæ ditione.

De

De alia incursione Bultrini militum in Agrum Firmanum. Cap. XCII.

OFfensus vehementer Bultrinus lapsu equi, medicorum consilio ad balnea se cõtulit, vnde latere sinistro debilitatus redijt XV.Kal.Nouemb.& XIII.Kal.Milites illius incurrerunt in Agrum Firmanum, diripueruntq. pecudes 200.& viginti homines captiuos duxerunt. Fuerat enim tum nũciatum Vrbanum VI. Pontificẽ obijsse. Quo tamen tempore inter Perusinos, Florentinos, Senenses, Bononiẽses, & Pisauri Ducem fœdus fuit percussum per tres annos: ad hos itaque Firmani Iacobum de Cupra maritima oratorem miserunt.

Hic deficiunt annalium Firmanorum folia quamplurima.

De nonnullis litteris a Bonifacio Papa IX. scriptis ad Ciuitatem Firmanam. Cap. XCIII.

ANno Domini 1390. Bultrinus de Panicali nõnullos excitauit tumultus aduersus Andream Thomacellum Pontificis Bonifacij Germanũ in Piceno. Quare Pontifex ad Firmanos XII.Kal. Aprilis exarauit,

uit, vt Andreæ omnino opem ferrent; ad eãdemq. Ciuitatem litteras dedit, quibus gratias egit, quod Andreæ Germano Marchioni opẽ tulisset; aliasq. litteras scripsit, quibus miris laudibus Ciuitatem extulit, quod Germanũ non solũ studio, & fauore, verum & honore fuisset prosequuta. Anno autem 92. concessit eidem Ciuitati merũ, & mixtum Imperium ac facultatẽ in temporalibus per annos 12. tam in Comitatu, quam in oppidis fidei commissis, exigendi omnia tributa ad Ecclesiam Romanã spectãtia, & in vsum publicum Ciuitatis conuertendi. Sub Dat. Perusii Idibus Maii anno quarto Pontificatus.

De fœdere percusso inter Ciuitates Marchiæ, & indignatione Marchionis. Cap. XCIIII.

ANno Domini 1392. cum videret Marchio Pontificis Germanus Picenũ totũ maximis dissentionibus refertũ, cuperetq. ocio frui, statuit Legatos ad omnes Marchię Ciuitates destinare; vt curarẽt omnes Vrbes cõponere, & coniungere. Venerunt itaque Firmum, rogaruntq. enixe, vt Firmani cuperent cum omnibus Ciuitatibus, & Regulis Marchiæ fœdus percutere.

Fuit

Fuit itaque fœdus percussum his conditionibus, vt publice conducerentur sumptibus omnium Vrbium Piceni 300. equites, communique consilio fuit conductus Azzus, qui secum equites. 600. deduxit, qua causa turbatus Marchiò asserens, debuisse Azzum se adire, vt sacramento militiæ se obligaret, conduxit Brolium, & Brandolinum, Comitem Ioannem de Barbiano, & Comitem de Carrario cũ 11500. Equitibus.

De alio fœdere cum Gentile Camerini Regulo aliisq. Piceni Vrbibus. Cap. XCV.

ALiud fuit fœdus percussum cum Gentile Camerte, & reliquis Piceni Vrbibus in sequenti anno. Receperat enim Gẽtiles omnia oppida Vallis Cluentianæ, cõductusq. fuit Brolius Perusinus cum equitibus: ex his soluit Firmana Ciuitas centum, pro quibus contulit singulis mẽsibus aureos nummos 850.

De amissione & receptione Moreschi. Cap. XCVI.

EOdem anno quo Maceratenses a Marchione defecere tres de Morescho vna

cum pluribus alijs forensibus ceperũt Morescum arce excepta, eius tunc erat custos Antonius Vannes, quare die sequẽti Priores Firmani miserunt subsidium, statimq. oppidum in ditionem receperunt.

De amissione Montis Granarij, & incursione copiarum Lucæ de Canali in Agrum Firmanorum. Cap. XCVII.

TErtiodecimo Kal. Martij eiusdem anni Lucas de Canali cum Equitibus centum quinquaginta cepit Montem Granarium, asserens se vlcisci de Sancto Iusto, conuenitq. cum Andrea Germano Marci Zeni ea de causa, ne Marcus Zenus recipere posset illud oppidum, & expugnarunt communi consilio Prætorium in Arce, indeq. expulerunt Angelum Bernardi Prætorem pro Firmana Ciuitate, qui rediens sequenti nocte Firmum a Lictoribus Firmani Prætoris captus negligentiæ iudiciũ subijt, quòd in oppido tuendo negligens extitisset: octauo autem Idus Martij, idem Lucas cum suis copijs, & Ducis Mõstardæ incursionem fecit in Agrum Firmanum, fixitq. vexilla in Monte sanctæ Mariæ Virginum

ginum extra portam Diui Iuliani, multisq. ablatis animalibus, & septuaginta hominibus captis discessit. Quare Priores Firmani, & viri electi a Comitatu, inter quos erat Antonius Aceti, introduxerũt Octum de Põtertijs, Mazzarinum de S. Victoria, & Malcorpum qui manebant Ofidæ merentes sub Antonio de Aquauiua, de cuius voluntate venerunt Firmum ad 17. Kal. Aprilis, & incurrerunt in Agrum Mõtis Granarij, vnde multos homines, & bruta animalia abduxerunt, nec Lucas ijs se opponere ausus fuit.

Quod Firmani ad Gentilem Legatos miserunt & exules Firmum ingressi sunt.

Cap. XCVII.

EOdem mense & anno Firmani ad Gentilem Camertem Legatos miserunt, vt explorarent illius voluntatem, quoad causam Montis Granarij. Sequenti autẽ mense, qui exulabant Firmo, eò redierunt, volueruntq. Antonium Aceti, nonnullosque alios optimates, qui in Prætorium conuenerunt, pro pace Ciuitatis, & causa Mõtis Granarij interficere, quod, vt melius, faciliusq.

liusq. assequerentur clamabant, viuat populus, & pereant proditores. Præceperunt populo Priores vt arma caperet, & exules expelleret, dicto igitur audiens non solum eiecit, verum & captiuos duxit quamplurimos, in sequentiq. nocte Ioannes Magistri Iacobi captus fuit, & summo mane securi percussus, interfectusque fuit Nicolaus Magistri Iacobi, frater autem Ioannis, & Iordanus de Seruiliano, & Ioannes de Monte Falcono fuerunt securi percussi.

Quod Prorector Marchiæ venerit Firmum, & quam seuera iustitia fuerit administrata. Cap. XCVIII.

PRorector Marchiæ septimo Idus Aprilis eiusdem anni Firmum se contulit, & assentientibus omnibus Ciuibus commoratus fuit in Girone, eodemque die famulus Colutij securi fuit percussus, erat enim ex rebellibus Fabriani, captusque Antonius de Arquata Præceptor sanctæ Agathæ, & suspensus Antonius Cessioni de Sinerillo: sequenti autem die Vgolinus Magistri Iacobi, & Antonius de Arquata,

qui detinebantur in carcere fuerunt interfecti,& Corraductij Maij cum Antonio filio fuit ſuſpenſus in platea S.Martini: fuit rumor, hos malorum omnium in vrbe cauſam extitiſſe,quòd deterrimæ notæ homines extiterant.

De ſequenti Senatu habito in Ciuitate pro reſtitutione exulum. Cap. XCIX.

IDibus Aprilis frequentiſſimus habitus fuit Senatus pro exulum reſtitutione, ieruntque in eam ſententiam,ideſt,vt omnibus ignoſceretur, qui in vrbe eſſent Conſulares viri 186. luerent tamen pecunia, reliqui eſſent in poteſtate Priorum, & ſex de Comitatu virorum, qui eis vel mulctam dicerent pecuniariam, vel exilium imponerent.

De Incurſione Acci, & Biordi in Agrum Firmanum. Cap. C.

AVus de Caſtello,& Biordus Peruſinus cum innumeris militibus incurrerunt in Agrum Firmanum,& caſtrametati ſunt in Silua Grifonis,vt Firmanos redimerẽt, cum

cum prius petentibus Anconitanis, Auximates redemissent, conuenerunt tamen cum Firmanis pro ducatis 1000. ad quos soluendos contulerunt ex prima Classe Ciues duc. 10. ex secunda sex. ex tertia quinque, ex quarta iiij. & tres ex coniuncta; duos autem ex infima, quibus acceptis abierunt.

De Motu in vrbe. *Cap. CI.*

ANno pariter 1395. orta fuit maxima in vrbe Firmana seditio, multique insurrexerunt aduersus Antonium Aceti, qui sibi vrbis Imperium vendicauerat, multosq. morte, & nonnullos exilio mulctauerat, quare Antonius se in arcem recepit, vnde accersit Comitem Carrariensem cum copijs, qui receptus cum suis impetum fecit in rebelles, & post multam cædem Ciuitas tota pene diripienda militibus data fuit.

Finis Libri Primi.

FRANCISCI ADAMI

CIVIS. ET. CANONICI FIRMANI

FRAGMENTORVM

Liber Secundus.

De Aduentu Biordi, & apparatu Picenorum: Cap. I.

VM fuisset nunciatum Biordum Perusinum cum equitibus 1500. in Picenum ad illud redimendum aduentare, statim Piceni communi consilio conduxerunt Comitem de Carrario, Ducem Mostardam, & Lucam de Canali cum equitibus 300. hique receperunt se ab omni incursione prouinciam defensuros. Statuerunt postea ad Apuliam redimendā se conferre, quare conduxerunt

xerunt Marinum de Sancta Victoria, & Marinum Abbatis cum equitibus 300. Interim Biordus peruenit in Picenum, quo accepto Comes de Carrario pedem retulit, & castra posuit in Leta, quod flumen mortuum cognominatur inter sanctũ Elpidium,& Monteranum,ac Montem Granarium, continebat autem se Biordus eo tempore in Agro sancto Iustano, cumque omnes hæ copiæ diu fuissent in his locis moratæ; tandem inducias fecerunt. Inde incurrerunt in Agrum sancti Iusti in qua incursione Lucas de Canali cum in iugulo vulnus accepisset, conscedit paruum nauigium, vt ad Ciuitatem Nouam se conferret, vna cum Rubeo de sancto Genesio, & pluribus alijs socijs, & inde Montem Granarium repeteret. Quod cum audissent incolæ Cupræ Maritimæ statim conscenderunt scaphas, & ipsum Lucam insecuti ceperunt, ac octauo Kal. Iulij anno 1315. Rubeum de sancto Genesio & socios captiuos Firmum duxerunt, & septimo Kalen. eiusdem deductus fuit Lucas. Quo die etiam cum commeatu accessit Firmum Smeductius de sancto

Seuerino cum nonnullis militibus Biordi, vt Lucam liberaret, quod tamen assequi non potuit.

De proditoribus Castri sancti Angeli.
Cap. II.

DE mense Augusti eiusdem anni Gentiles Camerini Dux cum insidijs tentauit capere Sanctum Angelum in Pontano; sed tamẽ voti compos esse non potuit, quòd Firmanis pridie Nonas Augusti proditio reuelata fuit, quorum iussu ducti fuerunt in carcerem viri sex, qui torti fassi sunt se coniurasse cum Angelitto, cum simul mererent sub Gentile, oppidum illi tradere: quamobrem Kalen. Septembris securi fuerunt percussi.

De receptione Montis Granarij. Cap. III.

PRidie Nonas Decembris eiusdem anni Mons Granarius cum arce redijt in ditionem Firmanorum solutis tamen prius Biordo Perusino aureis nummis 6500. per Matthæum Marci, & Ioannem Magistri Thomæ viros Firmanos: eodemque die liberatus fuit Lucas de Canali, qui Fir-

mo poſtridie diſceſſit. Miſerunt itaque Firmani in Montem Granarium Ludouicum Antonij, Matthæum Marci, & Fratrem, Petrum filium Coluctij Paccaroni, & fratrem, Iulianum Andreæ Vici, Cicchum Sanctis, Vannem Andreæ Violæ, Colam Ioannis Paulutij, & Coluctium Stephani, cũ quadringentis militibus ſcriptis in Ciuitate & tercentis in Comitatu, vt oppidum tuerentur.

Quod Cuſtodes Arcis Smerilli proditores fuerunt, & optimates Comitatus cum Firmanis exulibus magnum in Vrbe motum excitarunt. Cap. IIII.

CVm haberent Firmani ſub ſua ditione Smirillum oppidum ſitu munitiſſimũ, ibique eſſet arx prope inexpugnabilis anno 1396. eam Liuio, & Antonio eius filio tuendam tradiderunt, qui dignitatis ſuæ immemores Gentili Camerti, & Rodulpho filio prodiderunt quincto Nonas Martii: quare Firmani tertio Idus Maii ſcripto exercitu perrexerunt ad oppidum & arcem recuperandam. Verum oppidum aſſentientibus incolis receperunt,

arcem tamen recipere nequiuerunt, eodem mense tredecim interiectis diebus ab oppidi receptione Federicus de Molliano, Vannes Cicchi Corradi de sancto Angelo, Antonuctius Paulini de Massa, Ioannes Colæ de Campero, Cõfrater de Monte Flore, & Matthæus eius filius, Gabutius Brancatij de Monte Rubiano, Gaspar & Ioannes Chiaramontis, & Exules Ciuitatis Firmi, scilicet, Cola Salimbeni, Franciscus Iacobi, Lupidius Sanctis, Sanctes Iacobuctij, Franciscus Vagnoni, Pierius Magistri Ioannis, & Nicoletta Vannis cum triginta equitibus ingressi fuerunt summo mane Firmum per foramen factum a Cicchino Sanctis in domicilio Petructij Monaldi, reliqui introiuerunt per portam sancti Marci deiectam antea; & cœperunt excitare tumultum ingẽtem in Platea sancti Zenonis, vociferantes; Viuat populus; & Gibellini: & spatio vnius horæ incurrerunt per Ciuitatem, inde redeuntes ex foro sancti Martini petierunt ædes Magistri Andreæ Massuccij, qui vexillum habebat Tribus, siue vt vulgo, Contratæ Castelli, fractisque foribus abstu-

abſtulerunt vexillum & Andream ſecum abduxerunt. Dum hæc agebantur ab exulibus Comes de Carrario, Marinus de ſancta Victoria, Lipus de Montereali, & reliqui Comites ſocij populo opem ferente ingreſſi fuerunt vi in Gieronem, & inde deſcendentes in Vrbem non ſolum fregerunt exules, verum etiam multos interfecerunt, & multos captiuos duxerunt. Sic liberata Vrbe Milites de Gierone profecti, & alij ex Comitatu omnes in Vrbe Iudæorum domus cum centum alijs Ciuium diripuerunt.

De Oratoribus Romam miſſis ad impetrandum à Pontifice aduentum Marchionis in Vrbem, & de obſequio præſtito Marchioni. Cap. V.

FIrmani de menſe Iunij eiuſdem anni ad Summum Pontificem Legatos miſerunt, vt Marchionem ſe Firmum conferre debere ab illo impetrarēt, qui legatione, & mandatis diligenter expoſitis, rerum compotes Firmum regreſſi fuerunt X. Kal. Iulij. Commorabatur tunc temporis Prorector Marchiæ Coſignani, quare eius rei certio

certior factus Firmum se recepit ad IX. Kal. Augusti XII. tantum equitibus sociatus, cui in ingressu obuiam prodiere ciues omnes cum palmis oliuarum clamantes: viuat Ecclesia, & vsque ad Magnum Gerionis Palatium sub vmbella duxerunt. Postridie cum haberetur Senatus Prorector retulit se missum a Pontifice ad totum Picenum pacandum, quo peracto Pontificem Firmum venturum, petiit etiam ab ipsis Ciuibus claues tam portarum Gerionis, quam Vrbis, in eamque sententiam omnes æquis animis iuerunt. Postridie in Senatu actum fuit, vt Antonius Aceti Pontifici commendaretur, & quod Priores Populi, & Vexillifer iustitiæ ex sententia Prorectoris relicto Gerionis Palatio descenderent ad habitandum in Palatio in foro diui Martini. Item quod Arx Sanctæ Mariæ in Georgio Prorectori restitueretur: quare octauo Idus Octobris Antonius Aceti, & Ludouicus de Gerione discesserunt.

De discessu Comitis de Carrario de Piceno, & aduentu Marchionis Firmum.

Cap. VI.

HOc anno Comes de Carrario capto maritimo itinere ex Piceno discessit propter quædam perpetrata a Duce Mediolanensi, & Andreas Tomacellus Neapolitanus Pontificis Bonifacij IX. Germanus Piceni Marchio Firmum se contulit, cuius rei causa magna Firmani lætitiæ indicia demonstrarunt. Proiecerunt enim portam sancti Iuliani, per quam fuit ingressus, & non solum Ciues, verum sarcinatores, sutores, & reliqui artifices nouis se vestibus decorarunt: Tribules autem Campiletij fabricarũt equum, in quo insidebat mulier habens dextera manu exertum ensem, & altera bilances, statueruntque a latere fontem, ex quo simul bibebant lupus, & agnus, & sic salientes, & lætitia omnes nimia gestientes, Marchionem in forum sancti Martini fuerunt comitati.

De interitu Biordi Perusini, & Reditu Comitis de Carrario in Picenum.

Cap. VII.

Biordus Perusinus, de quo sæpissime meminimus, ad 5. Idus Martij, anno 1398. à duobus fratribus Abbatis sancti Petri in proprijs ædibus fuit interfectus: de mense autem Augusti Comes de Carrario cum Prospero, & Francisco redijt in Picenum ducens secum quattuor millia Equitum. Verum nihil molestiæ eum illaturum existimabant. Cepit Montem Vidonem Corradum, quod magnam Firmanis admirationem attulit, idcirco oppidi incolæ furtim ad Marinum de sancta Victoria ad opem petendum miserunt, qui nonnullis cum militibus accedens oppidum eiectis hostibus recepit, & Firmanis restituit, Comesque deinde Firmanis pacem vendidit, & oppidis Ecclesiæ duc. 1100. pro duobus mensibus.

Quo tempore Firmi cœperit pestis, & quid ad eam expellendam effectum fuerit.

Cap. VIII.

AGebatur 1399. nostræ salutis annus cum de mēse Iunij Firmi ac toto orbe cepit pestis grassari, eratque tanta, vt passim cernerentur cadauera misere iacentia, incedebant reliqui albis lineis vestibus induti, & supplicationes agebant cruces præferentes, & templa omnia adeuntes, clamabant, misericordia, & pax. Perieruntq. Firmi à mense Iunij ad Octobrem mille homines: accidit tamen eo tempore, vt ad Firmana littora appellerent quædā ex Oriente Naues, quibus qui vehebantur retulerunt, quod si quod oppidum peste laborās vnius diei curriculo in honorem Dei, & Mariæ misericordiæ templum latitudinis, & longitudinis trium passuum extruxisset, lues omnino cessasset, quod cum audissent Priores populi Firmani prouiderunt, vt templum construeretur: fueruntque fundamenta iacta Kalen. Nouembris die Veneris hora noctis quarta,

& die

& die Saturni circa trigesimã tertiam horam fuit templum confectum, ibique nouus Sacerdos solemnia celebrauit: dirutum fuit hoc templum, quod in capite plateæ S.Martini existebat Pontifice Clemẽte VII. ibiq. conditum fuit Palatium Gubernatoris, in quo extant, & seruantur Columnæ templi.

De anno Iubilei, & peste in vrbe Firmana. Cap. IX.

ANnus sanctissimi Iubilei, quod Vigesimoquinto quoque anno à Christianis celebratur, incidit in nostræ salutis annum 1400. Quare Romam tam ex vrbe Firmana, quam ex Comitatu viri omnes frequẽtissime concurrerunt, vt peccatorũ Indulgentiam adipiscerentur: postque Zamiochus à summo Pontifice impetrauit diploma Iubilei pro Firmanis, fueruntq. stationes cõstitutæ in sacris Gerionis ædibus, videlicet in Ecclesia Cathedrali, & in Ecclesia diui Petri, in Ecclesia S.Pauli, & in templo diui Ioannis, fueruntq. cẽtum Ciues vere contriti; & confessi electi à Prætore qui à quolibet solidos 12. pro Gerionis

nis custodia exigerent: hocq. tempore in vrbe, & Comitatu trium mensium. s. Augusti, Septembris, & Octob. spatio quattuor hominum millia periere, hinc per totum terrarum orbem pestis inualuit.

Antonius Episcopus Firmanus Cupram Maritimam oppigneratam redimendam curauit. Cap. X.

POntifice Bonifacio IX. Piceni Marchio fuit Andreas Tomacellus, qui 1411. Firmanis mandauit, vt Cupram Maritimã à Marchiæ Prorectore Episcopo Sadren. oppigneratam redimerent, quod cum ad aures Antonij Firmani Episcopi peruenisset, statim præcepit Incolis Montis Octonis, quod oppidum Firmano Episcopo est omnino subiectum, vt non ex debito, sed ex sua liberalitate pro redemptione oppidi in 47. florenos auri conferrent, & extẽplo Benedictus Dionysii Episcopi Thesaurarius soluit pro Incolis Montis Octonis Marino Gregorii Thesaurario, tam Ciuitatis Firmanę, quàm Marchionis, idque egit Episcopus, tum quòd Firmanos tamquam verus pater adamabat, & eorum mise-

miserijs, & calamitatibus indolebat, tum quòd Romanam Ecclesiam mirificè obseruabat.

Quod Ludouicus Melioratus Innocentij VII. nepos Piceni Marchio, & Firmanorum Princeps robore Firmanorum militum multa bella confecit. Cap. XI.

INnocentius Pontifex Septimus Patria Sulmonẽsis Ludouicum Melioratum ex fratre nepotem Piceni Marchionem, & Firmanorum Principem, anno 1405. constituit, hunc multa exceperunt bella, tum aduersus Braccium Perusinum clarissimũ ea tempestate belli Imperatorem, tum aduersus finitimos populos, quæ omnia singulari virtute, & ope Firmanorũ ex voto perfecit. Florẽtinis aduersus Pisanos cum delecta Firmanorum militũ manu ex fœdere suppetias misit: Pisanos Angelus Pergulensis fortissimus ductor tuendos susceperat, & ex Agro Volaterrano, vbi castrametatus fuerat omnia Florentinis reddebat infesta. Gaspar etiam Vbaldinus Dux sui tẽporis peritissimus cum florentissimo exercitu Pergulensi se coniungere adnitebatur

tebatur, id vbi Firmanus Princeps per exploratores cognouit, prius cum Angelo cōferere manus deliberat, quam illi Vbaldinus coniungatur. Infectis itaque signis Angelum se castris continentem adortus magnifice profligauit, vixque dato Firmanis militibus respirandi spatio alterum impetendum esse Ducem demonstrat: erāt omnes alacri, & elato animo, gladiosque sanguine hostium adhuc madentes in Vbaldinum, qui cum 1500. equitibus, & multis peditibus erat, & nihil tale suspicabatur, distringunt, quem & pari fælicitate victum castris exuerunt. Ita Firmani milites paucos intra dies duos profligauerunt exercitus, & bina hostium castra ceperunt, pepereruntque suis vulneribus pulcherrimam Florentinis victoriam, & pacem Hetruscam. Horum omnium auctor est diuus Antoninus Archiepiscopus Florentinus in historiarum parte tertia tit. 22. cap. 4. §. 4.

Ludouicus multas Piceni agri vrbes occupauit, Ecclesiæque rebellis amicitiam cum Ladislao Apuliæ Rege iniji. Cap. XII.

LVdouicus de Melioratis, vt refert Historiarum in parte 3. tit. 22. cap. 5. §. 4. diuus Antoninus, rebellis Ecclesiæ, & eius Pastoris, cum multas Ciuitates sibi vsurpasset in Marchia, cernens se insufficientem ad resistēdum potestati Ecclesiæ, amicitiam, & cōcordiam cum Rege Ladislao inijt, pro cuius rei fœdere Asculum, postquam expoliauit, ei concessit; in eiusque compensatione Rex eum Comitem Monopoli instituit, & quorundam circa illud oppidorum; sed non multo post ei Rex abstulit sub aliquo prætextu. hactenus Antoninus. Cum itaque esset Ecclesiæ rebellis bellum inter ipsum, & Marchiæ Prorectorem continue gerebatur, deniq. induciæ factæ fuerunt, anno 1407. per totum mensem Iulii eiusdem anni, & interim pax fuit inter ipsos tractata, eratq. conclusa his cō ditionibus, vt Ecclesia persolueret Ludouico tam pro stipēdio præteriti temporis,

quàm pro conditione, siue constructione Gerionis aureorum nummorum 27. millia, & ipsum conduceret cum 225. Equitibus pro Marchiæ defensione, ipse tamen Ludouicus nummis receptis restitueret Ecclesiæ Asculum, & Gerionem Firmanũ. Interea à nepote Papæ Gregorij XII. Venetiis venerunt litteræ monentes, ne soluerentur nummi, priusquam Ludouicus Gerionẽ restituisset, hæcq. iniecta suspicio pacem perturbauit, & hostiliter deinde incursiones hinc inde fieri cœperunt.

Prorector Marchiæ multa Ludouico Agri Firmani oppida abstulit, & imprimis Seruilianum expugnauit. Cap. XIII.

PRorector Marchiæ Sarson Episcopus, vna cũ Berardo Camerte Rodulphi filio, & Chiauello Fabriani Regulo, nonnullisque alijs Piceni Principibus viris, & Braccio Perusino, suisq. copiis, quæ 1500. equites, pedites autem 1000. continebat, obsedit Seruilianum oppidum Firmanorum, & demum post aliquot dies expugnauit. Inde Belmontem, Montem S. Petrum Moricum, S. Elpidium Moricum, Montem

Seuerino cum nonnullis militibus Biordi, vt Lucam liberaret, quod tamen assequi non potuit.

De proditoribus Castri sancti Angeli. Cap. II.

DE mense Augusti eiusdem anni Gentiles Camerini Dux cum insidijs tentauit capere Sanctum Angelum in Pontano; sed tamē voti compos esse non potuit, quòd Firmanis pridie Nonas Augusti proditio reuelata fuit, quorum iussu ducti fuerunt in carcerem viri sex, qui torti fassi sunt se coniurasse cum Angelitto, cum simul mererent sub Gentile, oppidum illi tradere: quamobrem Kalen. Septembris securi fuerunt percussi.

De receptione Montis Granarij. Cap. III.

PRidie Nonas Decembris eiusdem anni Mons Granarius cum arce redijt in ditionem Firmanorum solutis tamen prius Biordo Perusino aureis nummis 6500. per Matthæum Marci, & Ioannem Magistri Thomæ viros Firmanos: eodemque die liberatus fuit Lucas de Canali, qui Fir-

mo postridie discessit. Miserunt itaque Firmani in Montem Granarium Ludouicum Antonij, Matthæum Marci, & Fratrem, Petrum filium Colu&tij Paccaroni, & fratrem, Iulianum Andreæ Vici, Cicchum Sanctis, Vannem Andreæ Violæ, Colam Ioannis Paulutij, & Coluctium Stephani, cũ quadringentis militibus scriptis in Ciuitate & tercentis in Comitatu, vt oppidum tuerentur.

Quod Custodes Arcis Smerilli proditores fuerunt, & optimates Comitatus cum Firmanis exulibus magnum in Vrbe motum excitarunt. Cap. IIII.

CVm haberent Firmani sub sua ditione Smirillum oppidum situ munitissimũ, ibique esset arx prope inexpugnabilis anno 1396. eam Liuio, & Antonio eius filio tuendam tradiderunt, qui dignitatis suæ immemores Gentili Camerti, & Rodulpho filio prodiderunt quincto Nonas Martii: quare Firmani tertio Idus Maii scripto exercitu perrexerunt ad oppidum & arcem recuperandam. Verum oppidum assentientibus incolis receperunt,

arcem tamen recipere nequiuerunt, eodem mense tredecim interiectis diebus ab oppidi receptione Federicus de Molliano, Vannes Cicchi Corradi de sancto Angelo, Antonuctius Paulini de Massa, Ioannes Colæ de Campero, Cófrater de Monte Flore, & Matthæus eius filius, Gabutius Brancatij de Monte Rubiano, Gaspar & Ioannes Chiaramontis, & Exules Ciuitatis Firmi, scilicet, Cola Salimbeni, Franciscus Iacobi, Lupidius Sanctis, Sanctes Iacobuctij, Franciscus Vagnoni, Pierius Magistri Ioannis, & Nicoletta Vannis cum triginta equitibus ingressi fuerunt summo mane Firmum per foramen factum a Cicchino Sanctis in domicilio Petructij Monaldi, reliqui introiuerunt per portam sancti Marci deiectam antea, & cœperunt excitare tumultum ingẽtem in Platea sancti Zenonis, vociferantes; Viuat populus, & Gibellini: & spatio vnius horæ incurrerunt per Ciuitatem, inde redeuntes ex foro sancti Martini petierunt ædes Magistri Andreæ Massuccij, qui vexillum habebat Tribus, siue vt vulgo, Contratæ Castelli, fractisque foribus abstu-

abstulerunt vexillum & Andream secum abduxerunt. Dum hæc agebantur ab exulibus Comes de Carrario, Marinus de sancta Victoria, Lipus de Montereali, & reliqui Comites socij populo opem ferente ingressi fuerunt vi in Gieronem, & inde descendentes in Vrbem non solum fregerunt exules, verum etiam multos interfecerunt, & multos captiuos duxerunt. Sic liberata Vrbe Milites de Gierone profecti, & alij ex Comitatu omnes in Vrbe Iudæorum domus cum centum alijs Ciuium diripuerunt.

De Oratoribus Romam missis ad impetrandum à Pontifice aduentum Marchionis in Vrbem, & de obsequio præstito Marchioni. Cap. V.

FIrmani de mense Iunij eiusdem anni ad Summum Pontificem Legatos miserunt, vt Marchionem se Firmum conferre debere ab illo impetrarēt, qui legatione, & mandatis diligenter expositis, rerum compotes Firmum regressi fuerunt X. Kal. Iulij. Commorabatur tunc temporis Prorector Marchiæ Cosignani, quare eius rei

certio

certior factus Firmum se recepit ad IX. Kal. Augusti XII. tantum equitibus sociatus, cui in ingressu obuiam prodiere ciues omnes cum palmis oliuarum clamantes: viuat Ecclesia, & vsque ad Magnum Gerionis Palatium sub vmbella duxerunt. Postridie cum haberetur Senatus Prorector retulit se missum a Pontifice ad totum Picenum pacandum, quo peracto Pontificem Firmum venturum, petiit etiam ab ipsis Ciuibus claues tam portarum Gerionis, quam Vrbis, in eamque sententiam omnes æquis animis iuerunt. Postridie in Senatu actum fuit, vt Antonius Aceti Pontifici commendaretur, & quod Priores Populi, & Vexillifer iustitiæ ex sententia Prorectoris relicto Gerionis Palatio descenderent ad habitandum in Palatio in foro diui Martini. Item quod Arx Sanctæ Mariæ in Georgio Prorectori restitueretur: quare octauo Idus Octobris Antonius Aceti, & Ludouicus de Gerione discesserunt.

De discessu Comitis de Carrario de Piceno, & aduentu Marchionis Firmum. Cap. VI.

HOc anno Comes de Carrario capto maritimo itinere ex Piceno discessit propter quædam perpetrata a Duce Mediolanensi, & Andreas Tomacellus Neapolitanus Pontificis Bonifacij IX. Germanus Piceni Marchio Firmum se contulit, cuius rei causa magna Firmani lætitiæ indicia demonstrarunt. Proiecerunt enim portam sancti Iuliani, per quam fuit ingressus, & non solum Ciues, verum sarcinatores, sutores, & reliqui artifices nouis se vestibus decorarunt: Tribules autem Campiletij fabricarũt equum, in quo insidebat mulier habens dextera manu exertum ensem, & altera bilances, statueruntque a latere fontem, ex quo simul bibebant lupus, & agnus, & sic salientes, & lætitia omnes nimia gestientes, Marchionem in forum sancti Martini fuerunt comitati.

De interitu Biordi Perusini, & Reditu Comitis de Carrario in Picenum.
Cap. V I I.

BIordus Perusinus, de quo sæpissime meminimus, ad 5. Idus Martij, anno 1398. à duobus fratribus Abbatis sancti Petri in proprijs ædibus fuit interfectus: de mense autem Augusti Comes de Carrario cum Prospero, & Francisco redijt in Picenum ducens secum quattuor millia Equitum. Verum nihil molestiæ eum illaturum existimabant. Cepit Montem Vidonem Corradum, quod magnam Firmanis admirationem attulit, idcirco oppidi incolæ furtim ad Marinum de sancta Victoria ad opem petendum miserunt, qui nonnullis cum militibus accedens oppidum eiectis hostibus recepit, & Firmanis restituit, Comesque deinde Firmanis pacem vendidit, & oppidis Ecclesiæ duc. 1100. pro duobus mensibus.

Quo tempore Firmi cœperit pestis, & quid ad eam expellendam effectum fuerit.
Cap. VIII.

AGebatur 1399. nostræ salutis annus cùm de mẽse Iunij Firmi ac toto orbe cepit pestis grassari, eratque tanta, vt passim cernerentur cadauera misere iacentia, incedebant reliqui albis lineis vestibus induti,& supplicationes agebant cruces præ ferentes,& templa omnia adeuntes,clamabant,misericordia, & pax. Perieruntq. Firmi à mense Iunij ad Octobrem mille homines:accidit tamen eo tempore, vt ad Firmana littora appellerent quædã ex Oriente Naues, quibus qui vehebantur retulerunt, quod si quod oppidum peste laborãs vnius diei curriculo in honorem Dei, & Mariæ misericordiæ templum latitudinis, & longitudinis trium passuum extruxisset, lues omnino cessasset, quod cum audissent Priores populi Firmani prouiderunt , vt templum construeretur: fueruntque fundamenta iacta Kalen.Nouembris die Veneris hora noctis quarta,

& dio

& die Saturni circa trigesimã tertiam horam fuit templum confectum, ibiquè nouus Sacerdos solemnia celebrauit: dirutum fuit hoc templum, quod in capite plateæ S.Martini existebat Pontifice Clemẽte VII. ibiq. conditum fuit Palatium Gubernatoris, in quo extant, & seruantur Columnæ templi.

De anno Iubilei, & peste in vrbe Firmana. *Cap. IX.*

ANnus sanctissimi Iubilei, quod Vigesimoquinto quoque anno à Christianis celebratur, incidit in nostræ salutis annum 1400. Quare Romam tam ex vrbe Firmana, quam ex Comitatu viri omnes frequẽtissime concurrerunt, vt peccatorũ Indulgentiam adipiscerentur: postque Zamiochus à summo Pontifice impetrauit diploma Iubilei pro Firmanis, fueruntq. stationes cõstitutæ in sacris Gerionis ædibus, videlicet in Ecclesia Cathedrali, & in Ecclesia diui Petri, in Ecclesia S.Pauli, & in templo diui Ioannis, fueruntq. cẽtum Ciues vere contriti, & confessi electi à Prætore qui à quolibet solidos 12. pro Gerionis

nis custodia exigerent: hocq. tempore in vrbe,& Comitatu trium mensium.s. Augusti, Septembris, & Octob. spatio. quattuor hominum millia periere, hinc per totum terrarum orbem pestis inualuit.

Antonius Episcopus Firmanus Cupram Maritimam oppigneratam redimendam curauit. Cap. X.

POntifice Bonifacio IX. Piceni Marchio fuit Andreas Tomacellus, qui 1411. Firmanis mandauit, vt Cupram Maritimã à Marchiæ Prorectore Episcopo Sadren. oppigneratam redimerent, quod cum ad aures Antonij Firmani Episcopi peruenisset, statim præcepit Incolis Montis Octonis, quod oppidum Firmano Episcopo est omnino subiectum, vt non ex debito, sed ex sua liberalitate pro redemptione oppidi in 47. florenos auri conferrent, & extẽplo Benedictus Dionysii Episcopi Thesaurarius soluit pro Incolis Montis Octonis Marino Gregorii Thesaurario, tam Ciuitatis Firmanę, quàm Marchionis, idque egit Episcopus, tum quòd Firmanos tamquam verus pater adamabat; & eorum

mise-

miserijs, & calamitatibus indolebat, tum quòd Romanam Ecclesiam mirificè obseruabat.

Quod Ludouicus Melioratus Innocentij VII. nepos Piceni Marchio, & Firmanorum Princeps robore Firmanorum militum multa bella confecit. Cap. XI.

INnocentius Pontifex Septimus Patria Sulmonẽsis Ludouicum Melioratum ex fratre nepotem Piceni Marchionem, & Firmanorum Principem, anno 1405. constituit, hunc multa exceperunt bella, tum aduersus Braccium Perusinum clarissimũ ea tempestate belli Imperatorem, tum aduersus finitimos populos, quæ omnia singulari virtute, & ope Firmanorũ ex voto perfecit. Florẽtinis aduersus Pisanos cum delecta Firmanorum militũ manu ex fœdere suppetias misit: Pisanos Angelus Pergulensis fortissimus ductor tuendos susceperat, & ex Agro Volaterrano, vbi castrametatus fuerat omnia Florentinis reddebat infesta. Gaspar etiam Vbaldinus Dux sui tẽporis peritissimus cum florentissimo exercitu Pergulensi se coniungere adnitebatur

tebatur, id vbi Firmanus Princeps per exploratores cognouit, prius cum Angelo cõferere manus deliberat, quam illi Vbaldinus coniungatur. Infectis itaque signis Angelum se castris continentem adortus magnifice profligauit, vixque dato Firmanis militibus respirandi spatio alterum impetendum esse Ducem demonstrat: erãt omnes alacri, & elato animo, gladiosque sanguine hostium adhuc madentes in Vbaldinum, qui cum 1500. equitibus, & multis peditibus erat, & nihil tale suspicabatur, distringunt, quem & pari fælicitate victum castris exuerunt. Ita Firmani milites paucos intra dies duos profligauerunt exercitus, & bina hostium castra ceperunt, pepereruntque suis vulneribus pulcherrimam Florentinis victoriam, & pacem Hetruscam. Horum omnium auctor est diuus Antoninus Archiepiscopus Florentinus in historiarum parte tertia tit. 22. cap. 4. §. 4.

Ludouicus multas Piceni agri vrbes occupauit, Ecclesiæque rebellis amicitiam cum Ladislao Apuliæ Rege inijt.
Cap. XII.

LVdouicus de Melioratis, vt refert Historiarum in parte 3. tit. 22. cap. 5. §. 4. diuus Antoninus, rebellis Ecclesiæ, & eius Pastoris, cum multas Ciuitates sibi vsurpasset in Marchia, cernens se insufficientem ad resistēdum potestati Ecclesiæ, amicitiam, & cōcordiam cum Rege Ladislao inijt, pro cuius rei fœdere Asculum, postquam expoliauit, ei concessit, in eiusque compensatione Rex eum Comitem Monopoli instituit, & quorundam circa illud oppidorum; sed non multo post ei Rex abstulit sub aliquo prætextu. hactenus Antoninus. Cum itaque esset Ecclesiæ rebellis bellum inter ipsum, & Marchiæ Prorectorem continue gerebatur, deniq. induciæ factæ fuerunt, anno 1407. per totum mensem Iulii eiusdem anni, & interim pax fuit inter ipsos tractata, eratq. conclusa his cō ditionibus, vt Ecclesia persolueret Ludouico tam pro stipēdio præteriti temporis,

quàm pro conditione, siue constructione Gerionis aureorum nummorum 27. millia, & ipsum conduceret cum 225. Equitibus pro Marchiæ defensione, ipse tamen Ludouicus nummis receptis restitueret Ecclesiæ Asculum, & Gerionem Firmanũ. Interea à nepote Papæ Gregorij XII. Venetiis venerunt litteræ monentes, ne soluerentur nummi, priusquam Ludouicus Gerionẽ restituisset, hæcq. iniecta suspicio pacem perturbauit, & hostiliter deinde incursiones hinc inde fieri cœperunt.

Prorector Marchiæ multa Ludouico Agri Firmani oppida abstulit, & imprimis Seruilianum expugnauit. Cap. XIII.

PRorector Marchiæ Sarson Episcopus, vna cũ Berardo Camerte Rodulphi filio, & Chiauello Fabriani Regulo, nonnullisque alijs Piceni Principibus viris, & Braccio Perusino, suisq. copiis, quæ 1500. equites, pedites autem 1000. continebat, obsedit Seruilianum oppidum Firmanorum, & demum post aliquot dies expugnauit. Inde Belmontem, Montem S. Petrum Moricum, S. Elpidium Moricum, Montem

Leonem, Montem Libertum, & Montem Octonem expugnauit, cuius oppidi incolæ arcem conditam à Firmanis ibidem diripuerunt, eodemque anno de mense Sextilis Gruptam Azzolinam vi cepit, deindè post tres dies castra posuit in Agro Monterani, & biduo cõsumpto oppido potitus est. hinc cum Pierius Parmensis vnus ex Ludouici Ducibus Firmum cum suis militibus se contulisset, discessit ex Agro Firmano, & Comitatu in Vallem Cluentinam, cepitque Montem Granarium, & Montem Causarium Arce excepta.

De auxilio misso à Ladislao Regi Ludouico. Cap. XIV.

EOdem mense 5. Augusti quo Marchiæ Prorector tot damna Ludouico intulit, Comes de Carrario à Ladislao Apuliæ Rege cum 600. equitibus Firmum in Ludouici auxilium missus fuit: eodemque fere die Martinus Fauentinus peruenit cum 600. equitibus, & 300. peditibus aduocatus à Ludouico. Kal. autem Septembris eiusdem anni, scilicet 1407. Priores Ciuitatis iuerunt ad visendum Ludouicum in Gerione commorantem: erat cum eo Antonius

tonius Aceti, & plerique alij. Cumque ex sortitione officiorum pro Ortezzano, & Monte Guidone Combatti orta est inter Vicarios controuersia propter commutationem officiorum: iratus Antonius Aceti in hunc modum Ludouicum est allocutus: Bonis auibus integram relinque Prioribus causam; sin id nō lubet, domum remitte: eademque verba pluries iratus repetijt: tum Ludouicus ingressus est in Palatium eximium Gerionis sequentibus cum Prioribus, & Antonio Aceti, coram quibus conuenerunt multi milites, & 23. hora eiusdem diei assistentibus his militibus Antonius Aceti ductus fuit in forum diui Martini, & fuit securi percussus, inde Ioannes Aceti, & Dominicus de Tolentino fuerunt coniecti in carcerem, & pridie Nonas Septembris, ipse Ioannes cum fratre, & Dominico Tolentinate fuit in Gerione necatus.

De damnis illatis a Ludouico Principe Firmano Camertibus, & alijs Ecclesiæ oppidis.

Cap. XV.

KAl. Octob. eiusdem anni, Ludouicus Princeps Firmanus, & Ricciardus

Neapolitanus vices regis gerẽs in Piceno excurrerunt cũ suis copijs in Camertes, & ingressi fuerunt in S. Seuerinum assentiente Honophrio oppidi Regulo: & Martinus Fauentinus excurrit vsq. ad portas Camerini, nec solũ hi, sed Comes de Carrario, qui missus erat à Rege Ladislao in auxiliũ Ludouici, considebatq. in S. Angelo, cæteriq. milites, qui Lauri, & Molliani commorabantur, quotidie Camerinum, & Comitatum depopulabantur. Ricciardus autem Alexii de Monte Reali, qui eodem tempore venerat cum equitibus quinquaginta ad opem Ludouico ferẽdam, missus fuit ab eodẽ Seruilianum, vnde quotidiẽ in agros oppidorum Ecclesiæ excurrebat, magnas oppidanis afferens calamitates. Cinetius tamen de Palermo cum equitibus pariter quinquaginta ex Castro Guardiæ, & Massignani mandato eiusdem Ludouici continue agrum Ripanum populabatur, cumque aliquot dies Ludouicus & Ricciardus ab vrbe abfuissent inimicos persequentes, in eam denique redierunt Kalen. Nouembris.

De inducijs, & pace facta denique in Piceno mandato Regis Ladislai. Cap. XVI.

QVincto Idus Decembris, eiusdem anni Comes de Carrario, & Maxiolus de Aresio iudex Iustitiæ Legati fuerunt à Ludouico, & Firmanis ad Ladislaũ Apuliæ Regem, vt impetrarent pacem in Marchia generalem, & cum his vnus ex filiis Rodulphi Camertis profectus fuit, quare 4. Idus Ianuarii sequentis anni vsque ad 15. Kal. Martii induciæ factæ fuerunt mandato Regis inter Ludouicũ, & Rodulphũ Camertem, rediit tamen Comes de Carrario 11. Kalen. Februarii, & in reditu fuerũt factæ induciæ per Picenum totum dierum sexdecim, ipse autẽ Firmo Aquilam versus discessit, hoc induciarum spacio de pace actum fuit, quam inter Ladislaum Apuliæ Regem, & Ludouicum, & Firmanos ex vna, & Prorectorẽ Marchiæ ex altera parte esse factam præconũ voce cum summo omnium gaudio per totam Marchiam fuit pronunciatum.

Ludouicus assentiente Senatu Firmano collationem secundum classes Ciuibus imposuit, & inde Neapolim profectus fuit.

Cap. XVII.

POst sancitam pacem Ludouicus assentiente Senatu Firmano mandauit Ciuibus primæ Classis, vt conferrent in publicum mutuo aureos nummos triginta, secundæ classis duodecim, tertiæ autẽ octo. Inde ipse tertio Idus Martij eiusdem anni a multis insignibus Firmanis Ciuibus, & militum ingenti numero sociatus Neapolim ad Ladislaum Regem profectus fuit. Sed ante discessum congregatis Prioribus & Ciuibus quam plurimis commendauit Gentilem fratrem, & Iannocchium, quibus tamen præcepit, vt si aliquid sibi mali in ea profectione accidisset ex Ciuiũ sententia consulerent rebus Ciuitatis & Comitatus, quo tamen absente sexto Kalen. Maij Firmani receperunt Monteranum sine sanguinis effusione.

De Romæ expugnatione. Cap. XVIII.

ANno eodem 1408. Kal. Maij Ladiſlaus Rex maximo ſcripto exercitu Romam obſedit, atque potitus eſt: & de menſe Iunij diſpoſitis Rom. rebus, & miſſis in cuſtodiam Piceni militibus Martini Fauentini, Ludouici Firmani Principis, Ciccholini Peruſini, & Ricciardi de Monte Reali Neapolim regreſſus fuit.

De receptione Montis Cauſarij, alienatione Ludouici a Ladislao; proditione detecta Petrutuli; incurſione copiarum Martini in Comitatum Firmanum; & reditu Ladislai Romam. Cap. XIX.

LVdouicus Princeps Firmanus vbi redijt Neapoli, ſtatuit Montem Cauſariū ab inimicis occupatum recipere; quare eò cum exercitu ſe contulit, & pridie Nonas Auguſti eiuſdem anni redegit in ſuam & Firmanorum ditionem, octauo autem Idus Octobris excurrit in agrum Montis Sancti, & illinc multos homines captiuos, multaque bruta animalia abduxit. duodecimo Kal. Ianuarij Florentini,

Bononienses,& Malatestæ de Cæsena elegerunt Ludouicum Ducem, eique pro stipendio suo decẽ aureorũ nummorum millia miserunt: quare Ludouicus à Ladislai stipendio discessit.Sequenti ann. 1409. septimo Idus Februarij, quidam homines Petritulani conuenerunt cum Prorectore Piceni,introduxeruntq. in oppidum milites Angeli Pergalensis,qui à Ludouici stipendio discesserant,sed statim quidam Ludouici, & Ciuitatis Firmanæ milites ingressi in oppidum in fide manere coegerunt. Quarto tamen Idus eiusdem mensis copiæ Martini Fauentini, quæ stabant in sancto Seuerino mandato Regis incurrerunt in Agrum Molliani, & Petrioli, nonnullosque homines captiuos duxerunt, & quinquaginta boues,ex ijsque tres milites capti fuerunt ab oppidanis,Rex autem Ladislaus de mense Maij magno cum exercitu Romam repetijt.

De proditione tractata à Iannocchio,& eius supplicio. Cap. XX.

POstquam Ludouicus à Ladislai stipendio discessit,comperit Iannocchiũ suum nepo-

nepotem in se, & vrbem Firmanam cum Regis præfectis coniurasse, quare abstulit ei arcem Montis Rubiani, & Marani, & 16. Kal. Maij eiusdem anni coram Prioribus Ciuitatis, & Prætore, ac Iudice maleficiorum, nonnullisq. alijs Ciuibus in ligello, quod erat in capite scalarum Palatij Gerionis eum statuendum curauit, vbi cum ei lecta esset inquisitio, absq. tormentis retulit se promisisse Ricciardo Neapolitano, Ludouicum in gratiam rediturum cũ Rege: & si secus accidisset, se recepisse Firmum regijs militibus tradere, eaq. de caussa ad Comitem Carrariensem, qui in finibus Samnij morabatur, scripsisse, vt colligeret quot quot posset milites, & aduolaret in agrum Firmanum, nam vel vrbem expugnasset, vel omnibus oppidis in Comitatu spoliasset, se autem priuatim pollicitum esse tradere Comiti Montem Rubianum: Insuper fassus fuit ad Rodulphum Camertem exarasse, illum omnia assecuturum, si Comes Carrariensis, quæ ad se scripserat, executioni mandasset: quare mandato Ludouici in foro S. Martini 10. Kal. Maij Iannocchius securi percussus fuit.

Ludouicus collatis signis cum Ducibus Regis Ladislai superior discessit.

Cap. XXI.

LAdislaus Rex Cortona discessit 4.Kal. Iulij, Perusiamq. aduolauit: Kalen. Iulij Martinum Fauentinum, Cichinum Perusinum, & Tarcagliam in Picenum misit cum ter mille equitibus, hisque accessit Comes de Carrario,& primum castra metati fuerunt in Flastra, qui fluuius est inter sanctum Angelum, & sanctum Genesium, quod cum accepisset Ludouicus Firmanus Princeps extemplo mouit in eos cum equitibus quingentis; quare paulum territi equites Ladislai recesserunt, & posuerunt Castra in Agro Riparum sancti Genesij, & Lauri oppidi Comitatus Firmi. Ludouicus postridie eo viso Laurum se recepit, & inde in eos irrupit, & ingenti commisso certamine tres hostium duces, centumque equites interfecit: desiderauit tamen ex suis tantummodo viginti.

Quod fuit Smerillum oppidum dolo captum, & certamen magnum prope portas Firmi cum inimicis commissum.

Cap. XXII.

QVarto Nonas Iulij Comes de Carrario excurrit vsq. ad molendina Seruiliani oppidi Firmanorum, & sexto Idus eiusdem Regij milites dolo Smerillum ceperunt: Incolæ enim illius se in ditionem Berardi Camertis tradiderunt. Tertio autem Idus Regij Duces castra posuerunt in Silua Monterani, quare ex castris centum equites incurrerũt in agrum Episcopatus sub monte sancti Sabini, & postridie mille equites excurrerũt, vsque ad fontem Fallerum, quibuscũ Firmani in agro S. Iacobi magnũ certamen commiserunt, & quattuor ex hostibus nemine ex suis desiderato interfecerunt, multi tamen vtrinque capti fuerunt.

De dignitate tradita ab Alexandro Papa V. Ludouico Principi Firmano.

Cap. XXIII.

IDibus eiusdem mensis Alexander Papa V. ad Ludouicum Firmanum Principem diplo-

diplomata misit, quibus eum Firmi, & Comitatus, nonnullorumq. aliorum in Piceno oppidorum Vicarium constituerat pro Ecclesia Romana: quare multa lætitiæ signa à Firmanis ostēsa fuerunt: hostes igitur 16. Kal. Sextilis retulerūt se in Flastrā fluuium, & inde in Agrū Montis Causarij.

Laurum oppidum Firmanorum captum, & forte eodem tempore receptum, inde coactum se dedere hostibus. Cap. XXIV.

COpiæ Berardi Camertis tertio Nonas Augusti eiusdem anni prodente ijs oppidum fratre Francisco ordinis Conuentualium ceperunt Laurum, & in ingressu ceperūt clamare, viuat Rex, putabāt enim sibi adfuturos Regios milites. Verum oppidi incolæ acerrime repugnarunt, & in certamine ipso peruenerūt eò duo milites Rugerij Ducis Braccij Perusini missi ad intelligendam causam tumultus in eo oppido, quorum aduentu territæ Berardi copiæ, quòd credebant alios milites aduentare in oppidi auxilium, terga dare oppidanis cœperunt, vnde quattuordecim milites in eo prælio amiserunt: accidit tamen,

men,vt eodē die milites,qui erant in Agro Mōtis Causarii, prope Lauri męnia castra posuerint, itaque oppidum obsidione cinxerint, vt nemini ab eo egredi liceret; eratq. ibi tunc temporis cum tota familia Gentiles Maxij de Molliano, coactusque fuit vną cum oppidanis obsidionis fortunam subire: cum itaque vsque ad 19.Kal. Septembris obsidium tulissent,deniq. dederunt se copijs Proregis,quæ illinc Maceretum, Recinetum, Murrum Vallium, & Camerinum 16.Kal.Septemb.petierunt.

Gentiles Ludouici frater excurrit in Planiciem Pleghæ, & combussit oppidum Gismundum, & Ludouicus factus obuiam Prorectori Marchiæ eum Firmi bonorifice excepit. Cap. XXV.

GEntiles Ludouici Germanus 3.Idus Septemb. eiusdem anni excurrit cum Equitibus fratris in planiciē Pleghæ, qui ager erat Rodulphi Camertis, vbi multos fecit captiuos,multaq. subripuit, ac populatus est, & Gismundum oppidum penitus combussit. Ludouicus autē tertio Idus Octob. cum totis suis copijs obuiam prodiuit Rectori Marchiæ, quem in Planicie

S.Claudii offendit. Comitabantur Rectorem tunc Galeactius Malatestæ filius de Pisauro,& Antonius de Aquila.Misit post hæc Rector diplomata ad omnia Cluentinæ vallis oppida, vt sub Ecclesiæ ditionē redirent,verum nihil potuit asséqui: quare vi 18. Kalen. Nouembris cepit portum Recineti,ipse autem Ludouicus venia habita à Rectore Firmum 11.Kal. Nouemb. se recepit, & milites suos in Hybernis per comitatum constituit. Sexto autem Kal. eiusdem Rector Firmum peruenit,cui Ludouicus cum pluribus illustri loco ortis ciuibus obuiam processit, reliqui autē cum palmis oliuarum obuiam iuerunt, & Clerus supplicatione rite disposita eum comitatus est, quem Ludouicus in Aulam Gerionis secum perduxit.

De Hæresi dißeminata à quodam Antonio. *Cap.* XXVI.

ANno Domini 1412. Quincto Idus Octobris, quidam Antonius, qui vilibus continue induebatur pannis, nonnullos in Comitatu Firmano viros, mulieresque seduxit, ijsque persuaserat, se Deum

patrem

patrem exiſtere,fuiſſeq. olim Chriſtum,& complura miracula feciſſe. Quibus ſic ſtatutis, & in hæreſi confirmatis, eo quo retulimus die captis ſecum hominibus viginti, & eos Firmum verſus ducens dixit ſe iturum Hieroſolymam, & mare tranſiturum ſicco pede, vbi autem in Tinnium flumen Firmo non multum diſtans peruenit cunctos tam viros, quam mulieres ex ſuo mandato veſtibus exutos baptizauit, vnde omnes nudi Firmum cum ſunt comitati:quod cum viderent Ciues, cœperunt vehementer redarguere. Venerũt demum in forum S.Martini: vnde ſtatim Epiſcopi Vicario id fuit renunciatum.erat tũc temporis Vicarius quidam nomine Aſcanius, qui omnes in carceribus ſtatuendos curauit. deeſt rei exitus.

De Montis Rubiani defectione à Firmanis.
Cap. XXVII.

EOdem anno pridie Idus Decembris incolæ Montis Rubiani defecerunt à Firmanis, Carolumque de Malateſtis ſibi Principem elegerunt: eo enim Ludouicus tempore Malateſtis arcem Mõtis Rubiani

crediderat, quo Gētiles suus fratrem Malatestæ de Cæsena filiam in vxorem duxerat. Qui tamen Malatesta anni insequentis quincto Idus Ianuarij cum sexcentis equitibus & quingentis peditibus habēs secum Angelum Pergulensem venit in Montem Rubianum, & sub sua ditione confirmauit, positoq. in arce præsidio Nono Kal. Februarij ad alia in Piceno suæ ditionis oppida se contulit.

De Aduentu Pauli Vrsini in Picenum, obsidione Montis Rubiani, & fuga ipsius Pauli vna cum Cardinale Vrsino.
Cap. XXVIII.

IDibus Maij 1413. Paulus Vrsinus venit in Picenum cum equitibus 1600. petijtq. Maceretum vbi erat Cardinalis Vrsinus vices Ioannis 23. PP. gerens, eratq. eo tempore Recinetum sub Malatestæ ditione, cum itaque de illius aduentu Ludouicus certior factus esset XI. Kal. Martij ad eum visendum se contulit, inde Firmum regressus Idibus Aprilis eundem conuenit in Monte sanctæ Mariæ in Georgio, & eodem die communi consilio duxerunt copias

pias in Montem Rubianum, quem Firmanus obsidebat exercitus, qui statim iussu Ludouici vasa conclamauit: ipse autem, & Paulus post triduum obsidionem soluerunt metu Sfortiȩ Attenduli, qui Caldarolam, Sarnanum, & alia oppida vna cum regijs militibus occupauerat, vt Paulum intercluderet: Verum ille hoc prospiciens sexto Nonas Maij arcem Montis sanctæ Mariæ in Georgio Ludouico tradidit, & cum Illustrissimo Cardinali Vrsino timens vires Sfortiæ & aliorum Ducum Regis Apuliæ ex Piceno aufugit, & insequuti eum, & Cardinalem Regij milites in Arcem contrata obsederunt a Maio vsque ad Septembrem, tandemque ab obsidione a Braccio Perusino fuerunt liberati, sed antequã esset Paulus obsessus tertio Idus Maij misit equites 200. in præsidium Maceratensium, quos Maceratenses recipere noluerunt, sed Ludouicus in Agro Molliani, & Petrioli recipiendos curauit: quo die Recanatenses ad Montis sancti Ioannis agrum vastandum, & diripiendum profecti opera Cicchi de Monte Politiano, qui oppidum pro Paulo & Ludo-

 uico

uico tuebatur, accersiuit enim certis & expeditis nuncijs milites, qui in Monte Causario, & Granario manebant, maximo cum dedecore, decem & septem in prælio amissis militibus, centumque & decem ab hostibus captis, terga dare coacti fuerunt.

Ladislaus Romam cepit, Malatestaque de Cæsena multa Comitatus Firmani oppida expugnauit. Cap. XXIX.

IDibus Iunij eiusdẽ anni Ladislaus Apuliæ Rex Romam totam triduo occupauit præter arcem Sancti Angeli, cepit deinde multa Pauli Vrsini oppida, & Ioannes XXIII. PP. ab Antonuccio de Aquila cum 100. equitibus sociatus ad Florentiæ locum, qui Certosa dicitur, aufugit; post quatuor menses, vtpote decimo Kalendas Nouembris Malatesta de Cæsena scripto exercitu 1000. Equitum, totidem peditum, vt Monti Rubiano obsesso opem ferret, & Firmanis damni plurimum inferret, venit in Picenum, mouitq. primum in oppida Firmanorum ex

Monte Vlmo, vnde tormentis muralibus cepit oppugnare Francauillam, qua denique potitus fuit: cepit deinde cum conditionibus Cerretum, & denique ingressus in Montem sanctæ Mariæ in Georgio occupauit Mollianum, Falleronum, Belmontem, Montem Vidonem, Montem Apponum, Mallianum, & Gruptam Azolinam.

Induciæ quattuor dierum inter Ludouicum & Malatestam a Rodulpho factæ sunt, inde Ladislaus omnium controuersiarum inter eos Iudex constitutus, & Ludouici Milites Regis stipendio adscripti. Cap. XXX.

A Rodulpho Camerti Ludouico litteræ redditæ fuerunt, quibus significabat se statim ei opem laturum, quare Firmum petijt Kal. Nouembris, & cum Ludouico locutus quattuor dierum inter ipsum & Malatestam inducias composuit. Tertio autem Idus Nouembris inducię factæ fuerunt ad nutum Ladislai Apuliæ Regis, qui omnium controuersiarum inter eos fuit constitutus, & post hæc Malatesta XVI. Kal. Decembris discessit a Monte sanctæ Mariæ in Georgio relicto ibi Angelo Per-

gulensi cum centum cataphractis equitibus. Milites autem Ludouici, qui fuerunt cataphracti equites XIX. Kalen. Februarij Ladislao Apuliæ Regi militiæ sacramento se obligarunt, & quarto Kal. Februarij Firmo discesserunt.

De reconciliatione Pauli Vrsini cum Rege, & morte Regis, & restitutione Arcis Montis Rubiani. Cap. XXXI.

ANno Domini 1414. de mense Iunij Paulus Vrsinus redijt in gratiam Regis Ladislai, eiq. multa ab ipso Rege oppida fuerunt restituta, mouit deinde Rex in Fulignates, & Tudertes, totamque eorum regionem populatus, denique Tudertum expugnauit. Sed post paucos dies Braccius Perusinus militibus Regis expulsis Tudertum in suam ditionem redegit. Quincto tamen Nonas Iulii, Ladislaus Paulum Vrsinum, Nicolaum Vrsinum filium Comitis Bertoldi cum duobus nepotibus Pauli capiendos curauit, omnesq. captiuos Neapolim misit. Kalen. Augusti discessisset ex Vmbria Rex Neapolim petiturus cum parte copiarum in itinere incidit

cidit in ægritudinem, qua diem suum obijt, quod cum accepissent milites qui erant apud Spoletum, discesserunt & Berardus Camers Camerinum, Gentiles autem Ludouici Germanus cum suis Firmum se recepit. Carlottus autem cui arcis Mõtis Rubiani custodia commissa fuerat cum Arimino in Portum Firmi deuenisset captus a Firmanis, vt libere Neapolim abire posset, Montis Rubiani arcem Ludouico tradidit.

Malatesta venit in Picenum, & incursione facta in agrum Firmanum aggressus Firmum, reiectus fuit, & deinde multis Firmani Comitatus oppidis potitus fuit. Cap. XXXII.

OCtauo Kalen. Decembris eiusdem anni Malatesta de Cęsena cum equitibus mille in Picenum se contulit, & primo aduentu Montem Vlmi, & Montem sanctæ Mariæ in Georgio petiit, inde ipse in agrũ Firmanũ, & milites quos Malliani in præsidio reliquerat, excurrerũt in agrum Lauri, & ad summa viginti boues diripuerunt. Quincto deinde Kal. nocte concubia

Firmum cum equitibus 1500. totidemq. peditibus cõsilio Antonij Vannis Andreottæ aduolauit, & disiectis sub macello mœnibus in vico Pescaræ omnes intendit vires, vt in Vrbem irrumperet: verum strenue obsistentibus Firmanis coactus fuit pedem referre, & tamen quarto Idus Decembris expugnauit Turrim Montonis. pridie Idus potitus est arce Rapagnani. Idibus castrametatus in Leta Mortua cepit turrim sancti Patritij. XI. Kal. Ianuarij Monturanum obtinuit, & sexto Kal. Montem sanctum Petrum in eodem tractu oppidum, eodemque die Lunæ fuit Eclipsis apparuitq. rotunda, & obscura albo tantum filo distincta: inde duabus horis sanguinea visa fuit. Sequente itaque anno, scilicet, 1415. Kalen. Februarij conduxit Ludouicus Berardinum de Vbaldinis cum duobus alijs Ducibus, sub quorum insignibus 200. cataphracti equites meruerunt. At Malatesta pridie Idus Februarij Montem Viridem præsidij negligentia expugnauit, & Kal. Aprilis Montem Leonem biduo obsessum obtinuit, hinc Montem Octonem, Montem sanctum Petrum Mo-

ricum,

ricum, sanctum Elpidium Moricum, Collinam Ortezzanum, & Montem Vidonem. cœpit deinde Trochiarium Nonis Aprilis tormentis muralibus quatere, sed nihil nocere potuit: hocq. tempore inter Ludouicum, & Malatestam de inducijs agebatur. Cumq. omnes in fide tuti manerent siue dolo, siue inscitia milites Malatestæ a quodam Andrea Campano Ludouici stipendiario in oppidum introducti diripuerunt, & combusserunt: & post duos dies duorum mensium induciæ factæ fuerunt.

Malatesta Beldilecto potitus Constantiam Rodulphi Camertis Vxorem cepit cum equitibus X C. Inde alias inducias fecit cum Ludouico. Cap. XXXIII.

MAlatesta post factas inducias Nonis Maij ex S. Seuerino cum equitibus 2000. & peditibus 3000. Camerinum petiturus discessit, cumque in itinere intellexisset Rodulphum cum filiis & vxore Constantia Beldilecti moram trahere cupiens eum capere, eò iter intendit. Verum Rodulphus

dulphus illius aduētu cognito vna cū filijs Camerinum contendit. Constantia autem cum plurimis Fabriani Ciuibus restitit, & cum equitibus 90. à Malatesta capta fuit 17. tamen Kalen. Iunij obtinuit Murrum Vallium, & post quatriduum Montem Causarium cum arce Petriolum, Canalectum, sanctum Iustum, & Montem Granarium expugnauit, Maceretum deinde profectus est: & 8. Kalen. Iunij inducias factas cum Ludouico eisdem conditionibus vsque ad Kalen. Septembris confirmauit: eaque de re Berardinus de Vbaldinis ex sententia Ludouici cum suis copijs Firmo discessit, fuitque post dies 13. Solis tertia hora diei eclipsis, quæ semihoram durauit.

Asculi Arces à Comite de Carrario captæ mandato Reginæ Apuliæ, & Commissarij Imperatoris, & Ecclesiæ à Ludouico susceptæ. Cap. XXXIV.

COmes de Carrario qui Reginæ Apuliæ inseruiebat 12. Kalen. Decembris, eiusdem anni cepit arces Asculi, erat enim

Regina

Regina Domina Ciuitatis, eodemq. tempore Ludouicus Princeps Firmanus ad Imperatoris, & Ecclesiæ Commissarios, qui Eugubij commorabātur, Legatos misit, & 19. Kalen. Ianuarij duo ex his Commissarijs Firmum venerunt, quorum alter fuit Episcopus Mutinensis, quibus honoris causa Ludouicus cum omnibus suis equitibus, & Firmanis Ciuibus obuiā prodiuit. Clerici etiam exiuerunt cantantes Litanias, Laici autem clamabant. Viuant Meliorati; & sequenti die omnes tam viri, quam fœminæ cōtulerunt se in Ecclesiam Cathedralem, vbi Episcopus vnus ex prædictis concionatus fuit: cumque fuissent hi aliquot dies Firmi, Anconam petierūt.

Sanctus Elpidius defecit à Malatesta, & Ludouicus receptis multis oppidis cum Malatesta in Agro Anconitano manus conseruit, & Senogalliam comburendam curauit. Cap. XXXV.

OCcupauerat multa in Piceno agro Malatesta oppida, inter quæ & Sanctum Elpidium sui iuris fecerat: quare anno 1416. quarto Kalen. Martij illius Incolæ

à Ma-

a Malatesta ad sanctam Ecclesiam defecerunt: & Ludouicus Princeps Firmanus, qui superiori anno Turrim Montonis, & nonnulla alia opida amiserat, eam Turrim recuperauit. Post quod quarto Nonas Martii Archiepiscopus Epidauriensis, Berardus Camers, Berardinus de Vbaldinis, Petrus Mulus, & Georgius Theutonius cum toto confoederatorum exercitu Firmum venerunt, & sexto Idus eiusdem ad loca statuta se contulerunt. XVI. autem Kal. Aprilis Ludouicus Montem Vidonem, & Ortezzanum, & quincto Kal. Montem Raynaldum recepit. Kalen. deinde Aprilis cum suis copiis coepit excurrere in Agrum Murri Vallium, Montis Causarii, & Ciuitatis Nouae, & rapuit 200. boues, totidemque pecudes, & viginti asinos, quindecimque homines captiuos abduxit. Eodemque mense cum Papali Commissario sanctum Elpidium petiit, & Monturanum recepit; hincque Anconam versus iter fecit, vt Anconitanis opem ferret: quamobrem cum ibi moraretur, Nonis Aprilis Malatesta in Agrum Anconitanum excurrit, cui Ludouicus obuiam

processit,

processit, & cum eo certamen commisit, multiq. vtrinque capti: sexto Idus deinde eiusdem mensis Ludouicus triremes duas militibus onustas ad Senogalliam comburendam destinauit; quo die Turris sancti Patritii in Firmanorum rediit ditionem.

De Victoria habita a Braccio Perusino. Cap. XXXVI.

CArolus de Malatestis, & Galeactius Filius, Vidonus Biordi Perusini, Ceccholinus Perusinus, & Angelus Pergulensis pridie Idus Iunii eiusdem anni cum haberent secum equites 2000. & 1000. pedites in agro Perusino cum Braccio Montone signa contulerunt: erat autem cum Braccio insignis illius temporis Dux Tartaglia, quare ab eo victi captiui omnes remanserunt, præter Angelum Pergulensem, qui cum paucissimis militibus se Fulgineum ex fuga recepit.

Oppida Comitatus Firmani occupata ab hostibus omnia in Ludouici, & Firmanorum ditionem redierunt. Cap. XXXVII.

SExtodecimo Kal. Augusti eiusdem anni Moregnanum rediit in ditionem Firmanorum, & antequam præteriret mensis Rapagnanum, Pontianum, sanctus Elpidius Moricus, Mons Leo, Collina, Mons sanctus Petrus Alleorum, Alteta, & Cerretum, Monsque Octonus redierunt in ditionem eorundem: & sexto Nonas Augusti, Firmani obsederunt Mõtem Granarium, & licet defenderetur præsidio Rodulphi Camertis expugnauerunt, eodemque die Laurum, Mollianum, & posthæc Francauilla, Belmontes, Falleronium, Mons Vidonus, & Mons Apponus sub ipsorum iura reuerterunt. Idibus autem Augusti Ludouicus cepit sanctum Iustum, & postridie cum equitibus quingentis, & peditibus bis mille profectus fuit sanctum Seuerinum versus, offenditque oppidum obsessum a Bracchio Montone, & Berardino Camerte, & post duos dies Antonius Honofrii, & incolæ sancti Seuerini conue-

nerunt cum Bracchio Berardo,& Ludouico:quare obsidionem soluerũt, & 15.Kal. Septembris expugnauerunt Montem Milonum,indeque omnes vrbes, & oppida à Rubicone Recinetum vsque ceperunt: quapropter Recanatenses quincto Nonas Octobris ab his Ducibus pacis conditiones accepit.

De Morte,& funebri pompa vxoris Ludouici, & Aduentu Ladislai in Picenum, & pace inter eum, & Ludouicum.

Cap. XXXIX.

DEcimotertio Kalen.Octobris Bellaflora vxor Ludouici in Gerione Firmano naturæ cõcessit,& quincto Nonas eiusdem Mons Viridis in Firmanorum rediit potestatem:3.autem nonas Ludouicus Berardus Camers,& Commissarius Ecclesię obsederũt Montem S.Mariæ in Georgio, & pridie Idus obsidionem soluerunt,oppidumq. quibusdam cõditionibus pacatum reliquerunt: post hæc Ludouicus 11. Kal. Nouemb. Firmũ reuersus Bellaflorae vxoris exequias maxima cum impensa celebrauit, Kalendisque Nouembris, Pandulphus Malatesta cũ equitibus 1150. venit in

in Picenum, & oppida quædam expugnauit Comitatus Fani, inde cepit Auximũ, Mõtem Luponum, & Ciuitatem Nouam; & cum haberet Ludouicum ſibi maxime aduerſantem fecit, cum eo quattuor dierum inducias pridie Nonas Decemb. ſequenti tamen anno.ſ. 1417. Auctoribus Venetis, Florentinis, Commiſſario ſacri Collegii Conſtantiæ, & Comite Vrbini pax facta fuit Kal. Martii inter Braccium Montonem Peruſinum, Pandolphum de Malateſtis, Berardum, & Rodulphum Camertes, & Ludouicum Principem Firmanum his conditionibus, vt.ſ. Comitatus oppida tam ſubdita, quàm cõfœderata, & fideicommiſſa, fratres, & nepotes ea pace vterentur, & quod vnuſquiſque omni impedimẽto ceſſante, poſſet ire, & redire per agrum Firmanũ, Peruſinum, Camertem, & Piſaurenſem ex voto ſuo: & cum ſuperioribus annis capti fuiſſent Carolus, & Galeactius nepotes Pandulphi de Malateſtis, fuit conſtitutum, vt in libertatem vindicarentur, ſolutis aureorum nummorum octuaginta millibus, & de menſe Aprilis libertatem receperunt.

Ludo-

Ludouicus Thadæam Malatestæ filiam vxorem capit, & Braccius Senator, & Conseruator Concilij Constantiæ à Romanis est factus. Cap. XL.

LVdouicus Firmanus Princeps Bellaflora mortua, Thadæam Pandulphi de Malatestis filiam volentibus Prioribus Ciuitatis, Gentile fratre, & Pandulpho Iurisconsulto procuratore Thadææ quincto Idus Aprilis vxorem cepit, eodemq. anno Kal. Iulii Braccius Perusinus Romam petiit, fuitque à Romanis summa cum lætitia exceptus, & Senatoris, & Conseruatoris sacri Concilii Constantiæ honore decoratus.

Quo tempore fuerit creatus Papa Martinus, & Ludouicus Thadæam vxorem duxerit. Cap. XLI.

TErtio Kal. Ianuarii redditæ fuerunt Ludouico Firmano Principi literæ, quibus certior fuit factus de creatione Martini summi Pontificis eius nominis V. isque Oddo de Columnis vocabatur. Ipse autē Ludouicus 17. Kal. Februarii 1419. Obiz-

zum Comitem de Carrario leuirũ secum nonnullosque alios Illustres Ciues Firmanos, & stipendiarios viros milites quamplurimos Pisaurum petiit, vt vxorem Thadæam Firmum duceret, fuitque ibi circiter 18. dies, Firmumq. rediit octauo Idus Februarii cum Thadæa vxore sociata à Galeactio & vxore, & paruula filia eius, & pluribus aliis illustribus fœminis, ac viris, postridieq. equestres ludi in Gerione fuerunt celebrati maxima cum lætitia omniũ, aliquid tamen mali tanto gaudio immissum fuit, nam sequenti nocte arsit cella in palatio cum 800. libris Bellariorũ, & 600. Ceræ, & vasibus omnibus stanneis, & argenteis alioque supellectile maximi pretii, acciditque nemine sentiente.

Oratores Papæ Martini V. adierunt omnia oppida hortantes, vt in fide manerent, & Braccius pacem Ludouico dedit. Cap. XLII.

POstquã Oddo Columna Pontifex summus fuit creatus, & Martinus Quinctus est appellatus, videns Ecclesiæ oppida fidem non præstare, destinauit ad ea omnia Legatos, qui hortarentur, vt in fide manerent:

rent: post quos de mense Aprilis Braccius Mõtonus cum equitũ duobus millibus venit in Picenũ, & primo obsedit S.Seuerinũ,inde Petriolum oppidum Firmani Comitatus,cuius agrũ vastauit, atq. diripuit: castra deinde metatus per aliquot dies in finibus Lauri, Molliani, & Massæ, mouit denique exercitum de mense Maij, expugnauitq. Falleronum, quod diripiendum militibus tradidit:duxitq. secum captiuos viros,& mulieres cum paruulis filijs.

Ludouicus in eos, qui aduersum se coniurauerant, animaduertit, & Milites Comitis Vrbini Asisium ceperunt, quod Braccius recepit. Cap. XLIII.

CVm grauis esse cœpisset dominatio, quod tam Ciuitas, quàm Comitatus continuis bellis inuoluebatur:ea de re nõnulli ex Vrbe, & Comitatu in eum coniurauerant:verum 8.Kalen. Aprilis eiusdem anni coniuratio detecta fuit, multique ex coniuratis capti,vel laqueo, vel securi vitam finiuerunt:eodem an. de mense Octobris exercitus Comitis Vrbini Asisium, quod Braccius præsidio tuebatur, expu-

gnauit, quò intellecto Braccius eò cum copijs aduolauit, & cum triduum fuisset tantummodo in hostium potestate recepit.

Ludouicus opem Pandulpho de Malatestis ferens à Carmignola victus, & captus est, & demum à Duce Philippo liberatus.
Cap. XLIV.

ANno Domini 1420. Ludouicus Princeps Firmanus bellū aggressus est Cisalpinum insigne tum virtute Ducis cum robore militum, claritate Vicecomitum, vetustaque fama gentis, & Imperij magnitudine. Quo bello omnem Insubriam Cisalpinam, Galliam, magnam Etruriæ, & Flaminiæ partem, totamq. Liguriam obtinuerat. Pandulphus autem de Malatestis armis multo cæteris nobiliorē vrbem Brixiam mortuo Ioanne Galeazzo primo Mediolanēsium Duce partium studio occupauerat. Hunc Philippus Vicecomes, & Dux Mediolanensis per Franciscū Carmignolam hominem in conficiendis bellis clarissimum armis acerrime premebat. Pandulphus itaque cum se imparem ho-

 sti

ſti animaduerteret, Ludouicũ Principem Firmanum magnis oneratũ precibus exorauit, ne ſe vrbis tam opulentæ poſſeſsione deijci pateretur. Qui audita Pandulphi calamitate nouo Firmanorum iuuenum delectu habito, atque ſtipendiariorum militum exercituq. luſtrato in Galliam contẽdit, & quamuis res non fæliciter ſucceſsiſſet, cum exercitus eius ab exercitu Carmignolæ victus, atque captiuus factus fuiſſet, tamen à Philippo honeſtas pacis conditiones obtinuit, & Brixia in Ducis Philippi ditionem redijt. Ipſe itaque Ludouicus ab eo liber effectus Kalen. Martij Firmum regreſſus eſt.

Braccius per agrum Firmanum in Apuliam tranſiuit, & Comes de Carrario obijt, & Ludouici filius Firmi Epiſcopatum obtinuit. Cap. XLV.

LIteris ſæpenumero monitus à Regina Apuliæ Braccius Peruſinus, vt in Apuliam ſe conferret, decreuit tandem, anno 1421. ei obtemperare, & mille ac quingentis comparatis equitibus 8. Idus Maij

iter habuit per Agrum Firmanum permittente Ludouico Apuliam petens, eodemque anno 13. Kal. Nouembris Comes de Carrario diem suum obijt, eodemque die venerunt Roma diplomata Episcopatus Firmani concessi filio Ludouici, fuitq. pro eo possessio capta quo tempore Genua Ligustici sinus Ciuitas in ditionem Philippi Ducis Mediolanensis redacta est, & Turris sancti Augustini in Firmana vrbe confecta fuit.

Tartaglia in Apulia cum filio, & nepote mandato Sfortiæ occisus, & Firmanus à Ludouico ad Philippum Mediolanensem missus est. Cap. XLVI.

CVm Tartaglia sub Sfortia Generali Duce exercitus Reginæ Apuliæ cum filio, & nepote mereret, anno 1422. siue pecunia, siue alijs pollicitationibus corruptus ab hostibus decreuit à Sfortia deficere. Qua re cognita Sfortia curauit illũ vnà cum filio, & nepote de mense Ianuarij interficiendum: eodem anno 4. Idus Martij Firmanus à Ludouico patre, ad Philippũ Mediolanensem Ducem missus fuit in illius

lius aula commoraturus, duxitq. ab eo ad Philippum equos duos, quorum alterum emerat Ludouicus aureis nummis quádringentis, alterum trecentis.

De reditu Bracciј ex Apulia, & Tiberis inundatione. Cap. XLVII.

EOdem an. 12. tamē Kal. Iulij Braccius ex Apulia rediens transiuit per agrum Gruptæ Azzolinæ,& castrametatus fuit in agro S.Mariæ in Georgio; quo mēse Turri S.Zenonis suprema manus fuit imposita;eodemque annò de mense Decembris, Tiberis extra alueum progressus nō solum domos; sed & homines, ac mulieres quàplurimos obruit. Multa desiderantur. Braccius autem arma sumpsit aduersus Aquilanos;& Martinum Pōtificem; cuius Dux erat Frācifcus Sfortia, quare cum ad Aquilam vterque exercitus signa contulisset,ipse à Sfortianis fuit occisus,& Aesiū in Ecclesiæ ditionem rediuit.

Quo tempore Ludouici pater occubuerit,& nummi argentei Firmi cudi cœperint. Cap. XLVIII.

VNdecimo Kal.Octob.anno 1424. Antonius de Melioratis Ludouici pater

vitam cum morte commutauit, sequenti autem anno quincto Kalen. Septembris Ludouicus argenteos nummos Firmi cudendos statuit, ad eamque rem elegit Ioannem Vannis Firmanum, & Marinuectium Asculanum, cumque esset in vrbe magna argenti penuria Epidaurum ad illud coemendum quendam Christinum misit.

De S. Seuerini obsidione. Cap. XLIX.

ERat Septempeda sub ditione Antonij Nofrij, cum anno Mccccxxvj. mandauit Rectori Marchiæ Pontifex Martinus, vt capere studeret, quare de mense Maii oppidum obsidione cinxit: fuitque inter alios Duces in eo exercitu Iacobus Caudola cum equitibus mille & quingentis, Firmani etiam quingentos pedites vrbanos miserunt ad eam obsidionem, profectus deinde eò fuit Gentiles Ludouici frater cum pluribus cohortibus stipendiariorum militum, tam pedibus, quam equis merentium, & præterea sexcentos ex vrbe, & Comitatu dele-

delectos milites duxit in Rectoris auxilium, cumque durasset obsidio vsque ad tertium Kalendas Iunij, fuit denique oppidum captum, & diripiendum militibus datum. Antoniusque oppidi Dominus vna cum duobus filijs, & tota familia captiuus ductus est: quamobrem postridie Gentiles secum omnes fraternos, & Firmanos milites Firmum reduxit.

Thadæa Ludouici vxor marem peperit, & deinde ipsa Ludouici mater, & demum anno interiecto Ludouicus obijt. Cap. L.

PRidie Idus Decembris eiusdem anni Thadæa Ludouici vxor puerum peperit, sequenti autem anno, scilicet 1477. Kalen. Maij Antonella Ludouici mater occubuit, deinde Nonis Iulij Thadeæ ex morte Ludouico maior dolor accessit, peste enim, quæ in vrbe grassari cœpit, occubuit. Eo tẽpore incolę montis Florũ sponte ad Ludouicũ ipsum, à quo defecerãt, redierũt: nõ stetit tamẽ diu; nã insequẽti an. de mẽse Iunij eũ de medio sustulit cuius

obitus

obitus omnes latuit vsq. ad quartum Idus Iulij, & postridie post patefactam mortem summa cum impensa à Firmano filio, & Gentile fratre, qui noluerat Ludouici interitum pateficri, ante reditũ Mediolano Firmani exequiæ in Cathedrali Ecclesia fuerunt celebratæ.

Firmanus filiam Francisci Reguli Ortonæ vxorem ducit. Cap. LI.

POst patris Ludouici mortem decreuit Firmanus vxorem capere, quamobrem Francisci quondam Ortonæ Reguli filiam petijt, fuitq. ei desponsata, Kalen. Augusti, duxitq. illam Firmum maxima cũ pompa.

Multi Ciues cum Matthæuccio Colæ exierunt ex vrbe Firmana, vt eam deinde opprimerent. Cap. LII.

EOdem anno. s. 1428. tertio Nonas Augusti Matthæuccius Colæ, qui tũc magistratum gerebat in vrbe amplissimum inscijs collegis nonnullis sociatus ciuibus ex Curia, & vrbe discessit, quæ res in maximam suspicionem ciues perduxit: decretum itaque fuit in senatu, vt fierent excubiæ,

biæ,& cum diligenter efficerentur, Abbas S.Sabini, Iacobus Vãnis, & filius Firmum venerunt habentes secum supra trecentos viros ex Mõte S.Petro Alleorum,Molliano,& aliis oppidis,& ingressi sunt per portam Fontis Nouæ,quæ dedita opera clausa non fuerat , & in ingressu quidam Iacobus Mollianensis ictu lapidis percussus occubuit,& cœperũt clamare,viuat populus, & libertas:peruenerunt autem domum cũ iusdam Alexandri, & Matthæuccij,verum cum id viderẽt, qui Pilam S.Martinum,& Florentiam incolebant captis armis occurrerunt,& ex exulibus quatruor cœperunt, quos Gentiles sibi traditos pinnaculis Gerionis suspendendos curauit, creuissetque in dies seditio, nisi superuenisset Nicolaus Antonij, qui inter omnes Ciues pacis extitit auctor.

Rector Marchiæ Firmum se contulit, & missi sunt Legati ad summum Pontificem pro impetranda destructione Gerionis.
Cap. LIII.

PRæerat Piceno Astorius eo tẽpore, quo Ludouicus diem suum obiit, qui conuocatis

uocatis quamplurimis militibus ex sancto Elpidio, Monte Vlmo, & Recineto, aliisque oppidis assentientibus tamen Firmanis Ciuibus quarto Idus Augusti Firmum se contulit, & ingressus super portam sancti Marci cum Vexillo Ciuitatis Firmanæ, quo viso, qui erant in Gerione cœperunt vrbem bombardis, balistis, ac fundis omnino quatere: quare postridie in Senatu decretum fuit, vt ad summum Pontificem mitterentur Legati, qui impetrarent veniam destruendi Gerionis, qui septimo Idus Septembris redierunt voti haud compotes facti. hæc tamen repulsa non mouit de sententia Firmanos, siquidem alios miserunt, quorum vnus 17. Kalen. Nouembris regressus retulit Pontificem missurum Prælatum ad Gerionem destruendum.

Duo Epirotæ, qui erant in Gerione proditionem Marinuctij Mostatij Prioribus Firmanis detexerunt. Cap. LIV.

PRemebant Firmani Gentilem armis in Gerionem commorantem, multaq. iam deesse

deesse cœperant necessaria, cum pridie Idus Octobris Epirotę duo, qui in Gerione manebant, inde intempesta nocte egressi ad Priores Ciuitatis detulerunt Marinuctium Mostatii, qui militię Sacramento se cum triginta militibus Firmanæ Reipublicæ obligauerat, ingressum sæpius noctu in Gerionem, & nonnulla ad Gentilem detulisse victui necessaria, & retulisse insuper ea omnia, quæ in vrbe fierent, & præsertim eum edocuisse de curriculo, qui fiebat capiendi causa Gerionem, quamobrem mandato Priorum captus Marinuctius, & tortus dixit se nonnullos alios milites decreuisse in Gerionem mittere, vt cum iis Gentiles vrbem aggrederetur. Itaque vna cum quattuor aliis suspensus fuit.

Induciæ factæ sunt inter Gentilem, Firmanum, & Ciues Firmanos.

Cap. LV.

Eodē mense Firmani cū Gentile, & Firmano Ludouici filio assentiēte Piceni Recto-

Rectore inducias fecerunt, post quas 10. Kal. Decembris Firmanus habito a summo Pontifice commeatu Romam petijt, & cum ibi fuisset vsque ad 3. Idus Decemb. rediit Firmum, retulitq. se à summo Pontifice impetrasse in stipendiũ Gentilis singulis annis aureos nummos quingentos, statuisseque sibi, & fratribus eodem modo aureos nummos sexcẽtos, & recepisse tres Ludouici filias nuptui tradere, & quod militibus qui in Gerione manebant de rebus Gerionis stipendia soluerentur, præterierunt tamen à reditu quinque tantummodo dies, & deinde Rector Marchiæ Firmũ aduolauit vna cum Quæstore Prouinciæ, & cum 100. militibus in Gerionem ingressus summi Pontificis vexillum in cacumine Cathedralis Ecclesiæ fixit.

Curia generalis Marchiæ Firmum translata.

Cap. LVI.

IN sequẽti anno. s. 1429. 15. Kalen. Martii omnes Iudices Curiæ generalis Marchiæ Firmum se contulerunt, ibiq. forum agere cœperunt, manentes in Palatio, quod est in Platea sancti Martini, vbi exiguntur vectigalia.

Marti-

Martinus V. omnia iura Ciuitatis confirmauit, & eodem tempore Iacobus Caudola per agrum Firmanum transiuit. Cap. LVII.

EOdem ann. Firmani miserunt ad summum Pontificem Martinum V. Legatos, qui impetrauerunt confirmationem omnium Iurium Ciuitatis, vt in Archiuio Firmano legitur sub dat. Romæ 12. Kalen. Aprilis, hic annus etiam fuit insignis morte Caroli Malatestæ, & transitu Iacobi Caudoli per agrum Firmanum, vbi castra metatus in agro siue (vt aiunt) planicie sancti Thomæ non diu stetit, discessit enim in regnum suum.

Ripani sancti Michaelis nundinas perturbauerunt. Cap. LVIII.

SOlebant ad Ecclesiam S. Michaelis positam in finibus Castri Guardiæ, Aquæuiuæ, & Ripæ Trãsonis pridie Nonas Maii singulis annis nundinæ celebrari, quas tamen sæpenumero Ripani turbabant, decreuere itaque Firmani, vt Circitor cum 20. apparitoribus eò contenderet ad nundinarum custodiam. Firmani habuerunt

extem-

extemplo Senatum, & ex Senatusconsulto quattuor millia militum cum equitibus 150. ex vrbe & Comitatu euocarunt, & 6. Idus Maii Firmo profecti ad Ecclesiam sancti Michaelis contenderunt, ibique per tres dies permanserunt.

De defectione omnium oppidorum in Romandiola à Malatestis tumultu Osidæ, & receptione Arcis Montis Vindis.

Cap. LIX.

MVlta non solum in Piceno, verum in Romandiola oppida à Malatestis fuerant occupata, quamobrem de mense Iulii omnia, quæ Tyrannice in Romãdiola detinebant, ab iis defecerunt, & sub Ecclesiæ Romanæ ditionem redierunt, eodemque anno. s. 1430. de mense Septembris cum omnia oppida Gibellinis, & Guelphis factionibus essent in se diuisa, Osidæ Guelfi ex Gibellinis quindecim interfecerunt: fuissetque oppidum in rerum omnium discrimine, nisi Aprutinensis Episcopus Firmi, & Asculi Rector eò cum plurimis militibus aduolasset ob cuius aduentum omnia fuerunt sedata: accidit eodẽ tempore, vt

vt quidam Simon vna cum nepote, & quibusdam alijs in Monte Viridæ, quem occupauerat, fuerit necatus, post cuius mortem custos arcis ad Firmanos scripsit se arcem traditurum ipsis si cuperent.

Oratores missi fuerunt Romam à Firmanis post creationem Pont. Eugenij.
Cap. LX.

DEcimoseptimo Kal. April. 1431. cum Firmi esset auditum, creatũ fuisse Põt. Eugenium coegerunt statim Senatum Firmani, decreueruntq. mittere ad eum oratores, qui Firmanam Ciuitatem Ecclesiæ Romanæ fidelissimam declararent, vt Ciuitatis nomine trecentos aureos nummos dono darent, iuerunt itaque legati, & summa cum diligentia mandata executi legationis suę non modicam laudem tulerunt.

Incolæ Aquæuiuæ à Firmanis ad Iosiam Adriæ Ducem defecerunt. Cap. LXI.

INcolæ Aquæuiuæ 4. Nonas Nouẽb. an. 1432. ad Iosiam Adriæ Ducẽ defecerũt, qui oppidũ validissimo præsidio firmauit, quare Firmani ægrefeɾẽtes huiusmodi fa-

cinus edicendũ curauerunt, vt viri omnes tam ex Comitatu,quã ex vrbe arma caperẽt;dictoq. parentes conuenerunt in vrbẽ omnes. Verum interea acceperunt nuncium, quod etiam custos Arcis eam Iosiæ tradiderat, quare ab inceptis destiterunt in tẽpus opportunius rem delaturi. Quod etsi eo animo fecerant, tamen in suspicionem induxit Episcopum Recanatensem Firmi ac Piceni Gubernatorem, qui postridie se in vrbem referens in Gerionem concessit,quo Priores, & nonnulli alij optimates honorandi eum gratia perrexerũt; & illius iussu capti omnes fuerũt:post hęc Abbas S.Sabini, Ioãnes Filippus Vannis, Antonius Riccij,& multi alij capti fuerũt; sed cum bene ac mature Gubernator rem perpẽdisset, eos insontes iudicauit,& deinde aperuit ijs quicquid cum Iosia Adriæ Duce ad se eos tractasse fuisset delatum, dimisit idcirco omnes quos euocauerat milites ex Piceno, vt in Firmanos animaduerteret: eodem anno fuerunt tam turbulenti ventorum flatus, vt arbores euulserint radicitus,& viridaria pęnitus,ac oleas siccauerint.

Franciſcus Antonij Aceti Anconæ captus mandato Rectoris Piceni. Cap. LXII.

PRæſes Marchiæ, qui Firmi commorabatur anno 1433. de menſe Februarij Franciſcum Antonij Aceti Anconæ manentē capiēdum curauit, & ad ſe Firmum perducendum, quo in carceribus in Gerione poſito, diſceſsit ab vrbe, & ſecum duxit Abbatem S. Sabini, & Iacobum Vannis, cuius filium Ioānem Philippum captiuum in Gerione reliquit.

Firmani Romam Legatos miſerunt ob Imperatoris Incoronationem. Cap. LXIII.

EOdem anno Nonis Maij Firmani ad ſummum Pont. Legatos miſerunt ob Sigiſmundi ſacri Imperatoris incoronationem, qui ab ipſo Pont. Eugenio Imperatoriam coronam ſuſcepit Kal. Iulij, qui ſolennis fuit ob Paſcha Pentecoſtes.

Ioannes Rodulphi Camertis filius mandato fratrum interfectus. Cap. LXIV.

VErum eſt profectò, quod Vates ille in Metamorphoſeos frōtiſpicio ſcriptum

reliquit: raram, scilicet, esse fratrũ gratiã, quandoquidem eodem anno Ioannes Rodulphi Camertis filius ex mandato fratrum.s. Berardi Gentilis, & Pandulphi fuit interfectus, ex quibus post cladem fratris captus Gentiles 13. Kalen. Octobris Recineti fuit securi percussus.

De Aduentu Comitis Francisci Sfortiæ in Picenum. Cap. LXV.

CVm diu Cisalpina Gallia bello flagrasset fuit tandem in pacem redacta anno Domini 1433. quo tempore Franciscus Sfortia apud Philippum Mediolanensium Ducem commorabatur: huic relatum fuit Iacobum Caudolam oppida, quæ ipse in Apulia, vt Sfortiæ patris hæres posſidebat multis incommodis afficere cępisse, & iam Serram Capriolam occupasse, quod ægreferens vehementer venia à Philippo habita opera suis ferre constituit, & copijs scriptis peruenit in Flaminiam, Isapimque nondum transiuerat, cum eius aduentu Marchia tota commota est, sicque per Italiam Francisci Sfor-

tiæ nomen in dies crescebat. Gerebat lios tempore in Piceno summi Pontificis vices Ioannes Vitellius Corniculanus ob cuius asperam administrationem, & læuitatem prouinciales multi rerum nouarum cupidi ad Comitem Franciscum iuerunt, hortatique sunt, vt in Picenum aduolaret pollicentes ipsum rerum breui potiturum, omnesque paratos ei obtemperare, & legatos miserunt, qui cum eo de deditionis conditionibus agerent. Quo viso de omnibus Filippum Ducem Mediolanensium consuluit, seq. ab illius sententia ne transuersum quidem vnguem discessurum recepit, id vbi intellexit Philippus, qui Ecclesiæ res agitari cupiebat Pontifice Eugenio, qui Venetus Venetorũ partes tuebatur; secreto Franciscum admonuit, vt Picenũ quoquo modo posset occuparet, & Eugenium offenderet. Quamobrem Apuliæ rebus cõpositis, & nouo scripto milite Laurentio etiam Attendulo suis copijs addito, Aesiũ peruenit, cuius incolæ licet oppidum validissimo Iosiæ Aquæuiuæ Ducis præsidio defenderetur, postero die deditionẽ fecerunt his conditionibus, vt Iosiæ milites in-

 colu-

columes abirēt. Aesio capto tātus Prouinciales terror inuasit, vt ad eū omnes Legatos mitterent, qui deditionē honestis códitionibus facerent. Hoc rerum fęlici euentu ductus Franciscus Potentiam, & Cluentum transiuit, & castris ad Mōtem Vlmum positis oppidum diuina pace, & rerum omnium copia diffluens, naturaq. & arte munitissimum, quæ res omnes oppidanos mouebant, vt ab Ecclesia non deficerent, expugnauit, & diripiendum militibus tradidit; deinde valido præsidio firmauit, vt se eo, si qua aduersa oriretur fortuna, recipere posset, eaque res oppida reliqua sponte deditionem facere coegit. Quare Auximates & Recanatenses opibus suis parum fidentes finitimorum suorum exempla secuti Comiti se dediderunt: horumque deditio tantum Comitis rebus adiecit incrementum, vt cunctis Piceni, & Ducatus arcibus priusquam oppidorum sit potitus. Nam Ioannes Vitellius cunctis arcibus custodes Recanatenses Ciues tamquam fidissimos apposuerat: ad hos itaque Recineto potitus Comes exarauit, se in familias, nisi arces traderent, omnino sæuiturum.

rum, hocq. pacto Asculi arcem in vltima prouinciæ parte obtinuit. Firmani interea rebus suis consulentes 19.Kalen. Ianuarij ad eum Legatos nõnullos Illustri loco ortis iuuenibus sociatos miserunt, qui eius animum explorarent, qui post biduum redeuntes retulerunt Comitem vrbis, & Comitatus dominationem exposcere, & propterea cum eo pacta, quæ in Firmanis annalibus videri possunt, pepigerunt, & præsertim, quod curaret ipse S.Angelum in Pantano, & Gualdum occupata à Camerini Regulis sibi restituenda, quæ restituta fuerunt Kalen.Ianuarij eiusdem anni, quo die Alexander Sfortia Francisci germanus Firmum peruenit, & arce Gerionis nõ inuito custode potitus est. Vsusq. fuit Comes tam secũda fortuna, vt Quinto x.die quo Picenum est ingressus, omnẽ Picenum agrum obtinuerit, in ditionemque suam vrbes, oppida, vicos, pagos, atque arces redegerit.

Franciscus Sfortia Firmum se recepit. à summo Pontifice Piceni Marchio, Patrimonij & Ducatus Spoletani Vicarius, deinde Ecclesiæ Vexillifer est creatus. Cap. LXVI.

POstquam honestis cõditionibus Firmani coacti se Francisco Sfortiæ dederũt, recepit se ille Firmum ingentes secum habens copias anno 1434. occurritque ei obuiam tota pene vrbs, in quam triũphantis more ingressus est. Ea tamen die, quæ fuit tertia mensis Ianuarij non ingressus fuit in Gerionem, verum postridie, & diligenter considerauit ea omnia, quæ erant restituenda, & rebus optime constitutis Idibus eiusdem mensis profectus fuit ad Montem Vlmum. Interim nonnulla oppida tam in Ducatu Spoletano, quam in patrimonio ab Ecclesia deficere cœperunt, & Comiti Francisco se dedere studebant. Causa huius defectionis erat, quòd Nicolaus Fortebraccius Ecclesiæ Dux ab Eugenio summo Pontifice alienauerat, ipseque magno impetu Tibur, & pleraque oppida occupauerat. Animo itaque Franciscus tam va-

rios rerum euentus perpendēs amicorũ consilia sequi, & imperium suum dilatare constituit: comparato igitur ingenti exercitu per Camertem agrum iter habens Tudertum, Interamnam, Otriculum, Arcem Sorianam, & nõnulla alia oppida occupauit, vt esset ipse Piceni Marchio, prouinciamq. iusto titulo possideret, at oppida patrimonij, & Ducatus Spoletani, vt Ecclesiæ Vicarius teneret, & deniq. vexillifer Ecclesiæ creatus fuit: quę dignitas est in Italia amplissima. His itaque statutis Eugenius edicto significauit omnibus Ecclesiæ populis, vt Francisco Sfortiæ sanctæ Matris Ecclesiæ vexillifero parerent. Erat hoc tempore Comes in Vmbria, vt à Nicolai Piccinini copijs oppida tueretur, cumq. hostis militum multitudini præstaret pridie Idus Maij delectũ militum duorum milliũ in Firmana Ciuitate habẽdum curauit, singulisque nummũm aureum soluendum pro parte stipendij: nec diu stetit, quòd à Præcone editum fuit mandato Comitis, vt ex qualibet domo miles describeretur, tã in vrbe, quàm in Comitatu, & ad Alexandrum Sfortiã mitteretur: eodemq.
 die

die incolæ Montis Fortini à Camerini Regulis defecerunt, & se Firmano exercitui dederunt, qui sublatis vexillis ingressus in oppidũ arcem obsedit, demumq. obtinuit: dum hæc agerentur Alexander Sfortia paucis stipatus militibus Amãdolam, quæ Persilij Tolẽtinatis præsidio tuebatur pro Camerini Ducibus ingressus vix effugit illius manus, dedit tamen Persilius oppidum suis militibus diripiendum præter domos amicorum: eodemque fere tempore, vtpote tertio Idus Iulij Fuschinus de Cotognola Dux equitũ Comitis, & Promarchio Tolentino potitus Berardum Rodulphi Camertis filium, qui ei se cum populo opponere ausus fuerat, interfecit: Eodem autem mense quo hæc gesta sunt, quinque mensium induciæ inter Franciscum Sfortiam, Nicolaum de Stella, & Nicolaum de Tolentino factæ fuerũt his conditionibus, vt oppida redderentur Ecclesiæ, quę ei superiori æstate fuerant ablata.

Franciscus Sfortia Dux exercitus Venetorum, & Florentinorum creatus est. Cap. LXVII.

Eodem anno de mense Octob. Camertes cum amplius Tyrannidem Gentilis,

lis, & filiorum Berardi ferre non possent, aduersus eos coniurarunt, & omnes interemerunt præter vnum filium Gentilis, qui fuga sibi cõsuluit, ex qua Cerretum se recepit, hocque pacto Camertes ipsi libertatem recuperarunt, & petierunt à Comite Francisco auxilium, & tam à summo Pontifice, quam à Cardinalium Collegio Frãciscus Ecclesiæ Primipilus, vel vt vulgo, Confalonerius est confirmatus, & Piceni Marchio, Duxq. Venetorum exercitus, & Florentinorum est creatus: post quæ Eugenius Comiti imposuit, vt aduersus Nicolaum Fortebraccium, qui multa in Ducatũ, & Tuscia oppida occupauerat, exercitum ducerẽt, quid autem gesserit in tertio Sfortiadis libro ad vnguem videri potest.

Camertes obsessi à Nicolao Stella liberantur ab Alexandro Sfortia, & Nicolaus ipse interimitur. Cap. LXVIII.

POst receptam libertatem Camertes nullo militum præsidio nitentes, quòd videbatur opus non esse, à Nicolao Stella Fortebraccio, anno Domini 1435. fuerũt obsessi. Id vbi intellexit Comes Franciscus,

veres ne Camerino capto Picenum Nicolaus infestaret, Camertibus amicis suis opem ferre decreuit: quare Tallianũ Forlanum, & Mannã Barsilem belli duces expertissimos cũ suis copijs misit in Camertum subsidium, iussitq. vt cum Alexandro Germano suo, qui Piceno præerat exercitum coniungeret. Simul itaq. iuncti descriptis nonnullis aliis Firmanis militibus, & prouinciæ auxiliaribus conuocatis processerunt aduersus Nicolaum, qui oppidulum Camerino parum distãs obsidebat tunc temporis, & antequam hostiũ aduentus intellexisset ab ijs fuit inuasus, nec profuit loci natura, situsque munitissimus, tãta enim fuit Sfortianorũ audacia, vt Bracchiani castra deserere, & fuga sibi consulere coacti fuerint. Quod vbi vidit Nicolaus rebus desperatis in fugam quoq. se dedit, & cum cecidisset in præcipitem quendam locum vna cum equo nequierit sibi adesse, quod graui armatura erat indutus à quodam Christophoro Foroliuiensi Cataphracto Alexandri milite fuit interfectus.

Baltassar Osida à Francisco victus & captus est. Cap. LXIX.

CVm secunda in rebus omnibus fortuna Francisci optatis responderet, cœpit illi à compluribus fœderis Principibus inuideri, eaq. de re tentarunt Franciscum interimere, negotiumque commiserunt cuidam Baltassari Osidæ Ecclesiæ Commissario; & Petro Ioanni Paulo Duci, quod vbi sensit Comes arma cœpit aduersus Baltassarem, & Petrum, & collatis signis superior discessit capto præsertim Balthassare, quem in Gerionem duxit captiuum, ibique cum diu fuisset in vinculis casu tegulæ percussus occubuit.

Alexander Sfortia, vt Asculanis opem ferret exercitum scripsit, Aquauiuam deinde oppugnat, & reijcitur. Cap. LXX.

QVincto Kal. Octob. eiusdem an. Guerrerius Asculanus Ciuis tunc tēporis exul magna exulū stipatus cohorte Asculum ingressus, & per oppidū excursione facta multa intulit damna. Id cum accepisset Alexāder Sfortia, qui Firmi cōmorabatur

comparato exercitu militum 3.M.ex vrbe & Comitatu,vt Asculanis opem ferret,ad Castrum Guardiæ se contulit, vbi cùm fuisset auditum,expulsum a populo Asculano Guerrerium Principibus exercitus Aloysius de Guicciardinis Florentinus, tunc Prætor Firmanus,& alij Firmani Ciues bene gerendæ rei occasionem occupantes Aquauiuam a Iosia Aquauiua occupatam petentes aggressi sunt; verum, quòd valido Iosiæ præsidio tenebatur re infecta discedere coacti fuerunt.

Alexander Sfortia forum S.Martini maius effecit, Iosiam Aquauiuam Aquauiua spoliauit,iterumque Dux fœderis est constitutus. Cap. LXXI.

ANno 1438.de mense Maii,Alexander Sfortia Firmanæ vrbis nobilitati vehementer studens, cum videret forum sancti Martini multitudinis haud satis capax,curauit non apothecas solum,verum,& alias domos diruendas, vt maius efficeret. Eodemque tempore Tolentinum obsedit, & octo diebus obtinuit. Mouit deinde Castra de mense Iulii aduersus Iosiam Aquauiuam,

niuam, & quia Aragonensium partes fuerat secutus, ipsumque non solum vrbibus, sed etiam omnibus oppidis expulit, ac demum Aquauiua, quam Firmanis, tradidit, spoliauit. In sequēti autem anno Dux fœderis sanciti inter Pontificem Eugenium, Venetos, Florētinos, & Ianuenses est cōstitutus cum stipendio 220. M. nummorum aureorum, hac tamen conditione, vt haberet in castris equitum tria millia, & pedites mille.

Firmani muros ac turres ædificāt à porta S. Iuliani ad S. Marci, & missis in Illyriam, & Apuliam Mercatoribus penuriæ consuluerunt. Cap. LXXII.

EOdem anno de mense Martii Firmani iecerunt fundamenta propugnaculorū à porta S. Iuliani ad S. Marci, & perfecerunt nondum exacto Augusto. Hoc autem tempore maximum in vrbe semper fuit præsidium. Accessit ad huiusmodi incommoda penuria etiā maxima, vix enim fertilissimum Firmanorū solum semina reddidit. Coacti itaque fuere Firmani ingentem parare pecuniam, & mercatores ad coemen-

coemendum frumentum (quod nunquam alias acciderat) in Illyriā, & Apuliam mittere, qui re bene gesta maximam frumenti copiam in vrbem eduxerunt.

Comes Franciscus Sfortia vbi in gratiam rediit Philippi Ducis Mediolani Blancam eius filiam duxit vxorem. Cap. LXXIII.

CVm quędam inter Philippum Ducem Mediolanensem, & Franciscum Sfortiam diu fuissent simultates, eas tandem anno 1441. deposuerunt, quo anno Dux Francisco Blancam filiam suam despōdit; nuptiæq. Cremonæ fuerunt celebratę, quā vrbem multis cum alijs oppidis loco dotis recepit Franciscus à Duce. Interea Alexander frater Comitis stipendiariorum, & ex vrbe Firmana, & Comitatu euocatorum militum contracto exercitu, cum Raynaldo Caudola, & Riccio de Monte Claro conflixit in agro Pennensi, eosque profligato exercitu illorum captiuos in Gerionem Firmanum deduxit.

Templum extra Firmanam vrbem dicatum Diuæ Mariæ Annunciationis poscente Fratre Iacobo de Monte Brandono fuit ædificatum. Cap. LXXIV.

ANno Domini 1442. Verbum Dei prędicauit in Firmana vrbe frater Iacobus de Monte Brandono, aderatque continue illius concionibus maxima hominum multitudo, & cum quadragesimam totam prædicasset denique per nonnullos alios dies in foro sancti Martini assistentibus continue hominum, & mulierum quattuor millibus concionatus est, tantaque fuit vitæ probitas, ac sanctitas, quæ elucebat in illo, vt eo petente Firmani à Canonicis impetrarint, assentiente etiam Pontifice Maximo, templum Diui Martini in Varano extra mœnia, & ibi Diuæ Mariæ Annunciationi dicatum pro Patribus ordinis minorum obseruantiæ ædificarint cum cœnobio, vbi sanctissimam vitam quamplurimi egerunt.

Raynaldus mandato Comitis liberatus, & Populus sanctæ Victoriæ in agrum Seruilianeum excurrit. Alexanderque Sfortia in Monte Robiano castra habens multis oppidanos, & reliquos Piceni populos incommodis affecit. Cap. LXXV.

EOdem anno Raynaldus captus in prælio ab Alexandro mandato Comitis Francisci fuit liberatus, ea tamen cõditione, vt solueret aureorum nummorũ 8.M. promisitq. pro ipso Aquilana Respublica, post quæ Antonius Caudola cum venisset in suspicionem Alfonsio Regi post captiuitatem Raynaldi à Comite fuit conductus, hocque anno 8. Idus Maias populus S. Victoriẹ de confinibus cum Seruilianeis dimicãs excurrit in agrum Seruilianeum, & multos boues, & oues illhinc abduxit, quattuorque viros leuiter vulnerauit: habuit eodem anno Alexander Sfortia castra ad Montem Rubianum per menses quattuor, vtq. aleret exercitum multis grauissimis oneribus non oppidanos solum, verum & Firmanã vrbem cum Comitatu, reliquasque agri Piceni vrbes affecit. Imò & vim adhibuit: nam plurimis in oppidis

domos, & syros, & horrea inuitis dominis euacuauit.

Pontifex Eugenius, Alfonsius Aragonensis, & Philippus Mediolanensis Dux fœdus percußerunt. Cap. LXXVI.

EOdem anno Eugenius summus Pontifex, Rex Alphonsius, & Philippus Dux Mediolanensis fœdus percusserunt, bellumq. constituerunt gerere aduersus Renatum Neapolitanum Regem, & Franciscum Sfortiam, variæque eos mouebant causæ. Pontifex enim ad vnum quærebat, vt Marchiam, & cætera Ecclesiæ oppida sibi, & alijs erepta recuperaret. Alfonsius ægreferebat Neapolim sub Renati ditione manere, volebat propterea quoquomodo posset Renatū eiicere, & eā sui iuris facere. Philippus eo animo erat in Generū Franciscum, vt cuperet ei omnino molestus esse, impellebatque ipsum, quod nunquam à Florentinorum, & Venetorum stipendio auertere poterat. Rebus itaque sic se habētibus exercitus Ducem elegerunt Nicolaum Piccininum rei militaris virum peritissimum, cui equitum 8.M. peditum

4.M.dederunt:quibus copijs instructus Nicolaus in Ducatum,& in Vmbriam profectus est, vbi coniunxit se Aloysio Patriarchæ,& Cardinali Legato,qui secum equitum 4.M.habebat. Iunctisque exercitibus Piccininus cœpit dolo Tudertum vrbem, quam Comes Franciscus sub ditione tenebat. Instituit deinde ducere exercitum in Picenum agrum, & primo Camerinũ expugnauit, deinde in agrum sancti Genesij excurrit,paucisque interiectis diebus Belfortem obsidione cinxit, oppidum natura munitissimum, verum cum frumenti, & aquæ maxima oppidani penuria laborarent, coacti sunt facere deditionem. Continebat se hoc tempore Comes in oppidis munitioribus, quòd copias nondum comparauerat,quibus hosti obsistere posset,nihilominus incursiones quodammodo impediebat.

Quo tempore Franciscus Firmum Blancam vxorem duxerit. Cap. LXXVII.

DEcimo Kal. Quinctilis eiusdem anni Blanca vxor Francisci Sfortiæ,& Philippi Ducis Mediolanẽsis filia Firmum se contulit,& ingressa est in vrbem per portã

sancti

S. Iuliani ſub Vmbella ſericea cærulei coloris: eam exceperũt iuuenes 24. candidis veſtibus ſericeis induti vecti equis eodem modo inſtructis, & vna cũ prioribus, & vniuerſis Ciuibus proſecuti ſunt Geronem.

De incurſionibus factis ab exercitu Piccinini in aliquot oppida Comitatus Firmani, apparatu Franciſci, direptione Montis Fortini, & pace inter ipſum, & Piccininum. Cap. LXXVIII.

EXpugnato Belforte 8. Kal. Quinctilis Nicolaus decurrit cũm ſuis copijs in agrum Pennæ Montis S. Martini, & Seruiliani: vnde non ſolum plurimos abduxit captiuos, verum etiam maximam ouium, boum, & cęterorũ animalium prędã abegit. Erat Comes eo tempore Firmi, quare de his omnibus certior factus, ex vrbe continuo profectus valida militum manu ſtipatus, in agrum Amandulæ peruenit, & die inſequenti Mons Fortinus fame, & ſiti laborans captus ac direptus eſt à Piccinini militibus, qui tertio Nonas Auguſti excurrerunt in agrum Aſculanum, & multa inde animalia abduxerunt. Hoc videns Comes Firmum egreſſus trium millium

 mili-

militum ex vrbe, & Comitatu euocatorũ, quorum delectum habuit in foro S. Martini, scripsit exercitum, hisque præcepit, vt quocunq. Firmanum vexillum iret, sequerentur. Postridie itaq. Copiæ Firmo profectæ in agro Belmõtis castrametatæ sunt; sequenti autem Comes cõiunxit eas cum stipendiario exercitu in agro Amandulæ, ibique sumptis militibus leuis armaturæ perrexit in Montes Sarnani, ibique castris bene munitis, non solum excursionibus, & leuibus certaminibus hostes turbabat, sed & commeatus omnino impediebat: belli itaque cognita ratione Alphonsius, & omnes Ecclesiæ vrbes inducias cum Francisco pepigerunt, vnde maxima omnibus lætitia prouenit. Post pactas inducias tantum vix triduum intercessit, & pax sancita fuit inter Comitẽ, & Piccininum in agro Amandulæ, ingens itaq. in Castris vtriusque lætitia. Conditiones hæ fuerũt. Quod Nicolaus à Piceno cum suis copijs discederet, & in posterum bellum aduersus Comitem non gereret: postridie igitur Nicolaus Sarnanum redijt, & Comes Firmum 17. Kalen. Septemb. regressus est.

Quo tempore, & à quibus Tolentinum fuerit occupatum, & quomodo Ripa defecerit à Comite. Vnde ab eo obsessa fuit.

Cap. LXXIX.

TErtiodecimo Kal. Septemb. eiusdem anni cum essent omnia lætitiæ plena ex sancita pace, hincque in Aula Gerionis tripudia, & choreas duceret Blanca Comitis vxor cum plurimis Firmanis Fœminis nobilissimis, assisteretque & Franciscus; redditæ fuerunt litteræ, ex quibus cognouit Tolentinantes defecisse, & Christophorũ oppidũ occupasse, ac Aloysio Patriarchæ & Cardinali tradidisse. Quapropter statuit cũ exercitu eò pergere adhuc subdubitãs, an oppidum esset occupatum, vbi vero accepit rem sic se habere, constitit, & petente Bernardo Mediceo Florentino Commissario pax iterum fuit confirmata: nec contenta fortuna eum excitasse motũ, egit, vt Quintodecimo Kal. Octob. nunciatum fuerit Ripanos etiam à Comite & Ciuitate defecisse. Quamobrem cum octo millibus equitum, & peditum tribus millibus soluit Comes ex agro Firmano

columes abirēt. Aesio capto tātus Prouinciales terror inuasit, vt ad eū omnes Legatos mitterent, qui deditionē honestis cōditionibus facerent. Hoc rerum fęlici euentu ductus Franciscus Potentiam,& Cluentum transiuit,& castris ad Mōtem Vlmum positis oppidum diuina pace, & rerum omnium copia diffluens,naturaq. & arte munitissimum,quæ res omnes oppidanos mouebant, vt ab Ecclesia non deficerent, expugnauit, & diripiendum militibus tradidit;deinde valido præsidio firmauit, vt se eo,si qua aduersa oriretur fortuna,recipere posset;eaque res oppida reliqua sponte deditionem facere coegit.Quare Auximates & Recanatenses opibus suis parum fidentes finitimorum suorum exempla secuti Comiti se dediderunt:horumque deditio tantum Comitis rebus adiecit incrementum,vt cunctis Piceni, & Ducatus arcibus priusquam oppidorum sit potitus; Nam Ioannes Vitellius cunctis arcibus custodes Recanatenses Ciues tamquam fidissimos apposuerat : ad hos itaque Recineto potitus Comes exarauit, se in familias, nisi arces traderent, omnino sæuiturum.

rum, hocq. pacto Asculi arcem in vltima prouinciæ parte obtinuit. Firmani intereà rebus suis consulentes 19. Kalen. Ianuarij ad eum Legatos nõnullos Illustri loco ortis iuuenibus sociatos miserunt, qui eius animum explorarent, qui post biduum redeuntes retulerunt Comitem vrbis, & Comitatus dominationem exposcere, & propterea cum eo pacta, quæ in Firmanis annalibus videri possunt, pepigerunt, & præsertim, quod curaret ipse S. Angelum in Pantano, & Gualdum occupata à Camerini Regulis sibi restituenda, quæ restituta fuerunt Kalen. Ianuarij eiusdem anni, quò die Alexander Sfortia Francisci germanus Firmum peruenit, & arce Gerionis nõ inuito custode potitus est. Vsusq. fuit Comes tam secũda fortuna, vt Quincto x. die quo Picenum est ingressus, omnẽ Picenum agrum obtinuerit, in ditionemque suam vrbes, oppida, vicos, pagos, atque arces redegerit.

Franciscus Sfortia Firmum se recepit. à summo Pontifice Piceni Marchio, Patrimonij & Ducatus Spoletani Vicarius, deinde Ecclesiæ Vexillifer est creatus. Cap. LXVI.

POstquam honestis cõditionibus Firmani coacti se Francisco Sfortiæ dederũt, recepit se ille Firmum ingentes secum habens copias anno 1434. occurritque ei obuiam tota pene vrbs, in quam triũphantis more ingressus est. Ea tamen die, quæ fuit tertia mensis Ianuarij non ingressus fuit in Gerionem, verum postridie, & diligenter considerauit ea omnia, quæ erant restituenda, & rebus optime constitutis Idibus eiusdem mensis profectus fuit ad Montem Vlmum. Interim nonnulla oppida tam in Ducatu Spoletano, quam in patrimonio ab Ecclesia deficere cœperunt, & Comiti Francisco se dedere studebant. Causa huius defectionis erat, quòd Nicolaus Fortebraccius Ecclesiæ Dux ab Eugenio summo Pontifice alienauerat, ipseque magno impetu Tibur, & pleraque oppida occupauerat. Animo itaque Franciscus tam va-

rios rerum euentus perpendẽs amicorũm consilia sequi, & imperium suum dilatare constituit: comparato igitur ingenti exercitu per Camertem agrum iter habens Tudertum, Interamnam, Otriculum, Arcem Sorianam, & nõnulla alia oppida occupauit, vt esset ipse Piceni Marchio, prouinciamq. iusto titulo possideret, at oppida patrimonij, & Ducatus Spoletani, vt Ecclesiæ Vicarius teneret, & deniq. vexillifer Ecclesiæ creatus fuit: quę dignitas est in Italia amplissima. His itaque statutis Eugenius edicto significauit omnibus Ecclesiæ populis, vt Francisco Sfortiæ sanctæ Matris Ecclesiæ vexillifero parerent. Erat hoc tempore Comes in Vmbria, vt à Nicolai Piccinini copijs oppida tueretur, cumq. hostis militum multitudini præstaret pridie Idus Maij delectũ militum duorum milliũ in Firmana Ciuitate habẽdum curauit, singulisque nummum aureum soluendum pro parte stipendij: nec diu stetit, quòd à Præcone editum fuit mandato Comitis, vt ex qualibet domo miles describeretur, tã in vrbe quàm in Comitatu, & ad Alexandrum Sfortiã mitteretur: eodemq.

dię

die incolæ Montis Fortini à Camerini Regulis defecerunt, & se Firmano exercitui dederunt, qui sublatis vexillis ingressus in oppidũ arcem obsedit, demumq. obtinuit: dum hæc agerentur Alexander Sfortia paucis stipatus militibus Amãdolam, quæ Persilij Tolẽtinatis præsidio tuebatur pro Camerini Ducibus ingressus vix effugit illius manus, dedit tamen Persilius oppidum suis militibus diripiendum præter domos amicorum: eodemque fere tempore, vtpote tertio Idus Iulij Fuschinus de Cotognola Dux equitũ Comitis, & Promarchio Tolentino potitus Berardum Rodulphi Camertis filium, qui ei se cum populo opponere ausus fuerat, interfecit: Eodem autem mense quo hæc gesta sunt, quinque mensium induciæ inter Franciscum Sfortiam, Nicolaum de Stella, & Nicolaum de Tolentino factæ fuerũt his conditionibus, vt oppida redderentur Ecclesiæ, quę ei superiori æstate fuerant ablata.

Franciscus Sfortia Dux exercitus Venetorum, & Florentinorum creatus est. Cap. LXVII.

Eodem anno de mense Octob. Camertes cum amplius Tyrannidem Gentilis,

lis, & filiorum Berardi ferre non possent, aduersus eos coniurarunt, & omnes interemerunt præter vnum filium Gentilis, qui fuga sibi cõsuluit, ex qua Cerretum se recepit, hocque pacto Camertes ipsi libertatem recuperarunt, & petierunt à Comite Francisco auxilium, & tam à summo Pontifice, quam à Cardinalium Collegio Frãciscus Ecclesiæ Primipilus, vel vt vulgo, Confalonerius est confirmatus, & Piceni Marchio, Duxq. Venetorum exercitus, & Florentinorum est creatus: post quæ Eugenius Comiti imposuit, vt aduersus Nicolaum Fortebraccium, qui multa in Ducatũ, & Tuscia oppida occupauerat, exercitum ducerẽt, quid autem gesserit in tertio Sfortiadis libro ad vnguem videri potest.

Camertes obsessi à Nicolao Stella liberantur ab Alexandro Sfortia, & Nicolaus ipse interimitur. Cap. LXVIII.

POst receptam libertatem Camertes nullo militum præsidio nitentes, quòd videbatur opus non esse, à Nicolao Stella Fortebraccio, anno Domini 1435. fuerũt obsessi. Id vbi intellexit Comes Franciscus,

verens

veres ne Camerino capto Picenum Nicolaus infestaret, Camertibus amicis suis opem ferre decreuit: quare Tallianũ Forlanum, & Mannã Barsilem belli duces expertissimos cũ suis copijs misit in Camertum subsidium, iussitq. vt cum Alexandro Germano suo, qui Piceno præerat exercitum coniungerẽt. Simul itaq. iuncti descriptis nonnullis alijs Firmanis militibus, & prouinciæ auxiliaribus conuocatis processerunt aduersus Nicolaum, qui oppidulum Camerino parum distãs obsidebat tunc temporis, & antequam hostiũ aduentus intellexisset ab ijs fuit inuasus, nec pro fuit loci natura, situsque munitissimus, tãta enim fuit Sfortianorũ audacia, vt Bracchiani castra deserere, & fuga sibi consulere coacti fuerint. Quod vbi vidit Nicolaus rebus desperatis in fugam quoq. se dedit, & cum cecidisset in præcipitem quendam locum vna cum equo nequierit sibi adesse, quod graui armatura erat indutus à quodam Christophoro Foroliuiensi Cataphracto Alexandri milite fuit interfectus.

Baltassar Ofida à Francisco victus & captus est. Cap. LXIX.

CVm secunda in rebus omnibus fortuna Francisci optatis responderet, cœpit illi à compluribus fœderis Principibus inuideri, eaq. de re tentarunt Franciscum interimere, negotiumque commiserunt cuidam Baltassari Ofidæ Ecclesiæ Commissario, & Petro Ioanni Paulo Duci, quod vbi sensit Comes arma cœpit aduersus Baltassarem, & Petrum, & collatis signis superior discessit capto præsertim Balthassare, quem in Gerionem duxit captiuum, ibique cum diu fuisset in vinculis casu tegulæ percussus occubuit.

Alexander Sfortia, vt Asculanis opem ferret exercitum scripsit, Aquauiuam deinde oppugnat, & reijcitur. Cap. LXX.

QVincto Kal. Octob. eiusdem an. Guerrerius Asculanus Ciuis tunc tẽporis exul magna exulũ stipatus cohorte Asculum ingressus, & per oppidũ excursione facta multa intulit damna. Id cum accepisset Alexãder Sfortia, qui Firmi cõmorabatur com-

comparato exercitu militum 3.M.ex vrbe & Comitatu,vt Asculanis opem ferret,ad Castrum Guardiæ se contulit, vbi cum fuisset auditum,expulsum a populo Asculano Guerrerium Principibus exercitus Aloysius de Guicciardinis Florentinus, tunc Prætor Firmanus,& alij Firmani Ciues bene gerendæ rei occasionem occupantes Aquauiuam a Iosia Aquauiua occupatam petentes aggressi sunt; verum, quòd valido Iosiæ præsidio tenebatur re infecta discedere coacti fuerunt.

Alexander Sfortia forum S.Martini maius effecit, Iosiam Aquauiuam Aquauiua spoliauit,iterumque Dux fœderis est constitutus. Cap. LXXI.

ANno 1438.de mense Maii,Alexander Sfortia Firmanæ vrbis nobilitati vehementer studens, cum videret forum sancti Martini multitudinis haud satis capax,curauit non apothecas solum,verum,& alias domos diruendas, vt maius efficeret. Eodemque tempore Tolentinum obsedit, & octo diebus obtinuit. Mouit deinde Castra de mense Iulii aduersus Iosiam Aquauiuam,

niuam, & quia Aragonensium partes fuerat secutus, ipsumque non solum vrbibus, sed etiam omnibus oppidis expulit, ac demum Aquauiua, quam Firmanis, tradidit, spoliauit. In sequēti autem anno Dux fœderis sanciti inter Pontificem Eugenium, Venetos, Florētinos, & Ianuenses est cōnstitutus cum stipendio 220. M. nummorum aureorum, hac tamen conditione, vt haberet in castris equitum tria millia, & pedites mille.

Firmani muros ac turres ædificāt à porta S. Iuliani ad S. Marci, & missis in Illyriam, & Apuliam Mercatoribus penuriæ consuluerunt. Cap. LXXII.

EOdem anno de mense Martii Firmani iecerunt fundamenta propugnaculorū à porta S. Iuliani ad S. Marci, & perfecerunt nondum exacto Augusto. Hoc autem tempore maximum in vrbe semper fuit præsidium. Accessit ad huiusmodi incommoda penuria etiā maxima, vix enim fertilissimum Firmanorū solum semina reddidit. Coacti itaque fuere Firmani ingentem parare pecuniam, & mercatores ad

coemendum frumentum (quod nunquam alias acciderat) in Illyriā, & Apuliam mittere, qui re bene gesta maximam frumenti copiam in vrbem eduxerunt.

Comes Franciscus Sfortia vbi in gratiam rediit Philippi Ducis Mediolani Blancam eius filiam duxit vxorem. Cap. LXXIII.

CVm quędam inter Philippum Ducem Mediolanensem, & Franciscum Sfortiam diu fuissent simultates, eas tandem anno 1441. deposuerunt, quo anno Dux Francisco Blancam filiam suam despōdit, nuptiæq. Cremonæ fuerunt celebratę, quā vrbem multis cum aliis oppidis loco dotis recepit Franciscus à Duce. Interea Alexander frater Comitis stipendiariorum, & ex vrbe Firmana, & Comitatu euocatorum militum contracto exercitu, cúm Raynaldo Caudola, & Riccio de Monte Claro conflixit in agro Pennensi, eosque profligato exercitu illorum captiuos in Gerionem Firmanum deduxit.

Templum extra Firmanam vrbem dicatum Diuæ Mariæ Annunciationis poscente Fratre Iacobo de Monte Brandono fuit ædificatum. Cap. LXXIV.

ANno Domini 1442. Verbum Dei prędicauit in Firmana vrbe frater Iacobus de Monte Brandono, aderatque continue illius concionibus maxima hominum multitudo, & cum quadragesimam totam prædicasset denique per nonnullos alios dies in foro sancti Martini assistentibus continue hominum, & mulierum quattuor millibus concionatus est, tantaque fuit vitæ probitas, ac sanctitas, quæ elucebat in illo, vt eo petente Firmani à Canonicis impetrarint, assentiente etiam Pontifice Maximo, templum Diui Martini in Varano extra mœnia, & ibi Diuæ Mariæ Annunciationi dicatum pro Patribus ordinis minorum obseruantiæ ædificarint cum cœnobio, vbi sanctissimam vitam quamplurimi egerunt.

domos, & syros, & horrea inuitis dominis euacuauit.

Pontifex Eugenius, Alfonsius Aragonensis, & Philippus Mediolanensis Dux fœdus percußerunt. Cap. LXXVI.

EOdem anno Eugenius summus Pontifex, Rex Alphonsius, & Philippus Dux Mediolanensis fœdus percusserunt, bellumq. constituerunt gerere aduersus Renatum Neapolitanum Regem, & Franciscum Sfortiam, variæque eos mouebant causæ. Pontifex enim ad vnum quærebat, vt Marchiam, & cætera Ecclesiæ oppida sibi, & alijs erepta recuperaret. Alfonsius ægreferebat Neapolim sub Renati ditione manere, volebat propterea quoquomodo posset Renatũ eiicere, & eã sui iuris facere. Philippus eo animo erat in Generũ Franciscum, vt cuperet ei omnino molestus esse, impellebatque ipsum, quod nunquam à Florentinorum, & Venetorum stipendio auertere poterat. Rebus itaque sic se habẽtibus exercitus Ducem elegerunt Nicolaum Piccininum rei militaris virum peritissimum, cui equitum 8.M. peditum

4.M.dederunt:quibus copijs instructus Nicolaus in Ducatum,& in Vmbriam profectus est, vbi coniunxit se Aloysio Patriarchæ,& Cardinali Legato,qui secum equitum 4.M.habebat. Iunctisque exercitibus Piccininus cœpit dolo Tudertum vrbem, quam Comes Franciscus sub ditione tenebat. Instituit deinde ducere exercitum in Picenum agrum, & primo Camerinũ expugnauit, deinde in agrum sancti Genesij excurrit,paucisque interiectis diebus Belfortem obsidione cinxit, oppidum natura munitissimum, verum cum frumenti, & aquæ maxima oppidani penuria laborarent, coacti sunt facere deditionem. Continebat se hoc tempore Comes in oppidis munitioribus, quòd copias nondum comparauerat,quibus hosti obsistere posset,nihilominus incursiones quodammodo impediebat.

Quo tempore Franciscus Firmum Blancam vxorem duxerit. Cap. LXXVII.

DEcimo Kal. Quinctilis eiusdem anni Blanca vxor Francisci Sfortiæ,& Philippi Ducis Mediolanẽsis filia Firmum se contulit,& ingressa est in vrbem per portã

S. Iuliani ſub Vmbella ſericea cærulei coloris: eam exceperũt iuuenes 24. candidis veſtibus ſericeis induti vecti equis eodem modo inſtructis, & vna cũ prioribus, & vniuerſis Ciuibus proſecuti ſunt Geronem.

De incurſionibus factis ab exercitu Piccinini in aliquot oppida Comitatus Firmani, apparatu Franciſci, direptione Montis Fortini, & pace inter ipſum, & Piccininum. Cap. LXXVIII.

EXpugnato Belforte 8. Kal. Quinctilis Nicolaus decurrit cũm ſuis copijs in agrum Pennæ Montis S. Martini, & Seruiliani: vnde non ſolum plurimos abduxit captiuos, verum etiam maximam ouium, boum, & cęterorũ animalium prędã abegit. Erat Comes eo tempore Firmi, quare de his omnibus certior factus, ex vrbe continuo profectus valida militum manu ſtipatus, in agrum Amandulæ peruenit, & die inſequenti Mons Fortinus fame, & ſiti laborans captus ac direptus eſt à Piccinini militibus, qui tertio Nonas Auguſti excurrerũt in agrum Aſculanum, & multa inde animalia abduxerunt. Hoc videns Comes Firmum regreſſus trium millium

militum ex vrbe, & Comitatu euocatorũ; quorum delectum habuit in foro S.Martini, scripsit exercitum, hisque præcepit, vt quocunq. Firmanum vexillum iret, sequerentur. Postridie itaq. Copiæ Firmo profectæ in agro Belmõtis castrametatæ sunt; sequenti autem Comes cõiunxit eas cum stipendiario exercitu in agro Amandulæ, ibique sumptis militibus leuis armaturæ perrexit in Montes Sarnani, ibique castris bene munitis, non solum excursionibus, & leuibus certaminibus hostes turbabat, sed & commeatus omnino impediebat: belli itaque cognita ratione Alphonsius, & omnes Ecclesiæ vrbes inducias cum Francisco pepigerunt, vnde maxima omnibus lætitia prouenit. Post pactas inducias tantum vix triduum intercessit, & pax sancita fuit inter Comitẽ, & Piccininum in agro Amandulæ, ingens itaq. in Castris vtriusque lætitia. Conditiones hæ fuerũt. Quod Nicolaus à Piceno cum suis copijs discederet, & in posterum bellum aduersus Comitem non gereret: postridie igitur Nicolaus Sarnanum redijt, & Comes Firmum 17. Kalen. Septemb. regressus est.

Quo tempore, & à quibus Tolentinum fuerit occupatum, & quomodo Ripa defecerit à Comite. Vnde ab eo obsessa fuit.
Cap. LXXIX.

TErtiodecimo Kal. Septemb. eiusdem anni cum essent omnia lætitiæ plena ex sancita pace, hincque in Aula Gerionis tripudia, & choreas duceret Blanca Comitis vxor cum plurimis Firmanis Fœminis nobilissimis, assisteretque & Franciscus; redditæ fuerunt litteræ, ex quibus cognouit Tolentinantes defecisse, & Christophorũ oppidũ occupasse, ac Aloysio Patriarchæ & Cardinali tradidisse. Quapropter statuit cũ exercitu eò pergere adhuc subdubitãs, an oppidum esset occupatum, vbi vero accepit rem sic se habere, constitit, & petente Bernardo Mediceo Florentino Commissario pax iterum fuit confirmata: nec contenta fortuna eum excitasse motũ, egit, vt Quintodecimo Kal. Octob. nunciatum fuerit Ripanos etiam à Comite & Ciuitate defecisse. Quamobrem cum octo millibus equitum, & peditum tribus millibus soluit Comes ex agro Firmano

quanto hauete cara la gratia nostra. Dat. in fœlicibus castris nostris contra Ripam Transonem die 22. Septembris 1442.

Franciscus Sfortia Vicecomes.

Postquam autem milites Vrbani, & ex Comitatu Ripam attigerunt castrametati sunt prope mœnia, cumque oppidum expugnare essent aggressi, fuerunt mandato Comitis ab inçœpto desistere coacti: promiserant enim Ripani 40. obsides Comiti dare. Interim à Ripanis milites vigintiquinque fuerunt interfecti, quare iratus exercitus oppidum per duodecim horas oppugnauit, neç eo potuit potiri. In sequenti autem die eo denique potitus est, & solo æquatis mœnibus Ianuisque disiectis oppidum fuit direptum, & tam fœminæ quam viri facti captiui Firmo Petritulum deinde in vrbem ducti sunt, ne quid mali à stipendiarijs militibus acciperent, multaque ex eo oppido in vrbem fuerunt translata.

sar-

Sarnanum, & Mons Fortinus in ditionem Francisci redierunt. Gualdum Nuceriæ deficit, & Præsidium Ripæ positum est.
Cap. LXXX.

KAlen. Octob. eiusdem anni Sarnanum, & Mons Fortinus sponte in ditionem Comitis redierunt. Verum Incolæ Montis Fortini arcem ibi à Firmanis cõditam diruerunt; eodemq. fere die Gualdum Nuceriæ à Comite defecit. Tertio autem Nonas Octobris eduxit milites stipendiarios Franciscus Ripa, & militum quattuor millia ex vrbe, & Comitatu ibi collocauit.

Ecclesiæ Duces qui erant Tolentini tentauerunt Montem Vlmum inauspicato, & deinde Asisium. Cap. LXXXI.

EOdem anno de mense Nouemb. Ecclesiastici Duces, qui Tolentino præsidebant Montem Vlmum proditione capere tentauerũt: quod cum cognouisset Petrus Brunorus, & Troylus Francisci Duces milites suos in insidijs posuerunt, & inde ecclesiasticos adorti equites centum, & ducentos pedites ceperunt: simili modo Nicolaus

colaus Piccininus Asisium tẽtauit,& obtinuit,recepti enim in vrbe fuerunt illius milites per cloacham à quodam fratre Diui Francisci,vnde Alexander qui eo oppido præsidebat, aufugit in arcem, & exinde se Firmum recepit.

Ripani fractis carceribus aufugerunt, & Milites qui Tolentini erant excurrerunt in Comitatum Firmanum. Vnde Firmana vrbs vallo, & mœnibus est firmata.

Cap. LXXXII.

CVm seruarentur in carceribus Ripani, qui captiui Firmum fuerunt ducti, ijs fractis anno 1443. 16. Kal. Februarij noctu aufugerunt 14. autem Kal. eiusdem mensis milites, qui erant pro Ecclesia Tolentini excurrerunt in Comitatum Firmanum, & prope portas Petrioli ceperunt homines decem, quos captiuos duxerunt: sequenti die fuit in vrbe edictum, vt quicunque prædia suburbana haberent octo dierum spacio arbores, ac vineas excinderent metu præsentis belli, cuius causa Firmana vrbs, & vallo circundata, & nouis mœnibus munita fuit: hocq. tempore Eugenius Papa

Papa Florentia Senas profectus est,& Milites Comitis Francisci arcem S.Fabiani Iosiæ Aquauiuæ tradiderunt.

Duces Comitis in agrum Nursinum excurrerunt. Cap. LXXXIII.

EOdem anno Tertio Kalen. Quinctilis Petrus Brunorus, & Sentinus de Ruia, qui sub Francisco Sfortia merebant Duces cum equitibus quingentis, & mille, ac quingentis peditibus excurrerunt in agrum Nursinum, & inde quingentos homines captiuos adduxerunt, & animalia quinque millia abigerunt, & omnis generis supellectilem abstulerunt. Eodem fere tempore, vtpote pridie nonas Quinctilis Andreuccius Mediolanensis Blancæ patruus Firmum se contulit, & vno tantum die commoratus adijt Franciscum, ad quem Isottam filiam, quam Ioanni Tolentinati vxorem dederat, perduxit.

Euge-

Eugenius ſibi Alfonſium reconciliat conſtituto eo legitimo Rege Neapolis, & Franciſcus Sfortia omnia oppida expugnat ſibi ſuperiore æſtate ablata.
Cap. LXXXIV.

VIdens Eugenius ſummus Pontifex nullo pacto poſſe ſuis viribus Picenum, quod iam totum erat ſub Franciſci ditione, ſe recuperare, duxit ad rem ſuam vehementer facere poſt Renati diſceſſum Alphonſium Aragoniæ Regem ſibi reconciliare, ſuadente præſertim Ludouico Patriarcha, & Cardinali, cui rerum ipſe ſummam commiſerat: erat hoc tempore Alphõſius Terracinæ, ad eum itaque Eugenius Ludouicum deſtinauit, qui breui res omnes compoſuit his conditionibus, vt Alphonſius eſſet legitimus Rex Neapolis, & ſic ſucceſſores, & filius Ferdinandus naturalis tantum poſſet in Regno ſuccedere. Alphonſius vero ſubmiſit ſe ac ſucceſſores Eccleſiæ, & Pontifici Romano, ac ſucceſſoribus, ſeque omnem opem allaturum in Piceni recuperationem promiſit. Poſtquam ſancitum

fuit

fuit hoc fœdus, Rex Piccininum Terracinam acciuit, qui contenſis Triremibus ad ipſum peruenit;a quo perhonorifice receptus eſt, & in omni ſermone commendatus vehementer. Triduo itaq. Rex Cardinalis,& Piccininus ſtatuerũt quomodo eſſet bellum gerendum,& exercitus compa- randus. His conſtitutis Piccininus ſe ad exercitum, quem non procul Tuſcanella habebat,retulit, ibi etenim caſtra fecerat Ciarpelloni impetum reprimendi gratia: reddebat namq. regionem totam excurſionibus Romam vſque infeſtiſsimam, & ſæpiſsime hoſtes agebat in fugam. Piccininus vt vidit nihil proficere,redijt in Ducatum Regẽ deſerere decreuit. Interim Comes Franciſcus cum adoleuiſſent ſegetes, iamq. eſſent maturæ Firmo, & reliquis ex oppidis milites eduxit,& Idibus Iunij oppidum Raymundum,& S. Anatoliam in Comitatu Camerini obſidione cinxit, quod inde hoſtes erant ſoliti in ſuos irrumpere, cumque ſe oppidani ſtrenue defenderent admouit tormenta bellica innumera, & diſiectis mœnibus die Dominico potitus eſt, multiq; Bracciani milites, qui oppida

 defen-

defenderant à Petro Brunoro, & Gismundo Malatesta occisi sunt, quòd Sforzianos milites in colloquijs ex mœnibus iniuria, & probris affecerunt: obsedit deinde Franciscus Tolentinum, & 12. Kal. Augusti Tolentinates obsides septem Fräcisco dederunt, & hinc omnia oppida, quæ superiori æstate amiserat, recuperauit.

Bononia à Tyrannide liberatur, Rex Neapolim petit, & Nicolaus Piccininus Visiam obsidet, & capit. Cap. LXXXV.

EOdem tempore, quo Franciscus recipiendis amissis oppidis operam dabat, Hannibal Bentiuolus Bononiam Patriam suam Braccianorum Tyrannide oppressam in libertatem vendicauit. Rex autem Alphonsius Neapolim se contulit, & scripto ingenti exercitu in Picenum suis auspicijs bellum gerere decreuit, sperabat enim Troylum, & Petrum Brunorũ, Francisci Duces sub se militaturos. Profectus itaque fuit ex Campania æstate iam præcipiti, & prope Aquilam cupidus illius vrbis videndæ castra fecit, postridie tamẽ discessit, omniq. suspicione vrbem liberauit. Interea

terea Piccininus Vissam, quæ sola in Ducatu fidem Francisco seruabat, obsedit, & Legatos ad Regem misit, qui eum hortarentur ad iter maturandum, sperabat etenim iunctis copijs oppido potiri, antequã hostes opem ferre possent. Nam si Comes mouisset exercitũ auxilium Vissanis laturus Nicolao obsidionem soluere necesse fuisset. Hoc vbi accepit Rex Ioannem Lyrium cum pedestrium copiarum maiori parte ad Nicolaum misit. Ipse iter Nursiam versus cepit, vt se Nicolao coniungeret. Intellexit interea Comes, qui apud sanctum Seuerinum castra habebat, quo in discrimine Vissani versarentur, & propterea Gismundum Malatestam, & Petrum Brunorum, cum equestrium, & pedestrium copiarum parte præmisit ad opem Vissanis ferendam; quorum aduentum audiens Piccininus recessit ab obsidione, & Nursiam Regi obuiam processit, hocque Alfonsio gratissimum fuit, iunctisque copijs Vissam petierunt, quare Vissani Regis metu se dididerunt.

Comes in oppidorum præsidium exercitum distribuit, ipseque Fanum se recepit. Cap. LXXXVI.

CVm itaque prope ita essent hostes, vt omnia armis gerēda forent, nesciebat explicare Comes, quo pacto prouinciā tueri, & exercitū continere posset, nec copiæ sibi à Venetis, & Florentinis promissæ mittebantur, nec commode venire quiuissent, præsentibus fere hostibus. Nouitasq. Bononiæ effecerat, quod rebus suis ex tempore non consuluerat. Cumque haberet tantum in Castris militum octo millia, contra Ecclesiasticum exercitum, in quo erant militum vigintiquattuor millia prodire non audebat, neq. ex prouincia discedere opportunum cōsiderabat: hoc vnum vehementer curabat ne in apertis campis congredi cogeretur. Constituit deniq. distribuire exercitum in oppidorum præsidia, quæ natura, & arce munita essent, antequam inimici Apenninū transirent, & in Picenum descēderent, seq. cum parte copiarum Fanum conferre. Est hæc enim Ciuitas posita in prouinciæ finibus, In littore

maris, ſatiſq. munita mœnibus ac duplici foſſa. Impellebatur autem in hanc ſententiam quòd videbat æſtatem iam pręcipitẽ, ſciebatq. Regi neceſſe eſſe Neapolim redire,& prætèrea exercitum inimicũ tormentis muralibus carere,quibus oppida expugnari poſſent,quæ ſatis munita erant, nec capi facile poterãt niſi mœnibus deieċtis: & prætèrea ſe,quicquid in æſtate foret ablatum, hyeme recepturum ſperabat. Curauit itaque imprimis Firmum totius Prouinciæ caput validiſsimo præſidio muniri, miſitque eò cum peditum, & equitum tribus millibus Alexandrum fratrem,qui vrbe męnibus, foſſa, & vallo circundata tentorium fixit in foro S.Martini, multoſque optimates proditionis ſuſpeċtos in carceribus Firmani Gerionis, Aſculanæ arcis, Fanenſis,& Oſidanæ ſtatuendos mãdauit; Miſit deinde Ioannem Sfortiam cum pluribus militibus Aſculum, Raynaldum ex matre Fratrem Ciuitellam,Petrum Brunorum cum oċtingentis peditibus, & ducentis equitibus Fabrianum, Florauãtem Peruſinum cum tribus equitum turmis Cingulum, Ioannem Tolentinatem generum

ſuum Auximum cum equitibus quingentis, Troylum Aeſium, cui ſororem ſuam deſponderat, Rubertum Sanſeuerinum nepotem ſuum ad arcem Cõtradam. Ipſe autem his ita conſtitutis Fanum verſus iter cepit: in itinere autem accepit à Philippo Mediolanenſi Duce, ſoceroq. ſuo literas, quibus monebat ne Troylo, & Petro Brunoro fideret, cum ab ipſo deficere ad Regem ſtatuiſſent: non adhibuit tamẽ fidem Franciſcus, quod ſciebat ſe cõtinue à Philippo fuiſſe odio habitum, iterque ſecutus Fanum peruenit, & quoniam ibi hoſtes erat expectaturus, omnia copioſe hominibus, & brutis neceſſaria in vrbem deferenda curauit, nouiſque vallis, & foſsis, vt eam inexpugnabilem redderet, muniuit.

Rex Viſſa expugnata in Picenum venit vbi multiplices, & oppida pleraque ad ipſum à Comite deſecerunt, deinde obſedit Firmum. Cap. LXXXVII.

POſtquam Rex Viſſam expugnauit per agrum Camertem trãſiuit Appeninum, & quatriduo venit in Montem Milonum, & Monticulum, & caſtra fecit ad Poten-

tiam Fluuium, indeq. incursionibus magnum prouinciæ terrorē intulit, quare ea oppida, scilicet Mons Milo, & Monticulus se Regi tradiderunt, quorum exemplum secuti sunt Matelicates, Septēpedani, Tolentinates, & Maceratenses. Eodem tēpore Petrus Brunorus Ignicōgiuare Fabriano præsidium eduxit, & ad Regem se contulit, post cuius discessum Regi Fabrianū se dedit, nec diu stetit, quod Rex à Troylo accersitus Aesium profectus est, tradita ei fidelissima Comiti vrbs à Troylo fuit, quod facinus Troylo summam ignominiæ notam incussit. Hæc tamen duorum Ducum inopinata defectio animi multum Francisci amicis ademit, magnamque hostibus spem attulit. Videre enim cœpere omnes ad defectionem tendere, & si qui erant, qui fideles Comiti esse cupiebant, hi tamen aduersa fortuna moti ex sententia discesserunt. Quamobrem Cingulani spoliatis bonis omnibus Francisci militibus Regi se dederunt. Idem egere Auximates, Recanatenses, & omnes qui sunt inter Potentiam, & Cluentum populi. Defecerunt etiam à Comite Fiascus

Garasius, & Guglielmus Bauarus, quibus à teneris annis Comes familiarissime erat vsus, dederuntque Regi Staffilum, & Massuccium oppida sibi credita, hisque Rex stipendia auxit. Gismundus Malatesta Comitis gener nouarum rerum maxime cupidus accepto Regis aduentu clam misit ad sanciendum cum eo fœdus, seque in omnibus obtemperaturum promisit, ac socerum proditurum. Idque eum impellebat summopere, quod auaritia eximia laborabat, & suspicabatur ne omnes belli impetus in se conuerterētur: hoc tamē ipsum exterruit, quod Comes portarū Fani præsidium auxit, & potentius reddidit non solum militibus ipsius Gismundi, verum & toto Fanensi populo: mouebat insuper, quod auxilia promissa Comiti à Florentinis, Venetis, & Romandiola tota iam aderant: eratque animo mirum in modum suspenso, quoniam Comes ipsi pecuniæ à Florentinis, & Venetis missæ maiorem partem erogabat, sciebat enim quam esset auri cupidus. Rex interim capto Aesio castra mouit, & totum Comitatum Fanēsem sui iuris fecit, ac deinde Dominico

Malatestæ concessit. Comes autem se intra vrbem continebat,& quotidie aliquod leue certamen inibat. Venerunt interea Ciarpellonus Comes,Comes Dulcis Anguillariæ, & Venetorum, & Florentinorū auxilia Ariminum, redieruntque Fiascus, Girasius & Guglielmus Bauarus in gratiā Comitis his de causis. Rex discessit ex sententia Fani obsidendi,quod inexpugnabile Comitis etiam præsentia faciebat: eodemq. die exercitu diuiso discessit Piccininus,Foliam transiuit,& ad Mōtem Laurum castra fecit,vt prohiberet coniunctionem copiarum,quæ Comiti auxilio veniebant. Rex autem per Aesinum, & Auximatem agrum 4.Kal.Octob.Firmum peruenit, & donec exercitus castris faciendis erat intentus ad Orientalem portam, Alexander Sfortia magno cum impetu irrupit in eum, & non solum cepit complures milites,verum & maximum reliquo exercitui terrorem intulit. Sumptis tamen armis, qui castra faciebant, coegerunt Sfortianos fugere, magnaque & atrox fuit pugna in porta S.Francisci, cum Aragonenses omnes vires intenderent, vt ingrederentur,

rentur, Sfortiani vt repellerent: clausa itaque ianua desperauit Rex Firmum capere posse, & præsertim, quod existimabat multos in vrbe tumultuaturos, vbi sua vidissent insignia: quare soluit obsidionem illicò, & castra posuit ad S. Mariam ad mare trans Letham flumẽ in agro Turris Pal marum. Interea copiæ Petri Brunori incur rerunt in agrum Petritulanum, & multos captiuos abduxerunt, multaq. omnis gene ris animalia abigerunt, quod vbi acceperunt Petritulani statim sumptis armis prodierunt aduersus hos milites, & receptis vi captiuis, atque brutis, ex ijs quindecim interfecerunt, cumque iam fessi Trochiarium se recepissent corpus curaturi, forte 300. milites, qui e castris discesserant com meatus causa in Petritulanos inciderunt, quos vbi nouerunt milites Brunori interfecisse, statim aggressi fugauerunt, ceperuntque octuaginta ex ijs, & Trochiarium diripuerunt. Vnde alij milites Petri Bruno ri diripuerunt Morignanum, & Alexander Sfortia Montem Granarium expugnauit, obsidesque accepit, verum & post paucos dies iterum defecit. Mouit deinde Rex ca-

stra ex agro Palinensi, & lentis itineribus peruenit Maranum; vbi in transfugas acriter animaduertit, eiusque rei causa fuit, quod cum audiuisset Franciscus eos Regi suspectos, cum putaret Rex in sua castra Petrum Brunorum, & Troylum transfugisse sui occidendi studio, miserat ad Alexandrum literas quibus incluserat alias ad Petrum Brunorum, & Troylum eius argumẽti, videlicet. Scitis quæ mihi recepistis, iam rem peragite, nec amplius cunctemini, misitque has dedita opera in castra Regia: vnde statim interceptæ, & ad Regem delatæ fuerunt, qui literis lectis, eos capi, & eorum bona publicari iussit, & deinde captiuos Neapolim duci, inde in Hispaniam misit, & in Arce Satabre Comitatus Valentiæ decem annos in carcere vitam egerunt. Iter post hæc habuit Rex Asculum versus, & triduo consumpto obsedit denique vrbem, putans fore, vt Ciues arma caperent aduersus Sfortianos, sed vbi vidit rem se non sic habere, Truentum transiuit, & per sua oppida exercitum in hyberna dimisit.

Rex Neapolim se recepit, & Piccinini exercitus à Francisco fuit profligatus. Cap. LXXXVIII.

POstquam omnia, quæ inter Asculum, & Firmum sunt oppida Ecclesiæ Rex obedientiæ reddidit, discessit ex Piceno Neapolim, & proposuit oppidis suis Antonium Comitem, Paulum de Sanguine, & Iacobum de Monte Agatha. Interea Bracciani milites totum Comitatum Fanensem incursionibus reddebant infestum. Quare cũ quattuor millia equitum auxiliarium à Venetis, & Florentinis in agrũ Ariminẽsem peruenissent, Piccinino occurrendum putauit, & vbi intellexit Regem discessisse ad Alexandrum Germanũ exarauit, vt relicto præsidio Firmi Comiti Carpensi, & Christophoro Cremonensi, ipse quas posset copias colligeret, scriptis itaque duobus millibus Firmanorum, & tribus millibus stipendiariorum pridie Nonas Nouembris Firmo discessit, & Anconæ conscensis triremibus ad Comitem accessit. Audito Alexandri discessu Paulus de Sanguine, qui manebat in Monte sanctæ Mariæ in Georgio expugnauit turrim

S.Patritij,& Monteranum; Comes autem iam valido exercitu collecto processit aduersus Piccininum, & collatis signis inter Montem Laurum, & Montem Abbatem eum profligauit.

Quædam oppida in potestatem Comitis redierunt, quædam direpta ab eodem, & oppressa sunt. Cap. LXXXIX.

POstquam in omnibus sibi tam fœliciter Comes animaduertit, decreuit Piccininum prosequi, & Piccininum omnino recipere, idque antequam hostis vires reciperet, resq. ex sententia cessisset, nisi, Gismundo vt satisfaceret, tẽpus in Pisauriensi Comitatu expugnando, quem Gismundo concessit, contriuisset: interea enim Nicolaus in Picenum se contulit, & collectis viribus oppida, & castra muniuit. Comes autem Fano profectus Kal. Decemb. cepit iter Firmum versus, putans omnia oppida ad suorum insignium prospectum in suam ditionem reditura: vbi vero ad Potentiam peruenit castra fecit, & cum multa exercitui necessaria deessent, Montem Fanum militibus diripiẽdum tradidit, cuius causa Comi-

Comitatus Aeſij,& Vicariatus,caſtrumq. Ficcardum,quod Firmo pręſidio muniuit, vt in Recanatenſem,& Auximatem comitatum incurſaret,redierunt in Comitis ditionem. Pridie tamen Nonas eiuſdẽ menſis Milites Piccinini, qui erant in Monte S.Mariæ in Georgio Montem Viridem combuſſerunt: at Franciſcus motis ex Potentia caſtris maritimo itinere peruenit ad S.Mariam ad mare, quod templum eſt in agro Firmano,ibiq. biduum moratus profectus eſt in agrum S.Mariæ in Georgio, quẽ diripuit,ac pęnitus combuſſit: deinde oppidum quibuſdam conditionibus obtinuit, poſt cuius deditionẽ ſancta Victoria, Mons Elparus, & totus Firmanus Comitatus in Comitis ditionẽ venerunt, quamobrem cœpit exercitus rebus omnibus abundare.

Mons S.Petrus de Angelis à Comite obſidetur. Cap. XC.

CVm eſſet Comes exercitum in hyberna miſſurus poſtulantibus Firmanis Montem S.Petrum obſedit: hoc enim oppidum nondum redierat in ipſius Comitis ditio-

ditionem. Præsidebant autem oppido Iacobus Gauianus cum multis equitibus, & peditibus. Quare Franciscus obsedit, & cunctis bellicis tormentis oppugnare cœpit. hocque videns Piccininus milites in finitimis oppidis disposuit, vt obsessis (si oporteret) opem ferrent: deiecerat interea Comes pluribus locis mœnia, verum parum proficiebat, cum essent satis firma; tentauit itaque hostem in apertos campos deducere; namque hyems erat, & exercitus multis sub tentorijs incommodis afficiebatur. eduxit propterea exercitum in aciem, eoque bipartito mandauit parti, vt in oppidum per diruta mœnia conaretur irrumpere; parti, vt à pugna desisteret, ac attenderet, ne hostes irruptionem facecerent. Quod vbi viderunt obsessi statim fumo significarunt sibi auxilio opus esse, necnon interim Sfortianorum impetum lapidibus, trabibus, & feruentibus aquis retardabant. Viso fumo Nicolaus Piccininus, qui manebat in Monte Granario, accurrit, & præmisit leuis armaturæ equites, qui hostes lacesserent;
quare

quare prospiciens Franciscus exercitum suum tumultuare destitit ab oppugnatione, & copias instruxit, si forte voluisset Piccininus in prælium descendere, qui tamen præteriti non immemor constitit in montibus. Idcirco Comes cœpit oppidum iterum oppugnare, verum expugnare nequiuit, quòd Gauianus, quæ in die deijciebantur mœnia, noctu reficiebat. Soluit itaque obsidionem, & Gismundum cum militibus in Comitatum Fanensem, Thadæum cum Venetis militibus Rauennam, Simonectum in Tusciam misit. Ipse milites suos in Comitatu & finitimis oppidis in hybernis locauit.

Blanca in Gerione Firmano filium peperit. Cap. XCI.

HOc tempore manebat Blanca Comitis Vxor Corinaldi, & iam ei pariendi hora adueniebat, reduxit itaque habito à Piccinino commeatu, Comes ipsam Firmum vbi in Gerione peperit filium, de cuius nomine consuluit Comes Philippum Ducē Mediolani, qui nepotē aui nomine

Galeatium nuncupandum censuit. Susceperuntque puerum ex fonte baptismatis oratores Florentini Angelus de Angiara, & Ioannes Thomæ, & alij Firmani Ciues, pro cuius natalitijs ludi equestres fuerunt celebrati.

Comes pecuniæ defectu in extremas miserias deductus est. Cap. XCII.

TErtio anno huius belli Comes Franciscus pecunię defectu in maximas deductus fuit calamitates: iam enim hostes cœperât exire de hybernis, ipseq. cogebatur in oppido commoriari. Iamque noui milites à Rege captis stipendijs ex Vmbria, & Tuscia in Picenum mittebantur. Quorum Duces maximis itineribus properabant, præterea auxiliares alios milites Pontifici Rex miserat Ducibus Cæsare Martinengo, & Manne Barrile. Interea in Agro Firmano omnia direptionibus patebant, & sæpissime in foribus vrbis prælia committebantur. Cumque à dextris Aragonenses à sinistris premerent Ecclesiastici, cogebatur Comes egredi cum populo Firmano.

De multis incursionibus factis à militibus, tam Comitis, quam Piccinini. Cap. XCIII.

ANno Domi. 1444. quarto Kal. Martij milites Dominci Malatestæ, qui præsidebant S.Elpidio pro Ecclesia incurrerũt maritimo itinere in agrum Firmanum, & multos inde captiuos duxerunt: post dies autem duodecim milites Piccinini adiuti proscriptorum manu tentauerunt capere arcem Contradam, sed nequiuerunt. Eodemq. die milites Comitis qui Lapidonę, & Altidone morabantur excurrerunt in agrum Montis florum, & nonnullos ex eo oppido interfecerunt, nonnullos captiuos duxerunt. Duodecimo deinde Kal. Aprilis Milites Piccinini, qui Monti S.Petro præsidebant, & Monti Granario in planiciem Gruptæ Azzolinæ peruenerũt, & ibi ceperunt sexaginta viros de Monte S.Mariæ in Georgio, qui Firmum petebant, vt illhinc frumentũ exportarent. VI. Idus Aprilis Alexander Sfortia, qui habuerat hyberna in S.Victoria excurrit in agrũ Montis Fortini, & oppidum cepit, & diripiendum militibus dedit, quoniã scierat ad Ecclesiam defe-

defectur῀u. Septimo autem Idus Maias Marinus, & Bartholomæus Ripani capti fuerunt in Cluetio,& litteræ Legati Ecclesiastici ijs inuentæ fuerunt, quibus monebantur populi ad deficiend῀u à Cómite,quamobrem Firmum ducti in foro porcorum fuerunt suspensi Comitis mandato.

Ciarpellonus Montem Milonem defendit, & hostem fugauit. Cap. XCIV.

EOdem anno sexto Idus Maias cum cognouisset ex exploratoribus Ciarpellonus Comitis Dux Piccininum ad M῀otem Milonem per insidias capiendum accessurum c῀u equitum turmis compluribus, ipse cum suo equitatu in insidijs delituit, & vbi vidit Nicolaum Potentiam transiuisse magno impetu irruit in eum, & cum ex improuiso, & præter opinionem accidisset, Piccinini milites impetum non sustinentes in fugam se dederunt. Nicolaus fuga salut῀e comparauit, ex reliquis multi occisi, & sexaginta equites capti vna cum Ducibus quinque, quos omnes Ciarpellonus ad Comitem Franciscum Firmum misit:hosque retinuit Comes ea ratione, vt hostes non

non excurrerent, vt soliti erant, nec eum fefellit opinio, siquidem ea æstate hostes ab incursionibus destiterunt.

Comes mulctandos curauit, qui Montem S. Mariæ in Georgio prodere hostibus quærebant. Cap. XCV.

QVartodecimo Kal. Iunias attigit Comitis aures viros S. Mariæ in Georgio illud quærere, vt oppidum Piccinino proderent, quare illuc accessit, & cum plurimi ex proditoribus aufugissent, quinq. tamen cepit, quos Firmi suspendendos, & in frustra secandos curauit, eorumque capita portis vrbis affigenda.

Alexander multos Furciæ captiuos duxit, & Bastianus Canusinus multos Ripanos cepit. Ipseque Comes sanctum Petrum tentauit. Cap. XCVI.

CVm Alexander id tantummodo quæreret, vt Ecclesiasticis obesset incurrit 3. Kalen. Iunias in agrum Furciæ, eoque vastato cepit 90. homines, duxitque captiuos in S. Victoriam. Lapsisque vix diebus sex Bastianus Canusinus, cui Cupra maritima commissa erat cũ incolis oppidi

cepit quadraginta Ripanos, qui ad asportandum granum in Samnium concesserat, eisque viginti equos abstulit. Deinde tentauit Alexandri frater Franciscus Sfortia Montem sanctum Petrum expugnare, verum res male se habuit, omnes enim conatus frustra fuere. Eodemque fere tempore Ripani cum Ecclesiasticis segetes Carnesalis combusserunt.

Nicolaus omnia vtensilia Ciarpelloni abstulit, quæ erant Apignani, ipseque Firmum redire coactus est. Cap. XCVII.

ERat hoc tẽpore Ciarpellonus in Montanis oppidis Comitatus Firmani, inde itaque soluit, & assentiente Comite Francisco iuit ad oppugnandum Recinetum, Auximum, & alia loca finitima, quare Cardinalis Capranica Ecclesiæ Legatus acciuit Nicolaum Piccininum, qui statim suppetias tulit, & desistere ab inceptis Ciarpellonum coegit, ac Castrum Ficcardum expugnare decreuit. Quod præuidẽs Ciarpellonus, eò peruenit quã celerrime. Ipse autem Piccininus castra fecit in agro diuæ Mariæ Lauretanæ; vnde commeatus prohibe-

hibebat, & omnia hosti reddebat infesta. His rebus commotus Ciarpellonus ignem Lauretanis agris iniecit, quamobrem cum viderent Piccinini milites castra igne occupari, non stratos equos conscendebant, & fugiebant: hic dolus summopere Piccininum turbauit, quare castra mouit Apignanum versus, vbi sciebat hostem omnem suã supellectilem habere, eoq. capto recepit omnia vexilla, quæ ante amiserat: huiusmodi affectus detrimento Ciarpellonus media nocte cum exercitu ex Castro Ficcardo discessit, & in agrum Firmanum prope Tynnium peruenit, indeque Firmum se recepit.

Franciscus Sfortia rebus pene desperatis Firmo cum exercitu discessit, & collatis cum hoste signis apud Montem Vlmum, Franciscum Piccininum Nicolai filium cum pluribus alijs Ducibus cepit: Indeque totum fere Picenum in ditionem suam reduxit. Cap. XCVIII.

FLagrabat bello Picenum totum, decurreratque cum suis militibus Alexander Sfortia in agrum S.Elpidij, & ibi 14. viros captiuos fecerat, multaque omnis generis

animalia ceperat. Cum Philippus Mediolani Dux Franciscum Landrianum virum insignem ad Nicolaum, & Frãciscum Sfortiam legatum misit, vt discordias inter eos componeret, & Nicolao mãdaret, vt confestim Mediolanum rediret, resque ex voto successisset, nisi repugnasset inducijs Eugenius Pontifex Maximus, cuius suasionibus triremes octo Alphonsius Rex misit in Adriaticũ mare, occupaueruntq. fauces Firmani portus, quare Naues omnes, quæ ad Comites cũ viris, equis, & armis mittebantur erant direptæ. His de causis Comes inuicto animo decreuit milites omnes ex præsidijs educere, non enim Picentinis fidebat, & exercitum comparare: hocq. celerrime facto cuilibet aureũ nummum tradidit, vtque vnusquisque secum octo dierum cõmeatum portaret imperauit, paratus vltimam belli aleam experiri, discessitq. Firmo cũ tribus millibus equitum, totidemq. peditũ 16. Kal. Septemb. & se Ciarpelloni copijs coniunxit. Interim Frãciscus Piccininus Castro Ficcardo expugnato, fuerat enim à Nicolao patre exercitui præpositus, Firmũ pergere con-

ſtituit. Cõmoratus tamen fuit in agro Maceratenſi per aliquot dies, & deinde ad vrbem Saluiam acceſsit, quod ſtatim ab exploratoribus ad Comitẽ delatum fuit, doluitq. vehementer, quod hoſtis munito in loco caſtra habens non poterat elici ad pugnandũ. Verum cum ſtatuiſſet ad Giſmundũ Malateſtam proficiſci melior ſe obtulit fortuna, cognouit enim hoſtẽ ad Montem Vlmũ Caſtra feciſſe. Præcepit itaq. militibus, vt corpora curarent, & deinde in optimam ſpẽ perduxit narrans, quod dies Veneris, qua erat hoſtem aggreſſurus ſemper Sfortianis fauſta, fęlixq. extiterat: ita monitis ſuis ſequẽti die agmine inſtructo procedere cœpit in hoſtes, qui conſilij expertes ſuadẽte Franciſco Piccinino putabant inducias ab armato hoſte petendas. Repugnarunt tamen Dominicus Malateſta, Robertus de Monte Albodio, & Iacobus Ganianus, cũctiq. fere Duces præ cęteris Cardinalis Eccleſiæ Legatus, qui copiarum multitudine fretus ſigna conferenda ſenſit. Interea Franciſcus Comes quadripartito agmine appropinquabat. Quare impigre Eccleſiaſtici arma ceperunt, & collatis

signis diu certato vario Marte pugnarunt, denique Sfortianorum victoria fuit, captique plurimi ex hostibus Duces fuerunt, inter quos & Franciscus Piccininus, qui à quodam transfuga Ciarpellono proditus fuit, quem Ciarpellonus multis onerauit maledictis. Præterea & Angelus Ronconus Ecclesiæ Dux, maiorq. exercitus pars captiua ducta est: post quam victoriam sequenti die Comes expugnauit Montem Vlmum, & militibus dedit diripiendum, misitque captiuos Firmum Duces omnes, & in Gerione statuendos mandauit. Dedidit se deinde vltro Comiti Maceretum, secuti sunt deinde Septempedani, & Cingulani, Aesini repugnarũt, qui tertio die expugnati, neq. arcem tueri potuerunt: multa denique oppida idem egerunt, quod Maceretum, & Cingulum; ipse autem Comes Firmum se reduxit, vt quicquid inter Asculum & Firmum interiacebat, reciperet; quod ex voto accidit, nam Mons Rubianus, & Mons Florum vltro in ditionem Comitis redierunt, obsedit postea Comes Cosignanum, & statim potitus est, soluerunt que incolæ Comiti sexcentos aureos num-

nummos, totidemque frumenti salmas: obsedit deinde Osidam, quam die quinto obtinuit. Alexander autem Recineti portum expugnauit, & quattuordecim milites, qui eum tuebantur, captiuos duxit, redierunt inde in Comitis ditionem omnia Piceni agri oppida, præter Recinetum, Auximum, Anconam, & Fabrianum, quæ Comiti tributum soluere coacta fuerunt.

Comes Pacem ab Eugenio Pontifice postulauit, & Ciarpellonus vitam laqueo finiuit.

Cap. XCIX.

POst tam insignem victoriam sciēs Comes in eodem statu raro permanere fortunam, Galeottum Neapolitanum oratorem an Pontificem Maximum ad pacem petendam destinauit; qui certiorem Comitem fecit extemplo de inita pace suasionibus Venetorum, Florentinorum & Ducis Philippi, eaque de re maxima affectus fuit lætitia. Eodem tempore Alexander vxorem cepit Constantiam filiam Pergentilis Camertis, & Kalen. Decembris Ciarpellonus proditionis insimulatus iubente Comite in Firmana vrbe fuit suspensus; indi-

gnum quidem, tantum virum tam indigna morte mulctatum.

Franciscus visa Gismundi à se alienatione omnia bello congrua apparauit, aduersusque eum mouit. Cap. C.

POst mortẽ Ciarpelloni emit Franciscus Pisaurum, & Comitatum eius aureis nummis 20. M. concessitque Alexandro Germano suo, & eodem tempore videlicet 1445. Federicus Vrbini Comes à Galeactio Malatesta, vt Franciscus, emit forum Sempronij, quas vrbes cum desideraret Gismundus, alienauit se à Comite, & cum ipse Gismundus esset conductus ab Eugenio Pontifice, qui vna cum Alphonsio, & Duce Philippo aduersus Franciscum cõmuni consilio bellum gerere statuerat, rapta huiusmodi occasione Comes Iosiæ Aquauiuæ, & Samnitibus, qui à Rege Alphonsio defecerant auxilium dare constituit, misitque Antonium Triuoltam, & Bastianum Canossam cum plurimis equitibus, vt opem Iosiæ ferrent, & quoniam præuidebant bellum in Piceno iterum geri debere, statuit, vt vnusquisque incola

Firma-

Firmanæ vrbis pro reſtitutione mœnium Monterani, & Turris ſancti Patritij ſolueret, ſi eſſet primæ Claſsis, aureos nummos quadraginta, ſi ſecundæ, triginta, ſi tertiæ, viginti, ſi quartæ, decẽ infra dies octo. Fueruntque breui mœnia reſtituta: hiſque geſtis exercitum comparauit, petitq. Vrbinũ, & Piſaurum, quo facilius hoſtibus obſiſteret: erat enim rumor eos ex Flaminia in Picenum profecturos. Conſuluitq. Florentinos, & Venetos de re Giſmundi, qui reſponderunt, vt Giſmundo bellum inferret, quamobrem bellum ei indixit, & excurrit in agrum Ariminenſem, vnde non ſolum bruta animalia, ſed & multos viros captiuos adduxit: eodemq. tempore accepit Baſtianum Canoſſam, & Antonium Triuoltam Regias copias ad Amiternũ amnem fudiſſe, & Kal. Sextilis Talianũ, & Aloyſiũ Bononiã, quæ cum Florentinis, & Venetis ſentiebat, iuſſu Philippi Ducis obſediſſe.

Aſculani à Comite defecerunt ad Eugenium Pontificem Maximum. Cap. C I.

ERant hoc tpe Aſculani ſub Frãc. ditione, cũ bellũ ipſi in Samnio per Duces ſuos

ſuos aduerſus Regẽ gerebat, & quoniam quidam Ioachinus Aſculanus Ciuis iuſſu Comitis Auximi fuit ſecuri percuſſus, propterea ad Regem, & Eccleſiam defecerunt, conſciuſq. defectionis fuit Baldouinus filius Nicolai Tolentinatis, quẽ Comes in Samnium aduerſus Regẽ ad opem Baſtiano & Antonio ferendam cum trecẽtis equitibus miſerat. Ipſeque iam pridem 4213. nummos aureos à Comite ſtipendij loco acceperat: eoque die populus arma ſumpſit aduerſus Raynaldum Germanum Comitis ex materno latere, & Aſculi Gubernatorem, ac vigintiquattuor Ciues, & tres Raynaldi famulos, quorum duo erant Firmani, hoſque omnes interfecit. Introductæque fuerunt copiæ Regiæ, vnaq. cum ijs Baldouinus cum equitibus 300. quare breui Arcis cuſtos eam dedit Eccleſiaſticis, hincque Sfortiani milites, qui erant in Samnio Firmum redierunt.

Alexan-

Alexander suis copijs non fidens Comitem de plurium oppidorum defectione certiorem fecit, & Ioannem Vintimiliæ Comitem ad Vrbem appropinquare significauit. Cap. CII.

VNdecimo Kalen. Septembris eiusdem anni oppugnauit Comes Pergulam, expugnauitque extemplo, ac militibus dedit diripiendam. Deinde Montem Siccum obtinuit & diripuit. Interea Alexander videns Ioãnem Vintimiliæ Comitem cum magno exercitu Firmum appropinquare, omniaque inter Asculum, & Firmum oppida iam defecisse ad Ecclesiam, seque suis copijs tanto exercitui obsistere non posse, scripsit ad Comitem, vt sibi, suisque quamprimum opem ferret, ea de re præfecit copijs, quas erat relicturus Federicum Comitem Vrbinatem, ipseque delectis leuis armaturæ equitibus, expeditisque peditibus aduersus Aragonẽses, quos in Firmanum agrum peruenisse audierat, deduxit, cumque longis itineribus peruenisset, ad subitum nuncium territi Ioannes, & Patriarcha Aquilegiẽsis, vixq. tãti Ducis nomen sustinentes vasa conclamarunt,

runt, & Ripam se receperunt, nec munito oppido fidentes Truentum transiuerunt, quod aspicientes qui à Comite defecerant, vltro in illius ditionem redierunt, quibus ignouit libentissime. Hoc autem temporis interuallo Talianus à nemine impeditus Fanum progressus se alijs Ducibus coniunxit, ipseque exercitus totius Imperator factus est. Rediensque in Picenum in transitu Auximum, Recinetum, & Montem Sanctum deditione cepit; quorum exemplum secuta sunt reliqua Piceni oppida. Idque vehementer Comitem turbauit, qui statim expulsis Aragonensibus expedito exercitu breuiori itinere profectus fuit in Talianum; & cum peruenisset ad Montem Vlmum intellexit eius oppidi incolas sentire cum hostibus, quod dissimulauit tunc Comes, ingressusque oppidum cum paucis ibi accepit regionem totam Picentinam præter Ciuitatem nouam defecisse, quæ obsidione premebatur. Ea de re statim ad Federicum, & Alexandrum fratrem litteras dedit, vt statim cum suis copijs aduolarent, qui mandatis obedientes acceſſe-

cesserunt, post quorum aduentum Comes statuit quo pacto obsessos ab obsidione liberaret: posuit igitur castra in Cluentino, & creberrimis litteris obsessos hortari cępit, vt oppidum tuerentur, seque suis copijs statim adfuturum: animo tamen voluebat belli aleam, quam subire paratus erat. Idque vnum retardabat, quod hostes intra vineas, & densas arbores castra habebant equitatusque inhabilis reddebatur, in quo summopere fidebat. Constituit denique Matthæum de Sancto Angelo in Vado expectare, qui pedites conducebat, eumque cito venturum sperabat. mutauit postea consilium, & sequenti die copias instruxit; non expectauit tamen hostis impetum, verum in Montem Sanctum prima luce se retulit, quod ægre tulit Comes videns tam insignem victoriam sibi è manibus elapsam, totumque Matthæo adscripsit, qui si extemplo adfuisset, non dubium erat hostem fundi potuisse. Cępit idcirco liberata Ciuitate noua obseruare hostem, & præcipuè animaduertere, ne hostiles

exer-

exercitus iungerentur,& cũ integra stipendia à Venetis,& Florentinis non mitterentur,ne milites transfugerent mãdata exercitus cura Alexãdro,& Federico Firmum ad pecuniam parandam profectus est, vbi dum fuit Præsidatus totus,& quædam Comitatus Firmani oppida ab hostibus capta fuerunt.

Comes visa Picentinorum defectione, & audita Arcis Contratæ deditione Firmum, & Aesium tueri,reliqua oppida libera relinquere decreuit. Cap. CIII.

DVm moraretur Firmi Franciscus hostes,qui castra fecerant in agro Ripano,expugnauerũt, & diripuerũt Pedasum, & Campum Fellonem oppida maritima, nonnullosq. ex ijs captiuos duxerunt.Post hæc Talianus cũ exercitu Philippi Ducis, & Pontificis accessit ad arcem cõtratam, quod oppidũ situm est in finibus Marchię, & natura loci, & turrium, & mœnium structura satis munitum, hacque via Comiti in Vmbriam, Tusciam, & Ducatum patebat:huius oppidi incolæ etsi mirum in modum amabantur à Comite, tamen nõ-

uarum

uarum rerum cupidi, & Gismundi suasionibus moti dederunt se Taliano, arx tantum remansit ea die : quod vbi accepit Franciscus, vt obsessis in Arce opem ferret, Firmo discesit cum equitum 8.M.& 3.M.peditum, vixque peruenerat in Cluētum, quod de re certior (vt se habuerat) factus fuit: petijt deinde Aesiū, & ibi arcem etiam hosti à militibus suis datam intellexit, quæ res eum summopere turbauit, siquidem videbat omnes aditus clausos, neque auxilia à Venetis, & Florentinis mitti posse. Illud tamen mouebat magis, quod non victus à Regis, Pontificis, & Philippi Ducis exercitu, vinceretur perfidia suorū, & instabilitate: his curis anxius statuit hostibus, & fortunæ cedere, & exercitum seruare Firmumque, & Aesium tueri, reliqua oppida libera relinquere. Putabat enim his Vrbibus seruatis Picenum totum sequenti æstate recipere : hoc statuto misit Firmum Alexandrum cum equitibus mille & quingentis, & quingentis peditibus, mandauitque, vt quoad posset Montem sanctæ Mariæ in Georgio, & Montem Rubianum oppida Firmo imminentia tuere-

tur.

tur. Ipſe autem relicto firmiſsimo Aeſij præſidio Vrbinum profectus fuit, & aduerſus Malateſtas bellum ſuſcepit. Eodemq. tempore S. Angelus in Pontano expugnatus, & direptus eſt, Mollianum defecit, ex quo oppido capti ſexdecim viri, qui ad Montē ſanctæ Mariæ in Georgio ad ſponſam inde Mollianum ducendam acceſſerunt, Firmumque captiui ducti ſunt, & ſeptempedani qui ſexcentum ſtipendiarios Comitis milites in oppido habebant defecerunt ad Pontificem ea conditione, vt Comitis milites impune abire permitterentur.

Picenum totum in ditionem Eccleſiæ rediјt, & Firmani à Comite defecerunt Gerionemque quibuſdam conditionibus receperunt.

Cap. CIV.

VBi Comes in Malateſtas vertit bellum, ſtatim oppida omnia Sfortianis militibus vacua ſponte ſe Eccleſiæ dediderunt, nec diu permanſere in fide Firmani, qui tantam rerum mutationem perpendentes non ſolum aliorum exemplum ſunt ſequuti, verum & milites Sfortianos, qui

erant

erant per Vrbem distributi, noctu inuaserunt, & armis, & equis spoliarunt: quem tumultum vbi accepit Alexander, qui in domicilijs erat cum familia prope Gerionem, in arcem aufugit. quem Firmani vt expugnarent, Talianum acciuerunt, qui in S. Angelo in Pontano morabatur, & quotidie Gerionem cœperunt oppugnare. Verum qui intus erant cum Alexandro milites viriliter repugnabant, & non solum Firmanos percutiebant, vulneribusq; afficiebant, verum & ædificia plurima in Vrbe muralibus tormentis deijciebant, ac sæpissime ex arce egrediebantur, Vrbemque tumultu implebant. Cepit præterea quadam die Alexander Priores Populi, prodente scriba Marino de Sarnano, eosq. captiuos in Gerionem duxit. Sed cum vrgerent eo magis Firmani, iamque commeatus deficerent, Alexander equos occidendos curauit, omnesque inutiles ex arce eijciendos, vt diutius posset obsistere, famemq; tolerare. Quod non accidisset, nisi Comes frumentum priori anno militibus distribuisset. Vbi tandem animaduertit decem tantum dierũ commea-

tum adesse, & nullam spem affulgere, his conditionibus promisit Firmanis Gerionem restituere, videlicet si soluerent sibi aureorum nummorum quinque millia, & permitterēt omnes milites incolumes saluis etiam rebus omnibus abire: quibus conditionibus acquieuerunt Firmani, & x. Kalen. Martij Gerionem ab Alexandro receperunt Anno M.CCCC.XLVI. Ipseq; incolumis Camerinum se recepit.

Comes spem Picæni recuperandi amisit.
Cap. C V.

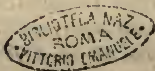
POstquam ad Comitem fuit perlatum Firmanos defecisse, maximo quidem fuit dolore affectus,omnē enim spem inijs habuerat;accepit tamen eo maiorem dolorem, cum arcem etiam à fratre Firmanis redditam intellexit,eaquè de re in maximum penē squallorem perductus omnem recuperandi Picæni spem amisit.

Firmani

Firmani milites multi sub Calisto III. Pontifice contra Turcas proficiſcuntur.
Cap. CVI.

CAliſtus III. Pontifex cum ferre nullo modo poſſet vt Conſtantinopolis nuper capta à Turcarum Imperatore detineretur, milites vndique coegit, & Anno M. CCCC. LVI. Ducem Firmum miſit ad milites colligendos, & vltra tria millia Firmanorum militum deſcripta in hac expeditione fuerunt.

FINIS.

INDEX CAPITVLORVM LIBRI PRIMI.

De

Q 2 te.

INDEX CAP. LIB. II.

senæ

De

fuit

Induciæ

FINIS.

